



1979
GRUODIS - DECEMBER
Nr. 10

KARYS



KARYS

1979
Nr. 10 (1557)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS
Administratorius
KĘSTUTIS BILERIS
Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoja:
S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajame
Pasaulyje"
BRONIUS BALČIŪNAS
"Karinės Žinios"
Leidžia:
L.K.V.S. RAMOVĖ N.Y. SKYRIUS

TURINYS

Žavingasis Vilnius žiemą — Šv. Onos bažnyčios profilis	viršelis
P. Jurgėla — KARYS tarnauja lietuvių tautai 60 metų	398
Z. Raulinaitis — Kernius	403
Plk. T. Vidugiris — V.R. Kauno pulko tragedija	407
Dr. V. Gidžiūnas, OF.M. — Atgijusios Lietuvos kariuomenė apgins jos nepriklausomybę	410
B. Balčiūnas — Naujos kautynių priemonės	412
Plk. inž. S. Birutis — Scheinfeldo lietuvių stovykla	415
A. Ž. — Kanų mūšis	419
TREMTIES TRIMITAS	
A. Budreckas — Šauliams žinotina	421
Šaulių kronika	422
KARINĖS ŽINIOS	432
KRONIKA	436

ATSTOVAI:

Baltimore — M. Šimkus, Chicago — K. Juškaitis, Cleveland — J. Citulis, Australia — V. Šalkūnas

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MA — S. J. Minkus
CHICAGO, IL — "Gifts International",
"Parama", Baly's Radio & Television
DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv.
Antano Parapijos Spaudos Kioskas),
V. Perminas
OMAHA, NB — Pr. Kovas
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

PLATINTOJAI

KANADOJE
TORONTO, ONT. — V.A. Aušrotas, P.
Misevičius, Aug. Kuolas

ANGLIJOJE
"Dainora" — 14 Priory Road; Kew, Sur-
rey; TW9 3DF. Tel. 01-940 6377

V. VOKIETIJOJE
Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-
Miesau 2 Bahnhofstr. 11

AUSTRALIJOJE
S. Slavickas, 22 Slevin St., No. Geelong,
3215, Vic.
W. Paluk, 1 Brentnall Ave., Blair Athol
5084, SA
S. Pačėsa, 13 Orchid Road, Guildford,
NSW, 2161

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$12.00, pusmečiui U.S. \$6.00, atskiro nr. U.S. \$1.50

Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world

Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

Subscription U.S. \$12.00 per year. Single copy U.S. \$1.50 — Second Class Postage Paid at Brooklyn, N.Y. Publication No. ISSN 0022-9199

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

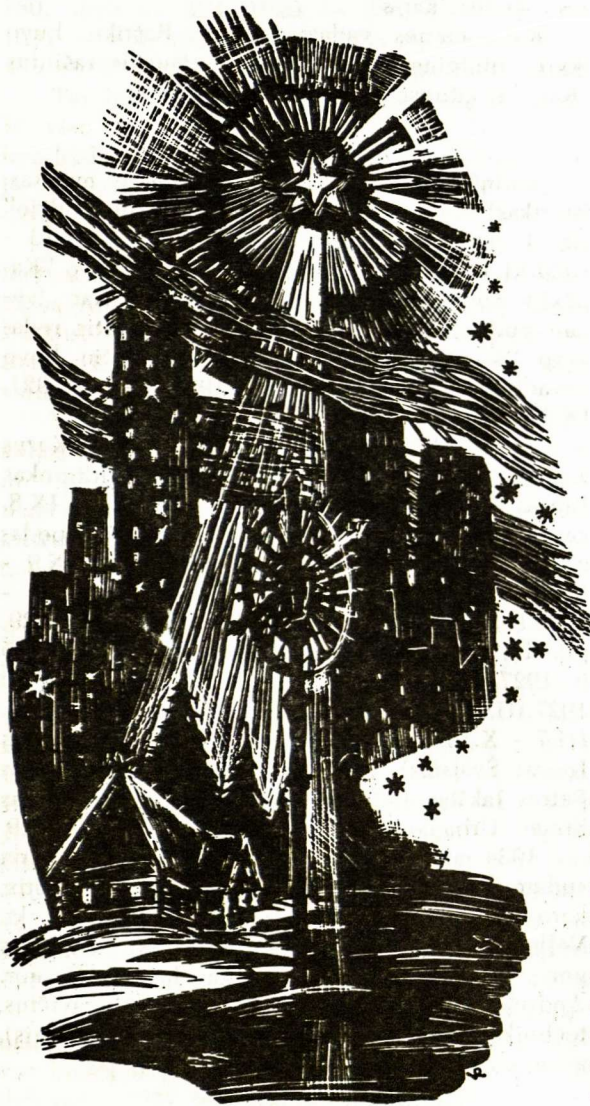
Atgaivintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 10 (1557)

GRUODIS — DECEMBER

1979



V. Raulinaitis — Kalėdų žvaigždė

BALYS AUGINAS

☆☆☆

*Pažiūrėki pro seklyčios langą,
Koks kalėdinis dangus ramus —
Ir žvaigždes ir žydintį tą dangų
Atiduotum už senus tėvų namus — — —*

☆

*Ir imi Kalėdų žvaigždę, tarsi rožę
Ir segi širdin ją pamaldžiai —
Kratinėj suplaka taikos varpai:
— Širdie, skambėdama tu suvirpai
Kūčių vidurnakčio išvydus grožį,
Nutviskusį palaimintos ramybės atspindžiais.*



LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUN-
GOS TREMTYJE pirmininkas
ir Centro Valdyba sveikina
seses ir brolius šaulius bei
jų šeimas šv. Kalėdų ir Naujų-
jų Metų proga. Skaisčioji šv.
Kalėdų Žvaigždė teapšviečia mūsų visų
širdis broliškos meilės ir taikos šviesa.
O Naujieji Metai tesustiprina mūsų kovos
ryžtą bei jėgas ir tepriartina laisvę mūsų
brangiai tėvynei Lietuvai.

Visad su Jumis,

K. MILKOVAITIS
Sąjungos Pirmininkas

J. MACKONIS
Centro Valdybos Sekretorius

KARYS tarnauja lietuvių tautai 60 metų

PETRAS JURGĖLA

LAIKRAŠČIO VYSTYMASIS IR POBŪDIS

1919 m. gegužės 22 d. išėjo "Kariškių Žodis" Nr. 1, nuo 1920 m. gruodžio 18 d. — "Karys". Šį savaitinį laikraštį leido Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros Skyrius, vėliau (jį performavus) Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyrius.

1920 m. spalio 2 d. "Kariškių Žodžio" Nr. 39 išėjo Vilniuje. Ten buvo surinktas ir Nr. 40, bet lenkams pagrobus Vilnių, jis išėjo Kaune, kur ir toliau buvo leidžiamas.

Šiam laikrašty buvo skelbiami svarbesni įsakymai kariuomenei, kariuomenės dalinių įsteigimo ir veikimo apžvalgėlės, Nepriklausomybės kovų aprašai, jų dalyvių atsiminimai; buvo aprašomi naujieji ginklai ir kariavimo būdai; buvo teikiama karinių žinių iš kitų valstybių; buvo spausdinama karinės dainos, karių eilėraščiai, karinės apysakos ir scenos vaizdėliai. Karinės beletristikos duodavo kpt. Izidorius Kraunaitis (Senas gusaras), leitenantai Jonas Noreika ir Juozas Žukauskas, J. Dovydaitis ir kt. Buvo šie nuolatiniai skyriai: Mokykla ir kariuomenė, Kariuomenės gyvenimas (įvykiai kariuomenės daliniuose), Kas nauja Lietuvoje, Naujieji leidiniai, Redakcijos atsakymai, Galvosūkiai, Šachmatai.

1928 m. buvo įvestas linksmas kampelis "Kuprinės pabiros" su juokingais nuotykiiais, juokais, karikatūromis, pašiepiant kareivio "sunkiąją dailią". Jame daugiausia rašinėjo ir šaržus piešė Misinginis Mamonėlis (dailininkas Jonas Martinaitis). Vinjetes, antraštes ir karikatūras piešdavo dail. Povilas Osmolskis ir kt. Šis skyrius buvo labai populiarus.

Laikraštis pateikdavo daug iliustracijų, vėliau spausdinta gilia spaude. Buvo įdomus, turiningas ir patrauklus savo išvaizda ir turiniu.

Savo knygoje "Kovose dėl Lietuvos" 1956 m., psl. 371, generolas Stasys Raštikis pabrėžė: "Karys" tapo ypatingai patrauklus, todėl kareivių ir Lietuvos jaunimo jis buvo ypatingai mėgiamas. "Karys" buvo padaręs ypatingą pažangą. Tai buvo jo redaktoriaus kapitono Urbono nuopelnas. Mūsų kariuomenės "Karys" galėjo drąsiai konkuruoti su kitų net didžiųjų ir labai kultūringų valstybių karių laik-

raščiais. Aš manau, kad jei tada būtų buvęs padarytas viso pasaulio karinės spaudos konkursas, tai kareiviams skirtų laikraščių tarpe, tur būt, rimčiausiu kandidatu pirmajai premijai būtų buvęs Lietuvos kariuomenės laikraštis "Karys".

Kariuomenės vadas gen. S. Raštikis buvo skyręs pinigines premijas už geriausius rašinius "Kary" ir kituose kariniuose žurnaluose.

REDAKTORIAI

Karininkas Petras Ruseckas (vėliau majoras, istorikas) sudarė ir redagavo "Kariškių Žodžio" Nr. 1 ir vėliau redagavo "Kari" 1922.XII.13 - 1925.XI.4. Kar. Vytautas Steponaitis redagavo "Kariškių Žodį" 1919.V.25 - 1920.III.24. Kar. (vėliau pulkininkas lt.) Jonas M. Laurinaitis redagavo "Kariškių Žodį", kuris jo rūpesčiu buvo pavadintas "Kariu", ir "Kari" 1920.III.25 - 1921.IX.29.

Po to "Kari" redagavo: leitenantas Kazys Kepalas 1921.IX.30 - 1922.II.1, karo valdininkas Juozas Petrėnas (rašytojas Tarulis) 1922.II.2 - IX.8, karo valdininkas Zigmąs Kuzmickis (vėliau pedagogas, "Lietuvos" redakcijos narys) 1922.IX.9 - XII.12, kapitonas Antanas Majus 1925.XI.12 - 1926.II.3, majoras Juozas Tomkus 1926.II.4 - VI.29, plk. lt. Romas Burokas 1926.VI.30 - 1927.III.15 ir 1927.IX.7 - 1928.III.6, kpt. Tadas Šakmanas 1927.III.16 - IX.6, majoras Stasys Kuizinas 1928.III.7 - X.10, majoras Juozas Balčiūnas (rašytojas Juozas Švaistas) 1928.X.11 - 1935.XI.24, majoras Petras Jakštas 1935.XI.25 - 1936.III.18, kapitonas Simas Urbanavičius (Urbonas) nuo 1936.III.19.

1934 m. buvo įsteigta "Kario" Kolegija, kurią sudarė: kavalerijos dalykams mjr. Iz. Kraunaitis, karo technikos — plk. inž. J. Gražulis ir kt. Vėliau šią Kolegiją sudarė: pėstininkų dalykams gen. štabo plk. Stankaitis, kavalerijos — mjr. Andriūnas, artilerijos — plk. lt. Abaravičius, technikos — plk. lt. J. Maculevičius (Matonis), aviacijos — lt. Mariūnas.

BENDRADARbiai

Bendradarbių laikraštis turėjo: 1919 m. — 26, 1920 — 20, 1921 — 36, 1922 — 31, 1923 — 65.

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina: 3 mėn. kas mėn. 8 rub., 6 mėn. 12 rub., 12 mėn. 20 rub., atskiri numeriai 10 kop. Eina vieną kartą į savaitę Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyrius (Miklovėičiaus g. - v. Nr. 14.)

Nr. 1 Kaunas, gegužės mėnesio 22 diena 1919 m.

Į mūsų skaitytojus.

Bet ir tas laikraštis, kaip ir pati kariuomenė, pri-
valo stovėti ir stovėti toli nuo kokio nors vienpusiš-
kimo. Visuomenės gyvenimo reikalai, kiek jie «Ka-

1924 — 64, 1925 — 108, 1926 — 148, 1927 —
180, 1928 — 223, 1929 — 256, 1930 — 383,
1931 — 414, 1932 — 455, 1933 — 429, 1934 —
435, 1935 — 472, 1936 — 1938 — apie 500 kasmet.

Tai buvo kareiviai, puskarininkiai, generolai
Iš viso “Karys” turėjo apie 5,000 įvairiausių
bendradarbių, daugiausia jaunuolių. Daugelis iš
jų liko aktingais visuomeninės spaudos bendra-
darbiais.

Iš kareivių pirmieji bendradarbiai buvo Va-
lentinus Gustainis (vėliau valdžios oficiozo “Lietu-
tuvos Aido” vyr. redaktorius), A. Majus, Stasys
Butkus, Arėjas Vitkauskas ir kt. Iš karininkų —
Svilas, Kaunas, Natkevičius, V. Steponaitis, karo
vald. Elisonas (vėliau profesorius) ir kt.

Man teko bendradarbiauti nuo 1919 m. Po
keliasdešimt straipsnių paruošdavau 1924 — 1926
m. “Karys” 1927 m. savo vedamaisiais straips-
niais dėjo mano ir majoro S. Raštikio raštus —
kiekvieno iš eilės kas antram numery. Tais me-
tais išspausdino net 56 mano straipsnius.

TIRAŽAS

Laikraščio spausdinta tiek egzempliorių:

1919 — 3,000	1930 — 8,000
1920 — 4,000	1931 — 8,000
1921 — 6,000	1932 — 7,000
1922 — 6,000	1933 — 7,000
1923 — 5,000	1934 — 7,000
1924 — 2,000	1935 — 7,000
1925 — 2,000	1936 — 10,000
1926 — 2,000	1937 — 15,000
1927 — 1,000	1938 — 18,000
1928 — 3,000	1939 — 22,000
1929 — 3,000	1940 — 34,000

1919 — 1923 metais buvo spausdinama ne-
maža egzempliorių, nes, išlaisvinant visą Lietu-
vos kraštą ir mūsų pajūrį, ginkluotos jėgos buvo
didesnės. 1927 m. “Kario” spausdinta tik 1,000
egz., nes 1926 m. antroj pusėj to meto vyriaus-
ybės buvo tiek nustatyta pagal sąmatą ir, be to,
buvo panaikinti jau net 3 pulkai.

PRENUMERATORIAI

1939 m. prenumeratorių “Karys” turėjo: Kauno
apskirty 3,595, Šiaulių — 2,577, Panevėžio — 1,515,
Ukmergės — 1,316, Marijampolės — 1,241, Tau-
ragės — 887, Alytaus — 884, Biržų — 869, Kė-
dainių — 837, Raseinių — 824, Utenos — 781,
Telšių — 761, Vilkaviškio — 749, Rokiškio —
578, Kretingos — 574, Šakių — 512, Trakų —
477, Mažeikių — 462, Seinų — 439, Zarasų —
422, užsienio kraštuose — 600.

“KARIO” VAIDMUO

“Karys” kas savaitę pasklisdavo po visus ka-
riuomenės dalinius, šaulių būrius, mokyklas, vie-
šas skaityklas, skautijos vienetus ir šiaip ėjo iš
rankų į rankas. Be to, slaptais keliais pasiekda-
vo ir lenkų okupuotą Vilniaus kraštą.

Tautiškame ir kariškame lietuvių tautos auk-



Pirmasis redaktorius dim. mjr. Petras Ru-
seckas, redagavęs “Kariškių Žodžio” Nr.
1 ir vėliau “Kari” nuo 1922.XII.13 iki
1925.XI.4.

KARYS

Eina sykį į savaitę.

Kaina: 3 mėn. 10 auk.,
6 mėn. 20 auk., 12 mėn.
35 auk. Atskiri numeriai
10 skaitų.

Adresas: Krašto Apsau-
gos Ministerija. “Kario”
Redakcija.

Nr. 41 (73)

Kaunas, 1920 m. spalio mėn. 18 diena.

II metai.

Pranešame, kad visiems “Kariškių
Žodžio” prenumeratoriams bus siuntinė-
jamas tomis pat sąlygomis “Karys”.
Administracija.

naši — rodėsi, kad mirtis stovi čia pat. Tai buvo
ne mirtis, tik šmėkla. Ir dabar atsistojo nauja šmėkla,
ji skauda, bet ne mirina.
Prisigai, po to smūgio sujudo mūsų kraujas,
atsigavo mintis. Lietuvis visados taikus, visados nuo-
taidas, visados dėl šventos ramybės pasijutęs kentėti,

lėjime "Karys" suvaidino labai svarbų ir reikšmingą vaidmenį ir tuo būdu labai sustiprino Lietuvos valstybės pamatus.

Kariuomenės vadas brigados generolas St. Raštikis, sukaktuviniam 1939 m. "Kary" Nr. 20-21, pareiškė:

Per du dešimtmečius "Karys" atliko labai didelį darbą. Kariuomenės vadovybei jis padėjo karius auklėti, šviesti ir dvasiškai jungti į vieną tautiškai patriotinę karių šeimą. Patiems kariams jis davė labai daug naudingų pamokymų, patarimų ir žinių, kelė ir stiprino jų dvasią, kovojo su piktu, visur ir visada būdamas ištikimas, nuoširdus ir geriausias kiekvieno kario draugas ir bičiulis. Jaunuomenei ir šiaip piliečiams "Karys" davė daug naudingų patarimų, informacijų ir žinių apie kariuomenę, mūsų Tėvynę ir jos gynimą. Visai mūsų tautai "Karys" padėjo dvasiškai ir kariškai stiprėti ir niekada nenusiminti. Pats "Karys" per visą laiką buvo ne tik mūsų mokytojas, auklėtojas ir informatorius, bet ir didelis kovotojas, nes savo spausdintu žodžiu, šiuo kultūriniu ginklu, jis drąsiai gynė mūsų Tėvynės reikalus ir mušė mūsų priešus ten, kur mūsų fiziniai ginklai negalėjo pasiekti. Už visus tuos darbus "Kariui", jo vadovybei, dabartiniam ir buvusiems redaktoriams ir visiems bendradarbiams priklauso visų mūsų nuoširdi pagarba ir padėka.

Aš "Kari" širdingai sveikinu, dėkoju jam ir linkiu geriausios kloties ir naujų gražių laimėjimų visos mūsų kariuomenės ir jos vadovybės džiaugsmui ir pasididžiavimui:

Krašto apsaugos ministeris brigados generolas Kazys Musteikis taip pasisakė:

Mūsų karinės spaudos veteranas — kariuomenės

Trečiasis redaktorius plk. ltn. Jonas Laurinaitis, redagavęs "Kariškių Žodį" ir "Kari" 1920.III.25 — 1921.IX.29. Vėliau Kar. št. Sp. ir Švt. Sk. Spaudos Dalies vedėjas.



Antrasis redaktorius plk. ltn. Vytautas Steponaitis, redagavęs "Kariškių Žodį" 1919.V.25 — 1920.III.24. Vėliau Kar. Št. Sp. ir Švt. Sk. Istorijos Dalies vedėjas.

laikraštis "Karys" atžymi savo dvidešimties metų sukaktį. Mes kariai visi be išimties džiaugiamės ir didžiujamės, kad mūsų mėgiamas "Karys" per tą laiką sustiprėjo savo turiniu, forma ir pagrožėjo iliustracijomis tiek, kad šiandien yra ne vien kario kareivinėse, bet ir inteligento, moksleivio, darbininko ir kaimiečio pastogėje lygiai brangus ir laukiamas svetys.

Iš širdies linkiu, kad ir ateityje "Karys" augtų, tobulėtų ir neštų į mūsų miestus, kaimus ir vienkiamius drausmės, susiklausymo ir vienybės mintį, skiepytų tautoje kario amato pamėgimą ir, kaip senovėje šauklis, kvieštų karius ir civilius — visus laisvus lietuvius būti pasiryžusiais ginti mūsų amžinai laisvą Tėvynę Lietuvą.

Respublikos Prezidentas bei vyriausias ginkluotų pajėgų vadas Antanas Smetona pareiškė tokias mintis:

Kuri tauta drąsesnė ir geriau apsiginklavusi, kuri susiklauso ir myli savo kraštą, ta yra saugesnė, tai ir laimingas rytojus tikresnis. Šią tiesą skelbia "Karys" jau dvidešimtį metų ir dėl to gali jaustis daug laimėjęs. Retas Lietuvoje kaimas, kur nebūtų "Karys" mielai skaitomas mūsų tautiečių. Kas savaitė visur lankydamasis, jis žadina mūsų jaunime karingą lietuvio dvasią, primena jam, kaip buvo kovota ir atkovota Lietuvos laisvė, kaip mūsų kariuomenė, mūsų ginklo galia, darosi kaskart pajėgesnė. Mūsų jaunosios kartos, taip žadinamos, panorsta sekti garbingais karių savanorių pavyzdžiais, ir pultų ginti savo Tėvynės, kai tik rastųsi jai pavojaus. Didis laikraščio nuopelnas, jeigu jis pasiekia tokio kilnaus tikslo.

Sukakties proga sveikinu "Kari" ir linkiu jam dar didesnio pasisekimo.

Taip "Karys" tarnavo lietuvių tautai iki Lietuvos tragedijos — iki rusų okupacijos. Lietuvai



Keturioliktasis "Kario" red. kpt. Simas Urbonas, redagavęs nuo 1936.III.19 iki 1954.II.1.



Kpt. Petras Jurgėla, uolus "Kario bendradarbis nuo 1919 m.

netekus ginkluotųjų savo jėgų, kartu neteko ir "Kario". Jo vietą užėmė kovojančio lietuvių pagrindžio spauda.

"KARYS" ATGYJA SU KARIŠKU LIETUVOS JAUNIMU

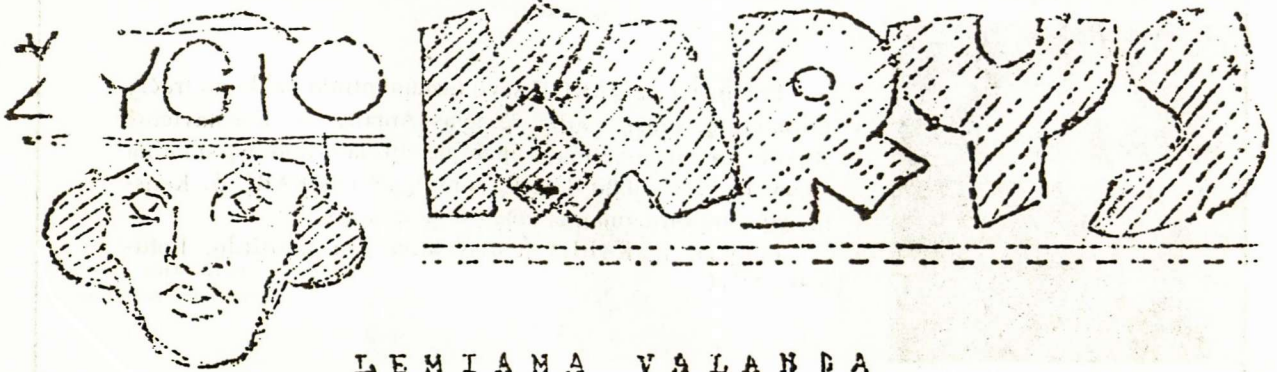
1941.VI.24-24 įvyko ginkluotas lietuvių tautos sukilimas prieš rusus pavergėjus. Sukilėlių vadovybė pastatė laikiną Lietuvos vyriausybę, Bet paskui vokiečių kariuomenę atėjusi nacių vadovybė pradėjo vartoti žiaurias okupacinės valdžios priemones. Dėl to laikinoji Lietuvos vyriausybė 1941.VIII.5 nustojo veikusi, nes nesutiko Lietuvą paversti Vokietijos satelitu. Lietuvių partizanai plėtė savo veiklą. Vokiečiams leidus, buvo suorganizuoti Lietuvos Apsaugos Daliniai ir kitokio pobūdžio daliniai. 1944.II į generolo Povilo Plechavičiaus organizuojamą Vietinę Rinktinę įstojo 19,500. Tuo būdu atgimė Lietuvos kariai, ku-

rių veikla buvo varžoma, pastojant jiems kelią į Lietuvos nepriklausomybę.

Tokiose aplinkybėse kapitonas Simas Urbonas atgaivino "Kari", kurį redagavo Vilniuje 1941-1944 ir Vokietijoje 1944-1945. "Kari" cenzūrodavo dvi įstaigos — Vilniuje ir Kaune. Kol rašiniai grįždavo iš Kauno cenzūros, laikraštis jau būdavo išspausdintas. Todėl "Karys" bent į frontą būdavo siunčiamas necenzūruotas. Techniniu redaktorium buvo Cezaris Surdokas. Taigi, nelaisvos Lietuvos kariai vėl turėjo mylimą savo draugą, patarėją ir dvasinį vadovą "Kari".

Nemirštamam "Kariui" buvo lemta atgimti ir išėivijoje — toli, toli nuo mylimos Tėvynės Lietuvos. Gyvuok, mielas "Kary", per amžių amžius!

Paskutinis "Karys" išleistas Lietuvoje 1944 m. liepos 15 d., besitraukiant nuo raudonojo tvano. Užrašas darytas Vytauto Raulinaičio.



LEMIAMA VALANDA

UŽ SAVO ŽEMĘ!

(Iš "Žygio Kario")

Lietuvi, apsižvelk aplinkui — mūsų žemėje žydi vasara, brandindama laukų derlių, rugiai kasdien sunkesnėm varpom žemėn svyra, mūsų soduose bręsta vaisiai. Mūsų sodybos rymsėnų mdžių prieglobsty, teikdamos mums ramų ir jaukų gyvenimą.

Čia, mūsų sodybose, kur pirmu kart išvydome lietuviško dangaus žydrumą, čia, mūsų žemėje, kurią metų metais savo prakaitu laistėme, yra sukauptas visas mūsų buities tikslas ir prasmė. Argi iškeisime savo gyvenimo laimę ir prasmę į tremtinių ir pabėgėlių takus? Ar paliksime savo sodybas gaisrų ugniai, o savo laukus priešo niokojimui?

Ne! Lietuvis istorijos bėgyje niekada nesitraukė iš savo žemės, gynė ją nuo visų priešų, iš kur tik jie beateitų. Argi mes būsime menkesnės dvasios už mūsų protėvius, kurių kaulai dūli senuose piliakalniuose; argi mumyse mažiau teatsiras kovingumo dvasios, negu jos turėjo Nepriklausomybės karų kovotojai; ar mes mažiau norėtume laisvai ir ramiai gyventi už mūsų brolius, pirmosiomis karo dienomis vijusius lauk iš mūsų tėvynės tą patį raudonąjį priešą?

Lietuvi, jausk širdim — ši žemė priklauso tau ir tu priklausai šiai žemei. Tavo vieta čia!

Po kojom dar jauti savo žemę. Joje tu turi būti atkaklus kaip vilkas, saugojąs savo vaikų guolį. Nėra kada svyruoti, laukti ir delsti! Gimtoji žemė šaukia visais galimais būdais ginti ją. Su-

JUOZAS ALMIS JURAGIS

BROLIAMS

(Iš "Žygio Kario")

Ak, gelia širdį man dėlei Tėvynės vargo,
Jos švietusios ir besileidžiančios žvaigždės.
Tik dėl vilties kovoje žingsniai nepavargo —
Tėviškė kelsis ir žydės.

Nauja diena tik tiems išauš nušvitus,
Kieno širdis iš plieno, geležies —
Kas nebijos, iš aklo kiauto išsiritęs,
Kovot už naują buitį, laisvę ateities.

Mes esam pamatai! — ant jų statysis naujas
Gyvenimas tautos, valstybės ir šalies!
Draugai, rankas! Virš mūs audra keliauja,
Kas žūti nebijos, kovoje išlikt galės!

prask kas tavo draugas ir priešas, kas saugo tavo, kas naikina — apsispręsk radikaliai ir aiškiai!

Kova eina už tavo ir tavo vaikų egzistenciją, o ji reikalauja, kad ir tu joje dalyvautum. Nusikratyk panikos ir pairimo dvasios, būk tvirtas savy ir stiprink kitus.

Daugiau tikėjimo, lietuvi,
Daugiau drąsos visuos pavojuos.
Kietai kovok už savo būvį,
Kol jauti žemę dar po kojom.

J. A. J.

Ž Y G I O K A R Y S

Leidžia: KARIO Redakcija

Rementiškės, 1944 m. liepos mėn. 15 d.

Spausdino: Sveikstančiųjų kuopa Sausbaliuose



Prisiųsdamas KARIUI savo testamentinio palikimo trečią tūkstantinę, mūsų darbo rėmėjas Antanas S. Kenstavičius įvykdė savo pasiryžimą — paremti žurnalo leidimą srambia suma. Duosnia 3000 dolerių suma parėmęs KARI, A. Kenstavičius yra pirmaujantis mūsų rėmėjų tarpe.

Leidėjai ir KARIO Štabas taria jam nuoširdų, lietuvišką AČIŪ!

KERNIUS

Z. RAULINAITIS

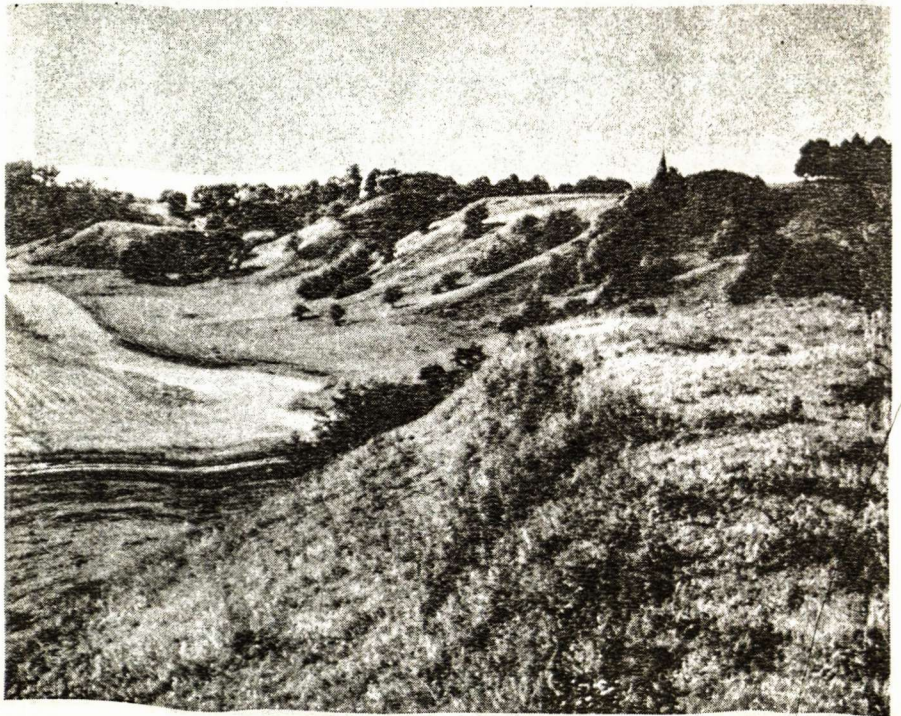
(Pabaiga)

Senąją mūsų sostinę, valstybės širdį, nuo netikėto priešų užpuolimo saugojo išorinių pilių ratas. Istorikas K. Avižonis lankydamas Kernavės apylinkes, įžvalgiai pastebėjo, kad Ukmergės apskr. Čiobiškio vlsč., prie Neries, prie pat Žvalgakalnio kaimo, aukštumoje, yra didelė kalva, žvalgų kalnu vadinama. Kaip jau pats kalvos vardas sako ir vietos žmonės pasakoja, ta kalva senovėje tarnavusi žvalgybai, nes iš jos matomos labai tolimos apylinkės. Iš jos galima buvo perduoti ugnies, ar dūmų ženklus piečiau už Neries stovinčiam ir aiškiai matomam Budelių piliakalniui (Trakų apskr., Žaslių vlsč.). O iš Budelių piliakalnio matosi ir pati Kernavė.

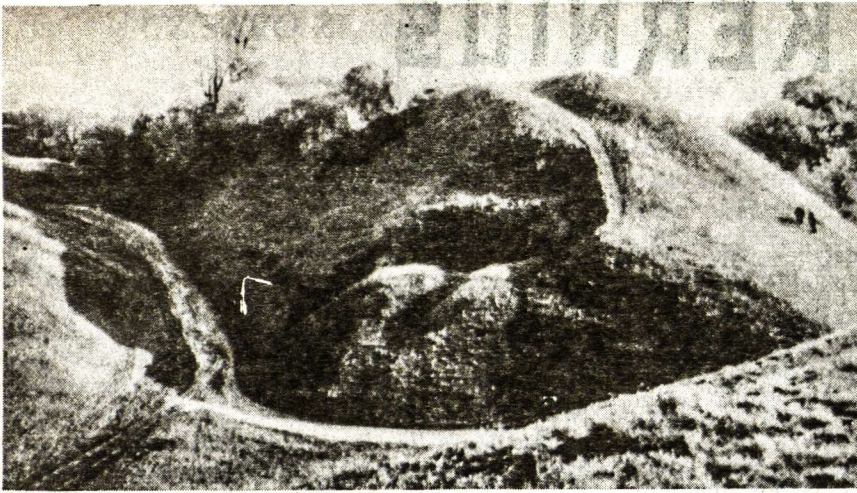
Budelių kaimo piliakalnis, kuriame senovėje yra budėję sargybos, dabar vadinamas "Skarbo" (Lobio) vardu. Jis stovi Neries pačioj pakrantėj, aukštas ir stačių šlaitų ir yra labai sunkiai prieinamas: du jo šonus plauna klampūs upokšniai, kitą — Neris. K. Avižonis taip nusako tų piliakalnių reikšmę:

Nuo piliakalnio viršūnės matosi labai tolimos ir gražios apylinkės. Į šiaurę ir rytus matosi platus Neris slėnis, kuriame lyg driežas raitosi, vingiuojasi miškais trobos, vietomis ariami laukai; toliau, ta pačia kryptim, matosi gražūs Panerių pušynai, apžėlę Neris pakrančių kalnai, vietomis skynimų ir kaimelių pertraukiami. Apylinkėje taip pat matosi išmėtyti piliakalniai ir didesni senkapiai (Skėrių, Paparčių, Laukagalio ir k.). Rytuose, pačiame horizonte, matosi lietuvių kunigaikščio Traidenio sostinė Kernava, o šiaurėj gražus Žvalgakalnis, ant kurio budėdavo senovės lietuviai, sergėdami savo sostinę nuo priešų antplūdžių. Štai kokiose gražiose apylinkėse senovėje Traidenis dirbo Nepriklausomą Lietuvą vienyjantį darbą. (K. Avižonis, *Kelios Istorinės Lietuvos Vietos*, Kaunas, 1927 m.)

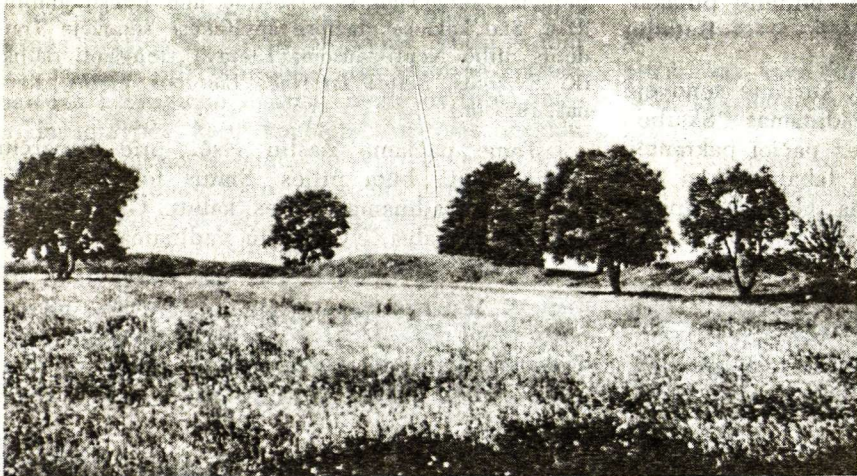
Tame pačiame Žaslių vlsč., prie Paparčių bažnytkaimio būta pilies. Status ten kalnas ir dabar tebevadinamas Pilies kalnu. Greta jo supilta maža kalva, Žydkapčiu vadinama, greičiausiai, buvo skirta religinėms apeigoms. Ir Papar-



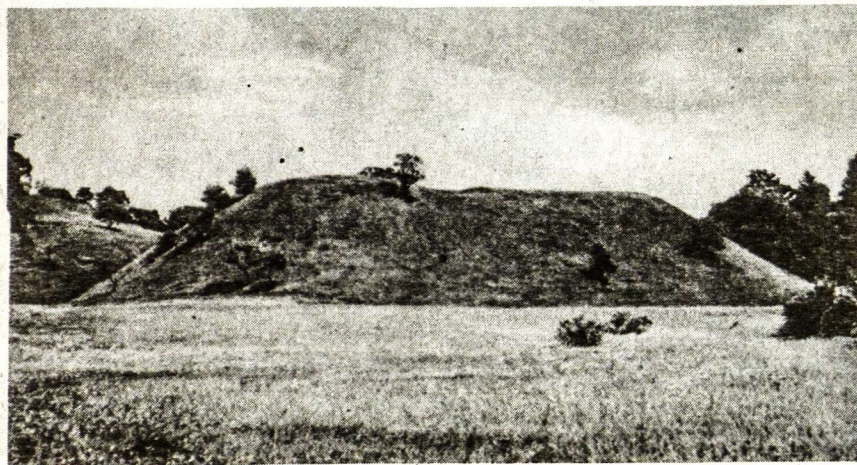
Raguvų suskaidytas Neris slėnio šlaitas ties Kernave.



Pilies kalnas — Mindaugo sostas



Pilies kalno pylimų likučiai



Aukuro kalnas

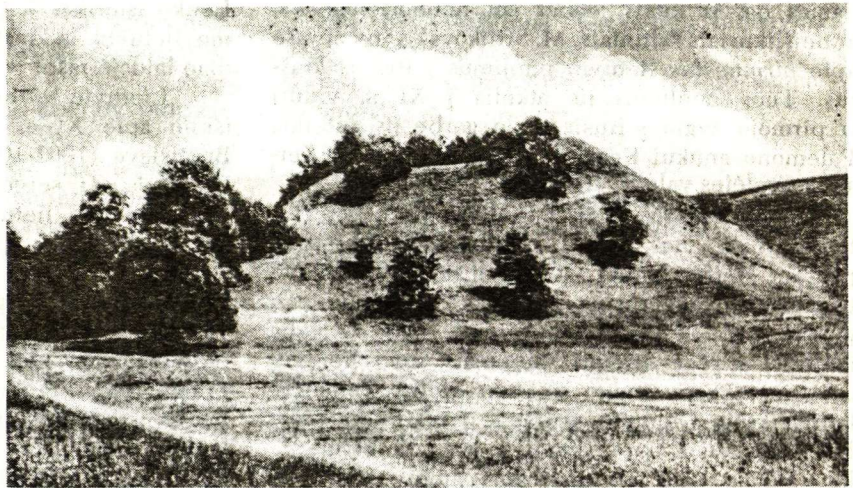




**Pilies kalno — Mindaugo sosto
aikštelės galas**



Kriveikiškių kalnas



Pajautos (Kerniaus dukters) slėnis



čių piliakalnyje, kaip ir Budelių "Skarbe" būta svarbios gynybinės pilies. (K. Avižonis).

III. ŽYGIS IŠ KERNAVĖS

Lietuvos Metraštyje yra pasakojama, kad pirmasis Lietuvos valdovas Kernius ir jo brolis, Žemaičių valdovas Gimbutas, nesitenkino tėvo jiems paliktomis žemėmis:

"O paskui didysis kunigaikštis Kernius ir Gimbutas, geisdami praplėsti savo tėvonijas, sutelkė savo pajėgas iš Lietuvos ir Žemaičių ir leidosi į Rusiją, link Brėslaujos ir link Polocko ir padarė daug žalos rusams, jų žemę nuniokojo ir daugybę žmonių išsivarė nelaisvėn".

Atrodo, kad čia turime reikalą su pirmuoju apjungtų lietuvių ir žemaičių karo, tiksliau — grobio ir naikinimo žygiu į Rusijos užimtas žemes.

Remdamasis Lietuvos Metraščių ir pasinaudodamas dar ir kitais, dabar jau nebeapieinamais, ar neišlikusiais šaltiniais, M. Strijkovskis irgi aprašė apie *pirmuosius* lietuvių puolimus į Rusijos kraštus. Tuos puolimus jis atkelia į XI a. vidurį ir pirmojo žygio į Rusiją vado garbę jis suteikia Palemono anūkiui Kerniui. Pagal Strijkovskį, Kernius pradėjęs valdyti 1040 m.¹

Apie Kerniaus žygį, nurodydamas ir priežastis, jis rašo, kad po to, kai pasistatė Kernavės pilį ant Nerios kranto, "kunigaikštis Kernius, patirdamas dažnus rusinų kunigaikščių puolimus į gyvenvietę prie Nerios, nusprendė galią — galia ir jėgą — jėga atremti. Sujungęs savo lietuvių užneriečių kariuomenę su savo brolio, Žemaičių kunigaikščio Gimbuto, patraukė į rusinų valstybę link Breslaujos, kuri šiandien (t.y. M. Strijkovskio laikais XVI a.) vadinama lietuvių, o tais laikais priklausė Polocko kunigaikštijai. Visus rusinų valsčius žiauriai apiplėšė. Be pasipriešinimo paėmė didelį grobį ir daugybę belaisvių. Viską pasiuntę į lietuvių slėptuves, patys nužygiavo iki Polocko. Metraštinis liudija, kad visą tą kunigaikštiją, skersai ir išilgai, plikai apiplėšė ir kartu su nesuskaitomu grobiu, išsivarė į nelaisvę daugybę žmonių..."²

Strijkovskis taip pat nurodo kodėl tas lietuvių žygis įvyko, būtent tada, tokiu metu ir, kodėl buvo sėkmingas. Mat, tais laikais, "*roku od Chrystusa Pana 1058*", Rusiją net du kartu buvo užpuolę stepių klajoklių tauta palovcai ("*... także pobratinowie Litewscy*"), o patys Rusijos князiai, tarpusavy kariaudami, "tiesiog akis lupinėjosi". Lyg to nebūtų pakakę, į tą visišką suirutę įsimaišė dar ir lenkai, kurių karalius Boleslovas II, Narsusis, 1065 m. buvo net pasiekęs Kieva, remdamas pabėgusį Rusijos did. kunigaikštį

tį Iziaslavą. Vienu žodžiu, tais laikais Rusijoje užviešpatavo toks sąmyšis, kad, anot Strijkovskio, "visi norėjo gelbėdamiesi bėgti į Graikus". Iš to M. Strijkovskis nustatė Kerniaus ir Gimbuto žygio į Rusijos valdomas žemes datą, būtent, 1065 metus.³

Palyginę Lietuvos Metraščių žinią apie Kerniaus ir Gimbuto žygį su Strijkovskio pasakojimu matome tam tikrą skirtumą. Pirmuoju atveju kalbama apie lietuvių valdovų norą "praplėsti" savo tėvonijas", antruoju — apie pastangas atmušti "dažnus rusinų kunigaikščių puolimus į gyvenvietes prie Nerios". Kad Strijkovskio teigimas yra teisingesnis, rodo lietuvių žygio kryptis — į Breslaują. Plati Breslaujos sritis dar nuo priešistorinių laikų buvo gyvenama lietuvių, taip pat, kaip ir Polocko kraštas. Pirmoji istorinė žinia apie Breslaują kalba apie slavų veržimąsi į lietuvių žemę. Lenkų istorikas J. Ochmański Varšuvoje išleista lietuvių laikraštyje "Vingis", 1973 m. balandžio laidoje rašo:

"Lietuvių teritorijos gilumoje, kaip siensargis iškilo apie XI a. vidurį (Polocko) kunigaikščio Brėčislavo (1001-1044) tvirtovė, vėliau pavadinta Brėslauja. Ji sergėjo Polocko viešpatavimą ties Dauguva nuo lietuvių; ... Brėslaujos piliai atsiradus, prasidėjo apylinkėse senrusių kolonizacija..."

Rusų archeologų kasinėjimai, vykdyti 1955-1956 m. parodė, kad ta Brėčislavo pilis buvusi pastatyta ant sudegintos latgalių gyvenvietės. Radiniai ten surankioti yra baltų kilmės ne tik iš XI a., bet ir iš XII a.⁴ Taigi rusinai Breslaujoje buvo tik laikini užkariautojai ir todėl Kerniaus ir Gimbuto žygis grąžino Breslaują su apylinkėmis, iki pat Dauguvos krantų, Lietuvai. Anot S. Daukanto, Kernius ir Gimbutas "Braslavos... krasztą ir pilį su Lietuvos uke sunėrė".

Toliau Lietuvos Metraštyje yra pasakojama, kad pasinaudodami Kerniaus ir Gimbuto nebuvimu, kai jiedu kariavo Polocko krašte, latviai iš Latgalės užpuolė Žemaičius ir pridarė daug žalos. Grįžęs iš žygio į Polocką, Gimbutas pamatė latvių nusiaubtą kraštą ir "tuoj pat nužygiavo į Latgalę ir visus iškapojo, išnaikino, o kitus parsivarė belaisviais į žemaičius. Ir, pavertęs jų žemę tyrais, sugrįžo į Žemaitiją".⁵

Tokia yra Kerniaus ir Gimbuto karinė veikla, apie kurią sužinome iš Lietuvos Metraščių. Deja, nedaug apie ją patiriame, nors Metraštinis tvirtina, kad ir vienas ir kitas ilgai valdė ir daugelį metų gyvenę.

VIETINĖS RINKTINĖS KAUNO PULKO TRAGEDIJA

Plk. T. VIDUGIRIS

1944 m. balandžio 27 d., būdamas Panevėžyje, telefonu gavau Vietinės Rinktinės Vado, gen. P. Plechavičiaus, įsakymą, kuriuo buvau paskirtas Vietinės Rinktinės Kauno pulko vadu. Vėliau šis įsakymas buvo patvirtintas raštu.

Pulko sudėtinį jėgą 301, 308 ir 310 batalionai. Pulko štabą turėjau suformuoti Panevėžyje ir su juo gegužės 2 d. Kaune prisijungti prie vieno, iš Seredžiaus į Vilniaus Kraštą, vykstančių, batalionų.

Gegužės 2 d. Vietinės Rinktinės Vadas žodžiu man nurodė apystovas ir pavadė:

Apystovos: a) Pulko daliniai, SS vadovybei reikalaujant, blaškomi atskiromis kuopomis Vilniaus krašte.

b) Batalionai ir net kuopos operatyviniu atžvilgiu paimti SS vadovybėn.

Įsakymas. a) Susitarus su "Bandenkampfstab im Litauen" (Vilniuje), sutelkti išblaškytus dalinius, tikslu užbaigti jaunų kareivių apmokymą, apginklavimą ir aprūpinimą technikos bei intendantūros turtais.

Čia pat Vietinės Rinktinės Štabo 1-asis skyrius davė man 1:300.000 mastelio žemėlapi, kuriame buvo nubraižytas pulko dalinių išdėstymas ir raudonųjų ir lenkų partizanų užimti rajonai.

Kauno pulko batalionai turėjo būti išdėstyti šiaip:

301 Bn. (majoro Keželio; formavimosi vieta — *Marijampo'ė*):

B-no štabas, pionierių būrys ir loji kuopa — *Ašmenoje*,

2-oji kuopa — Žiupronys,

3-oji kuopa — Sakavičiuose,

4-oji kuopa — Kučionyse.

308 Bn. (majoro Andriūno; formavimosi vieta — *Ukmergė*):

B-no štabas, pionierių būrys ir 1-oji kuopa — *Alšėnuose*.

2-oji kuopa — Krėvoj,

3-oji kuopa — Dieveniškėse,

4-oji kuopa — Grauzišėse.

310 Bn. (kapitono Gantauto; formavimosi vieta — *Seredžius*):

B-no štabas, pionierių būrys ir 1-oji kuopa — *Jašėnuose*.

2-oji kuopa — Turgeliuos,

3-oji kuopa — Rudninkuose,

4-oji kuopa — Šalčininkuose.

Pulko štabo buveinę Viet. Rinkt. Vadas leido man pačiam pasirinkti.

Gegužės 2 d. visi trys pulką sudarę batalionai buvo kelyje į Vilniaus kraštą. 301-as batalionas Ašmenos rajone skirstėsi į kuopoms nurodytas buveines. 308-as batalionas buvo kelionėje geležinkeliu iš Utenos į Ašmenos geležinkelio stotį. 310-as batalionas buvo pilnos kuopų sudėties — 170-185 vyrai kuopoje.

Vietoj etatuose numatytą 36 lengv. kulkosvaidžių b-nai turėjo po 16. Numatytųjų 2 sun-

1. Ir T. Narbutas nurodo, kad Kernius (Kirmosis, pagal D. Silv. padavimus) pradėjo valdyti 1040 m., žuvus prie Slonimo jo tėvui Kaunui, Išvykusiam atmušti Kievo Jaroslavo puolimo į Lietuvos pietines žemes. Pagal Dovoinos Silvestravičiaus žemaičių padavimus, Kaunas žuvo arti miestelio "Slanienaj", kurį vardą Narbutas pažymėjo Slonimu (II t. 365 psl. 1894 m.).

2. Pagal T. Narbuto aiškinimą, buvo paimtos Breslaujos ir Polocko pilys.

3. Tokią datą priima ir naujieji Rusų istorikai, pav. P.V. Aleksiejev, "Polockaja Zemlia", 1966 m.; tokią datą žymi ir "Lietuvių Enciklopedija" III t., 1954 m. A.I. Rogov, "Russko Polskie Kulturmie sviazī v epochy vozroždenia", 1966, patikslina, nustatydamas 1068 datą.

4. P.V. Aleksiejev, "Polockaja Zemlia", 1966.

5. Sekdamas Strijkovskiu, Kojelavičium, Dlugošu ir kitais vėlesniais rašytojais, S. Daukantas nurodė Kerniaus mirties

metus — 1089 m. ir jam priskyrė dar kelis žygius. Strijkovskis savo istorijoje skambia antrašte pradėjęs skirsnį "O Burzeniu Polski przez ruskie xięzeta z Litva", tekste, tačiau, lietuvių nemini. Reikalas eina apie du, greičiausiai, nebuvėlius rusinų karo žygius į Lenkiją, būtent, prieš pat 1082 m. ir kitą 1082 m. Šiame, pastarajame, rusinams talkinę ir polovcai, kuriuos Strijkovskis laikė lietuvių gentimis. Kitame, 1089 m. žygyje, kuriam būk tai vadovavęs pats Kernius, palovcai, prūsai, lietuviai ir jotvingiai niokoję Lucko, Vladimiro ir Lvovo rusinų sritis ir anot Daukanto "Prisiplėszę tenai visokių gėrybių su tokia narysbe grįžo namon, jog niekas nedrįso ne vien jų ramdyti ir grobį kratyti, bet isz pilies lysti. Ir taip laimingai parneszę grobį Kernavoje linksminosi". Nors šiuos žygius mini savo Lietuvos istorijoje ir Kojelavičius, pridėdamas, kad 1089 m. žygyje lietuviai dalyvavę "kad per ilgai nevartojės ginklą jaunimas neatrastų nuo karinių reikalų", vistiek apie juos nieko nerašoma senuosiuose šaltiniuose (nei pas Galą, nei pas Kadlubeką). Be to, toks apjungtas visų lietuvių genčių žygis, tais laikais, visai paprastai, nebuvo įmanomas.

kiųjų kolkosv. ir 2 granatsvaidžių kuopos visiškai neturėjo. Šaudmenų tebuvo kiekvienam šautuvui po 45 ir lengv. kulk. po 1.000 vienetų.

Ryšių priemonių pulko štabas, batalionų štabai ir kuopos neturėjo jokių. Iš savo postovio vietų kuopos ir b-nų štabai susirišti su pulko štabu pagal telefoninio pašto telefono tinklo pagalbą. Šis tinklas nevisur buvo.

Visi be išimties batalionai sukomplektuoti tik iš savanorių, netarnavusių anksčiau kariuomenėj ir visiškai neparengtų žygiams ir kautynėms.

Pulko išsiskleidimo rajone veikė 15.000-20.000 lenkų partizanų ir 2.000-3.000 raudonųjų partizanų. Su jais pulkas turėjo stoti į kovą.

1944 m. gegužės 3 d. popiečio valandomis pulko štabas su 310-ju batalionu atvyko geležinkeliu iš Kauno į Vilnių. Štabą sudarė: gen. št. majoras Impulevičius — štabo viršininkas, kpt. Kaupas — adjutantas ir 3 puskarininkiai — raštininkai. Pulko štabas laikinai įsikurdino Jėzuitų gvėže 3, drauge su 306 B-no štabu.

310 batalionas geležinkeliu nuvyko į jam skirtą Jašiūnų rajoną, kur turėjo išsiskirstyti, kaip SS vadovybės buvo įsakyta. Dar kelionės metu buvau pareiškęs ryšių karininkui prie 310 bataliono, kpt. v. Bank, kad ypač pavojinga siųsti atskirą kuopą į Rudninkų miestelį, kurio rajone veikia 3.000 raudonųjų partizanų. Ryšių karininkas su mano nuomone sutiko ir pažadėjo kreiptis į "Bandenkampfstab'ą", kad leistų su kuopa pasilikti Jašūnuose. B-no vadui įsakiau kuopos į Rudninkus nesiųsti ir laukti mano tuo reikalu patvarkymo.

1944 m. gegužės 4 d. Vilniuje pasiteiravau "Bandenkampfstab'e", kada galėčiau pasimatyti su to štabo viršininku, Oberleutn. Michow'u, pasikalbėti pulko reikalais. Gavau atsakymą, kad Michow'o tą dieną Vilniuje nebus.

Gegužės 6 d. mane priėmė naujas "Bandenkampfstab'o" viršininkas, Oberst-leutn. Dietl, kuris, nedavęs man baigti kalbėti apie pulko dalinių išdėstymą, pareiškė, kad gegužės 4 d. 310-to bataliono 2-oji kuopa, žygiavusi iš Jašūnų į Turgelius, prie Pawłowo susikovusi su lenkų partizanais ir netvarkoj pasitraukusi į Jašūnus. Kuopos vadas kpt. Narkevičius ir 2 kareiviai pateko nelaisvėn ir lenkų partizanų buvę sušaudyti už tai, kad Pawłowo buvę nužudyti keli civiliai asmenys. Dėl šių įvykių 410 bataliono kariai esą labai susijaudinę, ir prasidėjusi demoralizacija. Man siūloma drauge su juo vykti į Jašūnus ir nuraminti 310-to bataliono karius.

Tą pačią dieną nuvykom į Jašūnus. Iš pasikalbėjimų su 310-to bataliono karininkais paty-

riau, jog visi puikiai suprantame, kad atskirai žygiuojančios ir postovaujančios kuopos anksčiau ar vėliau bus sunaikintos.

Paprašiau plk. ltn. Dietl, kad leistų Jašūnuose palikti dvi kuopas ir pionierių būrį, o į Šalčininkus, kur geležinkeliu jau yra nuvykusi viena kuopa, nusiųsti dar vieną kuopą. Su tokiu dislokacijos pakeitimu Dietl laikinai sutiko, pareiškdamas betgi, kad tam reikalui turės gauti dar Rygos štabo aprobavimą.

Daugiau negu keista atrodė, kad aukštesnieji štabai turi spręsti kuopų paskirstymą rajonuose. Šiandien yra aišku, jog visa tai buvo provokacinės vokiečių priemonės Vietinei Rinktinei likviduoti.

Nelaukdamas įsakiau bataliono vadui išsiųsti 3-ąją kuopą ne į Rudninkus, bet į Šalčininkus, o 2-ąją kuopą palikti Jašūnuose.

Iš karininkų sužinojau, kad Dietl jau gegužės 5 d. buvo atvykęs į 310 batalioną, vėliau kažkur išvykęs ir po 3-4 valandų grįžęs. Kareiviai šarvuotininkai, Dietl'į lydėję, pasakojo, kad tas 3-4 valandas jis praleidęs pas lenkus Turgeliuose.

Vadinasi ėjo dvigubas žaidimas.

Grįžus mums į Vilnių, Dietl pasiūlė man rytojaus dieną drauge su juo nuvykti į Ašmenos rajoną ten postovaujančių pulko dalinių aplankyti.

Gegužės 7 d. 8 v.r. išvykstant mums iš Vilniaus į Ašmeną, Dietl pranešė man gavęs žinių, jog 308-to bataliono dvi kuopos, gegužės 6 d. žygiavusios į Graužiškes, susikovusios su lenkų partizanais, turėjusios daug nuostolių ir pasitraukusios į Ašmeną.

Atvykęs į Ašmeną, patyriau, kad 308-to bataliono 3-oji ir 4-oji kuopos neteko apie 20 žmonių užmuštų, 15 sužeistų ir 70 patekusių į nelaisvę. Belaisvius lenkai nurengė ir po baltais grąžino į Ašmeną.

Dietl'ui pareiškiau, jog neapmokytus ir blogai ginkluotus dalinius siųsti į daugiopai gausnio ir geriau ginkluoto priešo užimtas sritis yra nusikaltimas, ir prašiau, kad leistų skubiai visą pulką sutelkti viename saugiam rajone dalinių apmokymui ir apginklavimui užbaigti.

Dietl visiškai su mano nuomone sutiko ir pažadėjo tuo reikalu padaryti atitinkamus žygius Rygoje. Čia pat Dietl sutiko 301-ojo bataliono kuopas pritraukti arčiau Ašmenos, o 308 bataliono nukentėjusias kautynėse 3-ąją ir 4-ąją kuopas įsakė išsiųsti prie bataliono į Alšenus.

Pasipriešinau, sakydamas, kad tos kuopos yra išekvojusios visus šaudmenis, turi savo sudėty-

je apie 70 basų ir nuogų kareivių ir todėl jokiame žygiui netinka. Dietl ir čia tuojau pat sutiko ir leido abi kuopas laikinai palikti Ašmenoje, kol bus gauti šaudmenys ir drabužiai.

Pulko štabą nusprendžiau laikyti Ašmenoje.

Iki gegužės 13 d. 301-ojo bataliono kuopos buvo sutelktos šiaip:

Bataliono štabas ir pionierių būrys — Ašmenoje,

1-oji ir 2-oji kuopos — Ašmenėlėje,

3-oji kuopa — Tolminowo,

4-oji kuopa — Mikalkonyse.

Gegužės 13 d. 23 v. 30 min. lenkų partizanai apsupo kuopas Ašmenėlėje ir Tolminowo. Kautynių triukšmas buvo išgirstas Ašmenoje. Pulko ir bataliono štabai ryšio su kuopomis neturėjo, nes nebuvo ryšių priemonių. Nei kuopos nei batalionas neturėjo net raketų. Bataliono vado įsakymas, pionierių būrys išvyko nustatyti ryšius su užpultomis kuopomis. Bataliono vadas buvo susitaręs su Ašmenoje buvusiu vokiečių "Wehrmacht'o" divizijos štabu, kad užpuolimo atveju gaus pagalbai šarvuočius.

Gegužės 14 d. 01 v. 00 min. bataliono vadas kreipėsi į vokiečių divizijos štabą, kad pasiųstų šarvuočius į pagalbą užpultoms kuopoms. Divizijos štabas pareikalavo, kad bataliono vadas pirmiau tiksliai sužinotų, kas vyksta Ašmenėlėje, ir tik po to žadėjo pasiųsti šarvuočius.

Nei bataliono vadas nei aš neturėjome jokių priemonių, kurios būtų leidusios greitai užmegzti ryšius su užpultomis kuopomis. Dvi 308-ojo bataliono kuopos, buvusios Ašmenoje, kautynėms netiko, nes visiškai neturėjo šaudmenų. Batalionas taipgi šaudmenų atsargos neturėjo ir jų gauti negalėjo. Tad pulko ir bataliono štabai pavirto bejėgiais įvykių liudininkais. Tik gaisrų pašvais-tės kautynių lauke rodė, kad ten vyksta tragedija. Beliko laukti žinių apie katastrofos dydį.

Gegužės 14 d. apie 05 v. 00 min. 301-ojo bataliono 2-os kuopos būrio vadas, j. ltn. Grigaliūnas telefonu iš vokiečių atramos punkto Zielonka pranešė bataliono vadui, kad 1-oji ir 2-oji kuopos Ašmenėlėje, nežiūrint atkaklaus jų priešinimosi, baigiamos naikinti. Jam (j. ltn. Grigaliūnui) su keliolika kareivių pavykė iš apsupimo išsiveržti ir prisijungti prie vokiečių atramos punkto.

Gegužės 14 d. apie 04 v. 00 m. iš Ašmenos į Ašmenėlę išvyko vokiečių šarvuočiai, bet, radę susprogdintus tiltus ir užminuotą kelią, nepasiekę tikslo grįžo į Ašmeną. Apie 5 v. iš Tolminowo atbėgę keli kareiviai pranešė, kad 3-oji kuopa buvo apsupta ir sunaikinta.

Galutiniai 301-ojo bataliono nuostoliai: 30 užmušty, jų tarpe 2-os kuopos vadas kpt. Počebutas, 5 sužeisti, apie 350 patekusių į belaisvę. Belaisviai grįžo nuginkluoti ir nurengti.

Gelbėdamas likusias išblaškytas kuopas, įsčiau 301-ojo bataliono 4-ąją kuopą atvesti iš Mikalkonių į Ašmeną, o 310 bataliono abi kuopas iš Šalčininkų į Jašūnus. Tariau, kad 6-oji lenkų partizanų brigada iš Turgelių rajono bus dalyvavusi Ašmenėlės puolime ir žygiuojančioms iš Šalčininkų į Jašūnus kuopoms nespės pastoti kelią. Abi kuopos tą pačią dieną be kliūčių prisijungė prie bataliono branduolio Jašūnuose.

Apie vidudienį iš Vilniaus į Ašmeną atvyko plk. ltn. Dietl su dviem motorizuotom kuopom. Jis ketino Ašmenėlę išvalyti nuo lenkų partizanų ir ją sudeginti, tačiau ten jis nuvyko pats vienas lengvąja mašina. Grįžęs pranešė, kad Ašmenėlėje lenkų nebesą, kad jis radęs ten 5 sužeistus ir 5 sveikus mūsų kareivius, kurie tuoj atvyksią į Ašmeną.

Tačiau ligi gegužės 15 d. 17 v. niekas iš Ašmenėlės nebepasirodė. Kur dingo tie 5 sužeistieji ir 5 sveiki kareiviai — nepaaiškėjo.

Gegužės 15 d. apie 10 v. 310-ojo bataliono vadas, kpt. Gantautas pašto telefonu pranešė man gavęs per vokiečių ryšių karininką plk. ltn. Dietl įsakymą vykti su batalionu žygio tvarka į Vilnių. Bataliono žygiui į Vilnių sutikimą daviau.

Pakeliui į Vilnių batalionas buvo apsuptas SS dalinių ir nuginkluotas. Nuginkluotam batalionui atvykus į Vilniaus aerodromo aikštę, iš jo buvo vokiečių parinkta keliolika vyrų ir SS-kų išvežta, esą, darbams. Po kurio laiko grįžę SS-kai paskelbė, kad išvežtieji sušaudyti ir, esą, "tuo atpirkta bataliono kaltė"(?).

Gegužės 15 d. apie 15 v. iš Vilniaus atvyko Dietl ir įsakė surinkti visus Ašmenoje esamus karininkus. Susirinkusiems karininkams jis įsakė susėsti į sunkvežimius — jie, girdi, vyksią į Ašmenoje rezidavusį vokiečių divizijos štabą pasitarimo.

Nuvykus į divizijos štabą, Dietl. pareiškė:

- a) pulko daliniai galutinai demoralizuoti,
- b) kautynėms jie netinka, nes neapmokyti ir kautynėse praranda ginklus bei drabužius,
- c) pulkas bus nuginkluotas ir grąžintas į Kauną, kur išeis apmokymą ir bus apginkluotas.

Kad nebūtų jokio pasipriešinimo, pulko štabo viršininkas, mjr. Impulevičius, pulko adjutantas kpt. Kaupas ir j. ltn.-ai Grigaliūnas ir Dučinskas imami įkaitais. Jeigu nuginkluojant bus priešinamasi, jie visi keturi bus sušaudyti. Pasiprie-

(Nukelta į 411 psl.)

ATGIJUSIOS LIETUVOS KARIUOMENĖ APGINS JOS NEPRIKLAUSOMYBĖ

Dr. VIKTORAS GIDŽIŪNAS, O.F.M.

*“Mes neleisime, brangi tėvyne, niekam
Tavo laisvės, tavo žemės, po kojų pamint.
Pasiryžę mirt, tavo sargyboj liekam
Ir išvesti iš pavojų žengiamo pirmyn”.*

Poeto Jono Aisčio žodžiai

Kiekviena tauta savo istorijoje yra turėjusi džiugių ir skaudžių dienų, linksmų ir liūdnu išgyvenimų. Antai išrinktoji tauta, iš kurios turėjo gimti pasaulio Išganytojas, buvo Dievo bandoma, už prasikaltimus baudžiama ir vėl tėviškai globojama. Skaudžiausias jai buvo Jeruzalės sugriovimas ir Babilonijos vergijon ištrėmimas. Tai matome skaitydami pranašo Jeremijo raudas. Bet jis ir kiti pranašai taip pat skelbė ir sugrįžimą ir Jeruzalės atstatymą. Iš tikro, grįžė iš vergijos, žydai viena ranka mūrijo miesto sienas, kitoje laikydami kalaviją, atstatė Jeruzalę ir jos šventyklą.

Tas pats atsitiko su Lietuva, kurios inteligentija sulenkėjo, o įsisenėjusi rusų okupacija ruošė jai mirtį. Mūsų tautos pranašai: vysk. M. Valančius, S. Daukantas, J. Basanavičius, J. Mačiulis-Maironis, V. Kudirka ir kiti ragino tautą keltis iš mirties patalo. Ir Lietuva kėlėsi nepriklausomam gyvenimui oficialiu 1918 m. Vasario 16 Akto. Bet nepriklausomybei apginti reikėjo kariuomenės, nes senieji priešai rusai, vokiečiai ir lenkai vėl kėsinosi ją užgrobti. Ta kariuomenė buvo atkurta 1918 m. lapkričio 23, kurios 61-sias metines minime šiandien. Ją sudarė savanoriai jaunuoliai, minėtų pranašų uždegti tėvynės meile.

Nenuostabu, jei Žemaičių vysk. P. Karevičius, priimdamas pirmųjų savanorių priesaiką, priminė biblinio pranašo Ezekielio regėjimą. Jis tada jiems taip kalbėjo:

“Kada pranašas Ezekielis Babilonijos vergijoje patyrė, kad 10-ties padermių izraelitai, anksčiau vergijon atvaryti, pamiršę Dievą, nutauto, o naujai atvestieji žydai skendėjo nusiminime, jis pats labai nuliūdo. Tada Dievas ji suramino regėjimu, apie kurį jis rašo:

“Dievo ranka palietė mane ir išvedusi Viešpaties dvasioje paliko mane pilname kaulų lauke. Ir apvedė mane aplink ir ten buvo labai daug

sausų, sudžiūvusių kaulų. Ir paklausė: Žmogaus sūnau, kaip tu manai, ar šie kaulai gyvi? Viešpatie Dieve, tu žinai, — atsakė pranašas. Tai Izraelio Tautos kaulai. Pranašauk, ir jie atgis! — Ezekielis pranašavo, kad kaulai atgijo ir atsirado didelė kariuomenė” (Ez. 37,11).

Šis regėjimas ir buvo akstinas, kuris pakėlė pranašo ir žydų dvasią kūrybiškai veikti ir grįžus iš tremties atsikurti. “Taip ir Lietuva”, — kalbėjo vysk. P. Karevičius savanoriams, — “daugelio jau buvo laikoma mirusių kapinynu. Bet Dievas pašaukė pranašus. Jie pranašavo ir jūs šiandien tampate ta atgijusios Lietuvos kariuomenė, kuri apgins jos nepriklausomybę”.

Savanorių atkurta Lietuvos kariuomenė nuo 1918 m. pabaigos iki 1920 m. galo narsiai gynė Lietuvos laisvę. Mat, bolševikai, karui pasibaigus, sekdami pasitraukiančius vokiečius, 1918 m. gruodžio mėnesio gale užėmė Švenčionis, Uteną ir Rokiškį, o 1919 m. sausio pradžioje — Vilnių, Ukmergę, Panevėžį, Šiaulius ir Telšius. Mūsų kariuomenė sunkiai kovojo, kol išvijo bolševikus iš Lietuvos teritorijos. Tik 1920 m. birželio 12 Maskvoje buvo padaryta taikos sutartis.

Mūsų kariuomenei kovojant su bolševikais, iš rusų belaisvių ir vokiečių kariuomenės likučių Latvijoje ir Žemaitijoje susiorganizavo bermontininkai, ir grėsė užgrobti Lietuvą. Tada mūsų kariuomenei ir nuo jų reikėjo ginti Lietuvą. Lemiamos kautynės įvyko prie Radviliškio, kur sumušti bermontininkai buvo priversti pasitraukti į Vokietiją.

Lietuviams kuriant Lietuvos nepriklausomybę, lenkai svajojo apie senąją uniją ir norėjo jėga Lietuvą prijungti prie Lenkijos. Mūsų kariuomenei vėl reikėjo kovoti, kol lenkai buvo priversti daryti Suvalkuose taikos sutartį ir atitraukti savo kariuomenę. Bet jie tą sutartį sulaužė ir klasta užgrobė Vilnių ir didelę Lietuvos dalį. Tada Tautų Sąjunga sustabdė karo veiksmus ir lenkai paliko užimtame krašte. Tada Lietuvai buvo padaryta didelė skriauda.

Lietuvos atsikūrimo mūsų kariuomenė suvaidino lemiamą vaidmenį. Jos dėka atsikūrusi Lietuva per nepilnus 22 metus pasiekė tokių kultūrinių laimėjimų, kurių kitos tautos siekė per šimtmečius. Deja, jai nebuvo lemta ginti Lietuvos laisvę, kai ant Lietuvos griuvo kolosas, dėl to ji ir šiandien išgyvena šią tragediją. Už tad jos karininkams vadovaujant daug gyvybių ant tautos aukuro sudėjo mūsų partizanai, kurių dalią apverkia tik raiba gegutėlė ant jų kapų užaugusiuose medžiuose kukuodama.

Laisvės kova tęsiama ir šiandien mūsų tau-

tos didvyrių. Ją tęsia savo gyvybe rizikuodami mūsų tikintieji, leisdami Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kroniką ir kitus pagrindžio leidinius. Ją tęsia žmogaus teisių ir tikėjimo gynimo komitetai. Ją tęsia sovietų teismuose teisiami lietuviai, savo drąsiomis kalbomis, kurias pasakė Simas Kudirka, Nijolė Sadūnaitė, Viktoras Petkus ir daugelis kitų.

Prie laisvės kovotojų mes visi turime jungtis. Didžioji Romos imperija buvo tol galinga ir stipri, kol į jos legijonus jungėsi patys romėnai, kol buvo įsitikinę, kad malonu ir garbinga mirti už tėvynę — *Dulce et decorum pro patria mori*. Kai romėnai patys nenorėjo kariauti ir ėmė remtis samdyta kariuomene, jie neatlaikė barbarų puolimo ir imperija žuvo. Mes visi vienu ar kitu būdu turime jungtis į laisvės kovą.

Šiandieną, švęsdami Lietuvos kariuomenės šventę, turime pagerbti gyvus ir mirusius karius. Kritusiems už laisvę, mes ant jų kapų buvome pastatę paminklus. Okupantas tuos kapus išniekino ir jiems pastatytus paminklus nugriovė.

Nežiūrint to, jie yra gyvi amžinybėje, gyvi mūsų širdyse. Šiandien mums su giliu tikėjimu reikia prisiminti amžinybėn iškeliavusius karius ir, Judo Makabėjaus pavyzdžiu, už juos melstis ir aukoti atpirkimo auką. Šis Izraelio vadas ir religijos gynėjas po mūšio, padaręs rinkliavą, nusiuntė į Jeruzalę du tūkstančius drachmų, kad būtų atnašauta auka už mirusiųjų nuodėmes. Tai buvo kilnus darbas, įkvėptas prisikėlimo vilties. Jis turėjo mintyje, kad pamaldžiai užmigušiams yra skirtas geresnis atlyginimas” (II Mak. 12,43-46).

Dabar ir mes, čia susirinkusieji, tikėdami į amžinąjį gyvenimą, į Tave, Viešpatie Dieve, kreipiamės. Tau šioje Mišių aukoje pavedame visų kritusiųjų už Lietuvos laisvę sielas, kad Tu joms, jei dar nesuteikei, suteiktum amžinąją laimę dangaus karalystėje, o mus, išblaškytus surinkęs parvestum laisvon tėvų šalin. To prašome Tave, šioje aukoje aukodami Tau Tavo Sūnų Jėzų Kristų ir save pačius.

(Pamokslas, pasakytas Apreiškimo parapijos bažnyčioje, kariuomenės šventėje, 1979 m. lapkričio 18 d.)



Lietuvos raiteliai - savanoriai 1918 metais

Vietinės Rinktinės iš 409 psl.

šinimo nuginkluojant atveju, be to, pulko ir bataliono vadai bus atiduoti karo lauko teismui.

Čia pat esantiems kuopų vadams Dietl įsakė visus ginklus ir šaudmenis palikti gyvenamosiose patalpose, o kareivius išvesti į aikštę prie kino salės. Suvedus kareivius į aikštę, vokiečiai iš patalpų paėmė ginklus ir šaudmenis. Nuginkluojant incidentų neįvyko.

Kareiviai buvo paskirstyti į 4-as grupes ir vokiečių saugomi suvesti atgal į patalpas. Karininkus nuvežė į divizijos štabą (Ašmenos Vidurinėsios Mokyklos rūmuose), ten juos nuginklavo ir išvežė į Vilnių SS vado žinion.

Taip Vietinės Rinktinės Kauno pulkas baigė trumpas ir tragiškas savo gyvenimo dienas. (Šis rašinys autorius parašytas 1944 m. birželio mėn. pradžioje, Salaspilio (Latvijoje) kacetė, kaip trumpas raportas ten pat kalintam Vietinės Rinktinės Vadui).

NAUJOS KAUTYNIŲ PRIEMONĖS ŠIANDIENINĖJE ŠVIESOJE

B. BALČIŪNAS

Pagal amerikiečių pavadinimą PGM (Precision Guided Munition) yra nauji ginklai ir kautynių priemonės, pagamintos pagal paskiausią technologiją, būtent, elektroniniais įrengimais vairuojamos raketos, artilerijos svėdiniai, raketų laidymą baterijos, bombos, povandeninės torpedos, prieštankinės — priešlėktuvinės pėstininkų naudojamos raketos, sekimo ir taikymo priemonės ir eilė kitų.¹

Kaip anksčiau buvo keliamos kraštutinio pavojaus galimybės ir nauja strategija atsiradus branduolinės energijos ginklams, taip šiuo metu daug rašoma apie skirtingą kautynių vaizdą, naudojant naujas priemones ir ginklus. Plačiai diskutuojama koku būdu ir kokioje formoje nauji ginklai ir priemonės gali būti panaudoti. Patyrimai rodo, kad naujos kautynių priemonės turi lemiamos įtakos tada, kai jos naudojamos pakankame kiekyje ir atitinka taktinėmis ypatybėmis esamose sąlygose. Tačiau yra nuomonių, kad veiksmų lauke išskyla kitokios aplinkybės, negu buvo iki dabar numatyta. Yra fizikos dėsnis, kad dvi lygios, priešingai veikiančios jėgos, viena kitą panaikina ir atsiradusi trečia, kad ir maža į jas veikianti jėga, nulėmia veiksmą. Šis dėsnis labai tinka kautynėse. Jei pagrindiniai kautynių ginklai — tankai, lėktuvai, artilerija būtų kovos lauke sunaikinti, klasikiniai pėstininkų veiksmas užimtų jų vietą.²

Kadangi nauji ginklai ir priemonės yra skirti pirmoj eilėj dideliems, ne mažiems taikiniams, todėl lemiamas veiksmas turėtų priklausyti stipresniems pėstininkų batalionams ar net kuopoms.³ Nauji ginklai ir priemonės atsiradę vienoje pusėje, iššaukia reikalą išrasti naujus priešginklius ir naujus kautynių metodus priešingoje pusėje. Šiuo klausimu plačiai pasisako įvairūs autoriai. "Frankfurter Allgemeine Zeitung" rašo: — "kariuomenė, ginkluota naujais ginklais ir priemonėmis, turės tokias dideles galimybes atremti puolimą, kad joks priešas negalės atsiekti klasikinės pergalės. Netolimoje ateityje karinis stiprumas bus matuojamas ne divizijų skaičiumi, bet sugebėjimu pajungti technologiją gynybos jėgai". "Allgemeine Zeitung" nuomonę kritikuoja vokiečių Ferdinand Otto Miksche, savo knygoje "Vom Kriegsbild". Jis sako, kad kautynių pobūdį sudaro žmonės, ne mašinos. Tiesa, technologiniame amžiuje, kai kuriais atvejais, gyvenime žmogų gali pakeisti mašina; kautynėse gyvoji jėga ir techniškos priemonės paliks nepakeičiamos: — jos turi viena kitą papildyti. Nežiūrint kokia daugybė ir kaip išradingos techniškos priemonės būtų sutelktos karo veiksmų teatran, kovotojas pasiliks pagrindinis sprendžiantis veiksnys. Tas nepaneigia fakto, kad nauji ginklai ir priemonės pakeis kautynių vaizdą, tik kyla klausimas, kuria linkme šis pakeičimas nukryps.

Visais laikais buvo bandoma techniškomis priemo-

nėmis sutaupyti gyvąją karinę jėgą kautynių lauke. Pavyzdžiui, I Pas. kare buvo laikoma, kad vienas sunkus kulkosvaidis pakeičia 30 kovotojų, arba šautuvų. Atrodė buvo galima sumažinti kovotojų skaičių didinant sunkiųjų kulkosvaidžių kieki. Tačiau, praktikoje, padidinus ugnies galingumą, klasiškas kautynių frontas išsitęsė platumon šimtus kilometrų ir sustingo, tuo tik padidindamas kovotojų skaičių. 1939 metais, tankams tampriai bendradarbiaujant su lėktuvais, 1918 metų sustingusį frontą vėl pavertė judriu. Nauji ginklai ir jų panaudojimo būdai pradėjo keisti 1939-1945 metų kautynių pobūdį: tankas pasiekė veiksmingumo ir savo kainos ribą; tolesnis tanko gerinimas pareikalavo neproporcingai didelių išlaidų, nepateisinančių jo veiksmingumo. 60 tonų tanką pagaminti kainuoja virš 1.5 milijono dol. Tokia kaina neatstoja šiandieninio priešų pajėgumo (lyginant Rytų-Vakarų jėgas).

Prieštankiniai ginklai, toli gražu, šiuo metu nėra paskutinis technikos žodis. Motorizuota — šarvuota prieštankinė artilerija (120 mm), sutartina veikianti su kitomis prieštankinėmis priemonėmis (raketomis), pasiekia kuone to paties, kaip 1914 metų kare sunkusis kulkosvaidis. Vieno prieštankinio šarvuoto pabūklų kaina yra apie trečdalis milijono dolerių, tuo būdu, kautynių lauke, galima pastatyti, daleiskim, keturis prieštankinius pabūklus prieš vieną tanką už vieno tanko kainą. Šale pabūklų prisideda pagerintos prieštankinės minos, kurios gali būti išmėtos daugiamazdžiais raketų svaidytojais, artilerijos pabūklais ir helikopteriais. Tas įgalina trumpu laiku užtvirti tankams nepraeinamais minų laukais dešimčių kvadratinų kilometrų plotus, ginamus pėstininkų prieštankinėmis raketomis ir lauko artilerijos. Be to, tankų telkinius, išėities riboje, iki 120 km., gali pasiekti sunkios prieštankinės — daugiagalvės raketos, valdomos iš oro elektroninėmis priemonėmis.

1973 m. spalio mėn., Sinajaus kare, vienose kautynėse 58 "Maverick" raketos išvedė iš rikiuotės 52 tankus. Ten pat, bėgyje 10 dienų, iš numuštų 105 žydų lėktuvų, 75% buvo pašauti nuo žemės priešlėktuvinės artilerijos ir raketų, 10% — oro kautynėse ir 15% kitokiais ginklais. Pirmą kartą karo istorijoje buvo sudaryta pasekminga užtvara iš žemės prieš oro jėgas (tik po didelių pastangų, tiesioginiai puolant iš oro ir žemės arabų priešlėktuvinės priemonės, žydams pavyko vietomis prasiskverbti, tačiau tas atitraukė daug jėgų nuo žemės dalinių paramos).

Elektroninės sekimo priemonės, radaras, laserio spinduliai, infra-raudoni spinduliai (ypatingai veiksmingi naktį ir blogame ore), naudojami ugnies kontrolei, taikinių suradimui ir ginklų valdymui, priedui, sudėtingi ir patogūs kompiuteriai, ypatinai padidina kovingumo pajėgumą. Kad nustačius ryškesnį kautynių vaizdą naudojant naujus ginklus ir priemones, reikia žinoti — surasti santykį tarp ugnies ir judesio kautynių lauke. Puolimas sustingsta, kai gynybos ugnis yra tokia stipri, kad nuslopina puolančiojo ugnį ir sustabdo judesį.⁴ Nuolat pritaikomos ginklams, technologinės kautynių priemonės, kurios didina ugnies grei-

tį, tikslumą ir toliumą, vis daugiau sudaro tam galimybės. Be abejo, minėtos priemonės turi tas pačias galimybes ir puolančiajam, išskyrus, kad jis neturi priedangos ir yra atviras taikyns. Naujų ginklų ir technologinių priemonių gausumui išlaidos yra kliūtis. Kautynių lauke neišbandytos priemonės nesileidžia lengvai įperšamos, ypatingai kai jų kaina yra aukšta. Jų tinkamas panaudojimas priklauso nuo kovotojo intelekto ir gero jo paruošimo ne vien jas techniškai gerai apvaldyti, bet sumaniai ir lanksčiai pritaikyti kautynių lauke visokiose aplinkybėse, kad po pirmo šūvio taikyns būtų išvestas iš rikiuotės, o pats kovotojas, su turimom priemonėm, nebūtų sunaikintas. II Pasaulinio karo metu buvo skaičiuojama, kad išvestų iš rikiuotės taikinį, reikėjo paleisti apie 300,000 šūvių, nes ginklų taiklumas, palyginamai buvo labai menkas, dėl netikslų taikymo įrengimų. Amerikiečių lėktuvai, šiaurės Vietname, prie Tan Hoa ir Hanoi, gerai ginamus tiltus virš dviejų metų nesėkmingai bandė iš oro susprogdinti, išmesdami tūkstančius bombų, su savų 18 lėktuvų nuostolium. 1972 m. gegužės mėn. sunaikinti minėti tiltus, užteko po vieną bombą, naudojant naujus elektroninius įrengimus, neprarandant nei vieno savo lėktuvo. 1973 m. Sinajaus kare, naudojant naujus ginklus ir elektronines priemones, buvo išvesta iš rikiuotės virš 3000 tankų (didžiausias ikišiolinis kiekis karo istorijoje, išskyrus 1943 m. tankų kautynes prie Kursko Rusijoje ir apie 600 lėktuvų. II Pas. kare 2500 amerikiečių kovos lėktuvų P-47, P-51 su B-25 ir B-26 bombonešiai išvesdavo iš rikiuotės vidutiniai apie 65 tankus per parą. Dabar šimtas F-4, A-7 ir A-10 naikintojų, vartodami naujus ginklus ir elektroninius įrengimus, per parą gali išvesti iš rikiuotės apie 700 tankų, pagal teoretinius skaičiavimus, praktiškus bandymus poligonuose ir vienur kitur, pagal patirtį ribotuose karuose. Puolime brangūs ir gramozdiški tankai, išeidami į atvirą lauką, išstato save dideliame pavojui prieš pasislėpusius, palyginamai pigias, tačiau tikslias ir pajėgias gynybos priemones, turinčias elektroninius taikymo ir laidymo įrengimus. Paskutiniu laiku švedų pagamintas "Carl Gustaf" prieštankinių raketų laidytojas, turi elektroninį taikymo įrengimą, kuris kelių sekundžių bėgyje įneša visas reikalingas pataisas (užuobėgos, vėjo, slėgimo, atstumo), tokiu būdu, pirmas šūvis užtikrintai pasiekia taikinį. Tokių taikymo įrengimų iki šiol neturėjo nei vienas naudotas prieštankinių raketų svaidytojas.

Nauji ginklai ir karinės priemonės iššaukia atitinkamus techninius ir taktinius atoveiksmius. Pavyzdžiui, anglai pagamino tankams šarvus iš naujos medžiagos — plastikos ir metalo sudėties, kurie yra daug atsparesni už vientisinius metalo šarvus, kurie dėl elastingumo savybių, daugiau sumažina prieštankinių sviedinių ir raketų kinetinės energijos susidūrimo atveju.⁵ Žydai "Chariot" tankui pakeitė profilį, nužemino horizontalines plokštumas, padidino šarvų storį šonuose ir iš viršaus. Amerikiečių naujas MX-1 tankas turi visą eilę pagerinimų ir pakeitimų. Numatoma naudoti metalo tinklus nakties metui, kurie trukdytų

radaro panaudojimą ir apsaugotų nuo netikėtų įsiveržimų naktį; pagamintos naujos cheminės medžiagos sutirštintoms dūmų uždangoms. Tankai ir lėktuvai, taip pat ir laivai turės naudoti skirtingą taktiką; atsidūrus prieš modernius ginklus, pasitraukti ir ieškoti silpnų vietų, kur galėtų sėkmingai pulti. 1967 metais, egiptiečiai, iš mažo laivelio, pavartodami rusų gamybos raketą "Styx", iš didelio atstumo paskandino žydų naikintoją "Elath". 20,000 dolerių vertės raketa, paleista iš pakrančių apsaugos laivelio, paskandino 150 milijonų dolerių vertės laivą vienu šūviu; "Elath" buvo viena išsigelbėjimo išeitis, tai pasitraukti. Puolantys šarvuočiai turės skleistis platesniu frontu, kad išvengtų taiklios ir galingos modernių ginklų ugnies. Jie turės šuoliuoti pavieniai nuo priedangos prie priedangos (kaip pėstininkai daro kautynėse ugnies įtakoje). Plačiu frontu puolantis, privers gynybą dėstyti taip pat plačiame fronte su prieštankinėm priemonėm, arba organizuoti atskirus atsparos punktus. Tas pasunkins ugnies telkinius ir pilnutinį modernių priemonių ir ginklų išnaudojimą.

Oro jėgoms pirmiausiai teks priešoti priešlėktuvinės ir prieštankinės gynybos punktų neutralizavimas. Tai atliks viena lėktuvų grupė, kai tuo tarpu kita grupė, priedangoje trečios, puls tankus, artilerijos raketų laidymo pozicijas ir kitus svarbesnius žemės taikinius. Trečioji kovos lėktuvų grupė lydės pirmąsias ir jas saugos nuo puolimų iš oro.

Keletas puolimo ir gynybos ypatybių modernių ginklų ir elektroninių priemonių įtakoje. Puolantysis turi iniciatyvą nustatyti — pasirinkti veiksmų vietą ir laiką, sutelkdamas jėgų persvarą prieš besiginantį priešą, sau palankia kryptimi. Gynyboje, plačiame fronte, reikia turėti galimybes pasipriešinti iš anksto nežinant (bandant galvoti už priešą, galima spėti) kur ir kada priešas vykdys pagrindinį ar antrinį puolimo smūgį. Čia reikia pabrėžti žvalgyimo ir sekimo svarbą. Gynyba turi pajėgti susilpninti ir atlaikyti pirminį puolančiojo spaudimą, pereinant į priešpuolius. Giliais apėjimais turės įsiveržti užnugarin, sunaikinti tiekimą, ryšius, vadovietes ir, pagaliau — pagrindines jėgas, puolant jas iš nelauktos krypties, veikiant kartu su pagrindinėmis gynybos jėgomis. Daleiskim, priešas puola keliose kryptyse su 1000 tankų, 25 kilometrų ruože. Tai yra didžiausias Vakarų valstybių divizionams skiriamas gynybos frontas. Normaliu atveju, gynybos lėktuvų nešamos raketos, arba tolumo našumo raket-svaidžiai pradžioje išvės iš rikiuotės apie 20% puolančiojo tankų. Po to, puolančiajam lieka dar apie 800 tankų. Mechanizuotos pėstininkų divizijos turi apie 200 sunkių prieštankinių kovos vienetų. Tokiu būdu, 25 km. ruože, vienam kilometrui tęktų apie 10. Puolančiojo artilerija ir lėktuvai, apie trečdali iš jų išves iš rikiuotės, todėl amerikiečių divizijoje numatoma turėti keturias baterijas su 32 raketsvaidžiais, vietoje turimų dviejų; su 16 daugiaraketinių laidytojų. Korpo skaidinyje, skirti priešpuoliams helikopteriai, pritaikyti kovai prieš tankus, lėktuvų — naikintojų priedangoje, priešoti tankus puls taip pat. Patirtis rodo, kad prie

30-40% nuostolių puolimas sulėtėja ar net visai sustoja. Šiuometinėse ir šiose sąlygose amerikiečiams (ir kitoms NATO valstybių jėgoms) reikalinga padidinti prieštankinės gynybos pajėgumą. I Pasaulinio karo metu, pradžioje buvo planuojama vienam batalionui 6 sunkūs kulkosvaidžiai, tačiau praktiškai, jų buvo padidinta net iki 52 (!). Bundeswehr organizacija atrodo skeptiškai; nėra abejonės, kad vokiečių korpas yra paslankesnis už gramozdišką rusų korpą. Tačiau, perėjimas iš trijų į keturis batalionus brigadoje, sumažins batalionų pajėgumą. Anksčiau tankų batalionas turėjo 54 tankus, trįsoje kuopose, po 18 tankų kiekvienoje; su trečdaliu nuostolių, kuopoje dar liktų apie 11 tankų, batalione — 33. Perorganizavus į 4 kuopas po 11 tankų (tai planuojama padaryti 1979 metais), kuopoje liktų tik apie 7 tankai. Rusų tankų kuopoje yra 10 tankų, tačiau jų organizacijos tankai telpa pėstininkų divizionų rėmuose. Vokiečių pėstininkų batalionai, vietoje anksčiau turėtų 54 šarvuotų pėstininkų autovežimiu, dabar turės 33 ir galės vežti tik apie 300 kovotojų. Šiuo atveju, rusų pėstininkų organizacija yra stipresnė ir turi piemenybių prieš vokiečius. Prie didesnių nuostolių ar smarkesnėse kautynėse, nežiūrint judrumo, vokiečių mini-batalionai bus išsisėmę: kaip vienetai, kovotojai ir priemonėmis. Vadovaujantis "kiekybės" patyrimu, vakariečių brigada turi siekti apie 8,000 kovotojų, kuri būtų sekanti po divizionų.

Branduolinės energijos ginklų panaudojimo atveju, pagrindiniai kautynių elementai, ugnis ir judesys, pasikeis iki šiol nematytom formom: — 15 kilotonų branduolinės energijos taktinė raketa prilygsta dviem milijonam lauko artilerijos sviedinių; tokis ugnies uraganas sustabdys bet kokio tankų telkinio judesį ir jie bus priversti apsikasti dėl stokos kuro, tiekimo ir dėl nuostolių. Prie to prisidėtų gynybos priekinio skaidinio prieštankiniai ginklai, įskaitant neutronines raketas. Reikia pastebėti, kad puolančių jėgų sunaikinimui, įskaitant priešpuolius, gynybos taktinės raketos su branduolinės energijos užtaisais, bus lydimos visų gynyboje turimų priemonių.

Išvadoje, galima tikėtis, kad moderniški ginklai ir elektroninės priemonės, keis taktines formas, pir-

moje eilėje tankų, kurie palaipsniui būtų naudojami prasilažimams. Didės prieštankinių ginklų skaičius, (pastarųjų galima turėti didesnius kiekius su viršijančiu ugnies galingumu, paslankiau juos naudojant ir daug pigiau gaminant. Iki šiol buvo naudojami vikšriniai, šarvuoti tankų naikintojai ir specialūs prieštankiniai pabūklai. Tankai pradeda pereiti į lydimųjų ginklų grupę. Tačiau, iki puolantysis naudos tankus, jie taip pat bus reikalingi ir gynyboje. Ateities kautynių lauke vargu ar pasirodys sunkūs, kad ir gerai ginkluoti, tankai, kurių kiekis bus ribotas dėl jų aukštos kainos. Jie lengvai pastebimi (sunku surasti tinkamas jiems priedangas artėjant), ir lengvai sunaikinami pigiais, tačiau veiksmingais pėstininkų prieštankiniais ginklais. Jų vietą užims lengvi, kad ir menkesniais šarvais, tačiau judrūs, su moderniomis sekimo priemonėmis ir ginklais, kurie turės didelę naikinamą jėgą. Prancūzai, anglai ir rusai tokių šarvuotųjų — prototipų jau turi pasigaminę ir bando. Tokį pėstininkų autovežinį turi pasigaminę ir amerikiečiai, su įvairios paskirties, nepaprasto tikslumo ir greito raketų laidymo įrengimais. Bendras veiksmų greitis sumažės, nes tankams ir motorizuotoms priemonėms perėjus į antrinį kautynių vaidmenį, pirminiu taps vėl pėstininkas, kurio judesys yra lėtesnis už motorizuotų priemonių.

Nauji ginklai ir elektroninės priemonės, šiuo metu, yra nepakeičiama prieštankinių ginklų dalis. Ateityje jie bus gerinami ir plečiami, kad plačioje skalėje juos būtų galima panaudoti prieš įtvirtinimus ir gyvus taikinius, nes jų taiklumas yra geresnis už kitų ginklų ir jais sutaupoma kitų ginklų šaudmenys. Šios naujenybės labai padidins prieštankinės gynybos pajėgumą juos atitinkamai derinant su kitais ginklais, priešlėktuviniais imtinai. Ryšium su ginklų pakeitimais, pėstininkų jėgos turės taktiniai persiorganizuoti. Palaipsniškas tankų skaičiaus mažinimas, drauge su juos remiančia aviacija, padidins pėstininkų įtaką į kautynes, kurie bus stiprinami ginklavimu ir skaičiumi (daugiau batalionų).

Tikslus naujų ginklų veikimo įvertinimas pritaikant juos kovos lauke, yra esminė sėkmingumo są-

Rusų tankai T-72 parade



Scheinfeldo lietuvių stovykla

Plk. inž. S. BIRUTIS

Scheinfeldo lietuvių stovykla buvo įsteigta 1946 m. gegužės mėn. Ji buvo UNRRA Nūmbergo apygardos žinioje. Apygardos viršininku buvo Stanislaus B. Milus, Amerikos kariuomenės atsargos karininkas. Jo tėvai buvo kilę iš Vilniaus krašto.

Scheinfeldo miestelis randasi pusiaukelyje tarp Nūmbergo ir Vūrtzburgo. Stovykla buvo skirta vien lietuviams. Dalis stovyklos buvo istorinėje Schwarzenbergo pilyje, iš kur XIII ir XIV šimtmečiais vokiečių riteriai su Kryžiuočių ordinu vyko prieš Lietuvą. Kita dalis buvo apgyvendinta miestelyje, vokiečių kariuomenės barakuose. Daugumą stovyklos gyventojų sudarė lietuviai, atkelti iš Regensburgo stovyklos. Regensburgo stovyklos komitetas, kurio pirmininku buvo Č. Masaitis ir nariais Baltrušaitis, Kudukis, Rugys ir kiti, Scheinfeldo stovyklai paruošti parinko komisiją iš S. Biručio, Kudukio, Vainausko, Varnausko, Apinio, Kuzmicko, dr. J. Balčiūno ir kt. Scheinfelde jau radome stovyklos direktorių,

UNRRA karininką A. Pritchardą. Pamatęs mus, direktorius Pritchardas pasakė: "Kokie čia ponai atvyko? Man reikia fizinės jėgos išvalyti stovyklą ir iškrauti produktus bei aprangą, kurią atsiųs stovyklos gyventojams". Bet "ponai" sunkaus darbo neišsigando, patalpos buvo išvalytos, produktai ir kita sukrauta į sandėlius. Direktorius buvo labai patenkintas ir pareiškė, kad su tokiais "ponais", kurie darbo nebijo, jam lengva bus stovyklą tvarkyti. A. Pritchardas buvo labai geras žmogus, idealistas, dėjo visas pastangas padėti jo globai pavestiems žmonėms.

Sunkiausias komisijos darbas buvo tinkamai paskirstyti atvykstantiems gyventojams patalpas, kad pasiektų Scheinfeldą galėtų iš karto apsigyventi.

A. Pritchardo štabą sudarė 4 UNRRA karininkai. Direktorius sekretore buvo paskirta Amerikoje gimusi lietuvaitė M. Misiukaitė. Tiekimo karininkui padėti buvo paskirtas Žilionis.

Atvykę į stovyklą gyventojai išsirinko stovyk-

lyga. Vakarų valstybės detantės įtakoje, atrodo, minėto įvertinimo reikšmės nesuvokia. I Pasauliniame kare truko apie keturis mėnesius kol buvo apsispręsta persiorganizuoti į apkasų karą. II Pas. kare, sąjungininkams truko beveik dvejus metus, kol atrado priemones ir kovos būdus prieš vokiečių tankų smūgius, kurie buvo vykdomi tampriai bendradarbiaujant su aviacija; gi vandenynuose prieš povandeninius laivus, pradžioje skandinusius sąjungininkų laivus masiniai. Šiuo metu Europa (NATO) užpuolimo atveju, ano meto sąlygų neturi — laiko bus tik viena kita diena susiorientavimui, nusprendimui kokio pobūdžio veiksmai turės būti ir pradėti veikti tarp Elbės ir Reino. Užpuolimo atveju, nustatymas tikslios veikimo doktrinos labai ribotam laike, NATO vadovybei bus tokios didelės svarbos, kokios istorijoje nei viena ginkluota jėga neturėjo.

Literatūra: Ferdinand Otto Miksche, Vom Kriegsbild, 1976. Military Review, July, 1978. Scientific American, October, 1978.

Išnašos:

1. *Elektroniniai įrenginiai* — aparatai, veikiantys subatomine energija, kuri vadinama elektronika. Subatomine energija pasireiškia atsipalaidavusių atomo dalelių radiacija.

Elektronika yra mokslo ir technikos sritis, tirianti ir nustatanti elektroninių ir puslaidininkų prietaisų, įvairiuose aparatuose, teoriją ir panaudojimo metodus. Prie aparatūros priklauso įvairios skaičiavimo mašinos — kompiuteriai, radaras, radio, televizija ir kitos priemonės vartojamos medicinoje, astronomijoje, chemijoje, gamyboje ir kasdieniniame gyvenime. Plačiau žiūr. L.E. V tomas, psl. 455-468. Apie atomą, L.E. I tomas, psl. 539-566.

Prie elektroninių įrengimų priskiriama panaudojimas šviesos radiacijos apraiškos — *laseris* (Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation), *maseris* (Microwave Amplification by Stimulated Emission of Radiation), *infra-raudoni* ir *ultravioletiniai spinduliai*. (Turintiems galimybės ir noro, žiūr. Williams-Trinklein "Modern Physics", The Holt Library of Science).

2. II Pasauliniame kare technologija užėmė kautynėse pirmaujančią vietą. Svarbiausias tikslas buvo sunaikinti ugnes priemones kurios buvo laikomos pagrindinėmis (Liddell Hart, History of The Second World War).

3. Idėja stipriai propaguojama amerikiečių, ryšium su Europos gynyba prieš Varšuvos pakto "tankų masę", gynybai naudoti mažus, gerai apginkluotus, su judriomis priemonėmis, kautynių vienetus; žiūr. "Karys" Nr. 6 — "Electric Piranha" ir "Scientific American", October, 1978, psl. 59.

4. Pagal patirtį su 50% tankų nuostolių, puolimas toliau nebegalimas — sulėtėja iki sustojimo.

5. *Kinematika* — (judėsys) geometrine prasme apima kūnų judesį. *K. energija* — jėga, kurią judanti masė neša.

los komitetą: pirmininkas St. Birutis ir nariai — A. Novickis, J. Rygis, Baltrušaitis, Blazas ir Kudukis. Į Scheinfeldo stovyklą atvyko apie 1,500 lietuvių. Direktorius UNRRA karininkams pavedė tvarkyti stovyklos tiekimą, santykius su okupacine Amerikos karo vadovybe ir vietine vokiečių valdžia. Vidujinį stovyklos gyvenimą buvo pavesta tvarkyti stovyklos komitetui UNRRA karininkų priežiūroje.

Saugumui ir tvarkai palaikyti buvo suorganizuota stovyklos policija, kuriai vadovavo Draugelis, Skrinkas ir kiti.

Gyventojų sveikata pradžioje rūpinosi 8 gydytojai. Buvo įsteigta ambulatorija, ligoninė, dantų kabinetas, vaistinė, sanitarinis skyrius. Juose dirbo dr. Balčiūnas, dr. Kocėnas, dr. Karoblis, dr. Jasevičiūtė, dr. Birutienė, dr. Mažeika, dr. Katiliūtė, dant. gyd. Balčiūnienė, dant. gyd. Kocėnienė, galeistingosios seserys: Gutauskaitė, Brizgytė, Mikaliukienė, vaistininkas Valdukaitis. Vėliau dr. Kocėnas, dr. Karoblis ir dr. Jasevičiūtė išėjo dirbti į centrinės UNRRA įstaigas.

Technikos skyrius. Stovyklos patalpoms praplėsti dir. Pritchardo pastangomis buvo gautas leidimas iš karo valdžios perkelti iš artimo miestelio tuščius barakus, iš karo sandėlių gauta papildomai statybos medžiagos. Barakų perkėlimą ir jų pastatymą Scheinfeldė direktorius pavedė vykdyti stovyklos komitetui. Technikos skyriui vadovavo A. Novickis, jam padėjo Varnauskas, Poderis, D. Mašiotas, Markauskas, Staniškis. Darbas buvo atliktas pavyzdinčiai greit ir gerai. Technikos skyrius vykdė patalpų remontus, praplėtė stovyklos vandentiekį, gamino baldus stovyklos reikalams.

Produktų, aprangos ir kuro paskirstymas. Produktų paskirstymą tvarkė Kudukis ir Tamošaitis, produktų sandėlių prižiūrėjo Kuzmickas. Aprangos skirstymą tvarkė J. Mašiotas, Bilėnienė, Aleškaitis. Sandėlių prižiūrėjo Norvaiša. Kuro sandėlys buvo Povilo Balčiūno žinioje.

Valgyklos stovykloje buvo įrengtos dvi: pilyje ir barakuose. Jų vedėjais buvo Rimkus ir Mikulskienė. Miestelyje buvo išnuomota kepykla, kurioje buvo kepama stovyklai duona. Stovyklos gyventojų reikalams buvo įsteigtos rūbų pertaisymo ir pataisymo dirbtuvė, batų taisymo dirbtuvė, skalbykla.

Suorganizuota *transporto* skyrius — Andriūnas, Peseckas, *darbo prievolės* skyrius — Vainauskas, *butų* skyrius — Apinys. Išvykus iš stovyklos UNRRA karininkams, tiekimo skyriui vadovavo Senikas, Mačys, emigracijos — Mikaliukas, registracijos skyriui — Keiba; buvo paskir-

tas stovyklos teisinis patarėjas Baltrušaitis. Stovyklos raštinėje dirbo Švelnienė, Grigienė, Griškienė.

K. Švelnys organizavo tautinio meno medžio dirbinių dirbtuvę. Aleknavičienė organizavo tautinių rūbų audimo dirbtuvę.

Mokslo ir kultūriniai reikalai. Apsigyvenus lietuviams Scheinfeldė, tuojau buvo atidarytos mokyklos: pradžios mokyklai vadovavo Vebeliūnas, gimnazijai — prof. Malinauskas, Rūgytė (plačiau apie mokyklas galėtų suteikti žinių mokyklų vadovai). Gana daug baigusių gimnaziją išvyko tęsti mokslo į Müncheno ir Erlangeno universitetus.

Pedagoginė vaikų globos draugija padėjo tėvams ir mokytojams spręsti sunkias auklėjimo problemas. Jos nariais buvo Skrupskelienė, Vebeliūnas ir Birutienė.

Suorganizuoti stovyklos gyventojams anglų kalbos kursai — Č. Masaitis, Jacina, Baranauskas. Moterų rūbų siuvimo kursų vedėja — Apinienė.

Stovyklos teismas. Jo įsteigimui direktorius Pritchardas buvo pritaręs. Teisėju buvo išrinktas Aleškaitis. Vėliau, okupacinei karo valdžiai, kurios jurisdikcijoje buvo visos UNRRA stovyklos, užprotestavus, teismo veikimas buvo suspenduotas.

Susiorganizavo skautai. Jiems vadovavo Jonaitis, J. Mašiotas, Skrinkas, Pranulis, Jonaitienė, Ruseckienė, Vainauskienė.

Scheinfeldo stovykloje buvo palankios sąlygos jaunimo sportui. Stovykloje buvo didelė sporto salė. Buvo įsteigtas sporto klubas Scheinfeldo "Vytis". To klubo pirmininku buvo išrinktas Vainekis. 1946 m. vasarą Scheinfeldė buvo suruoštos krepšinio žaidynės, į kurias suvažiavo 12 lietuvių ir 2 latvių komandos. Žaidynės sutraukė daug žiūrovų ne tik iš Scheinfeldo, bet ir kaimyninių stovyklų. Dažnos krepšinio rungtynės buvo didelė pramoga stovyklos gyventojams. Iš Miuncheno į Scheinfeldą persikėlus V. Grybauskui ir kitiems sportininkams, Scheinfeldo krepšininkai labai sustiprėjo. Sporto klubas "Vytis" persiorganizavo ir pasivadino "Scheinfeldo Kovas". Klubui vadovavo Kuzmickas, Švelnys, Peseckas.

Kaimynystėje, Kitzingene, stovėjo Amerikos armijos 14 kavalerijos pulkas, kuris tuo metu buvo Amerikos karo dalinių Europoje krepšinio meisteris. Scheinfeldo sportininkai, tarpininkaujant M. Misiukaitei, susipažino su pulko sporto vadovu kpt. Lauce, kuris nuoširdžiai parėmė mūsų sportininkus, aprūpino juos gausiai sporto priemonėmis ir sudarė daug progų žaisti krepšinį su

įvairiomis kariuomenės krepšinio komandomis. Kitas globėjas buvo Scheinfeldo karo komendanto padėjėjas vyr. ltn. Kirk. Jis dažnai teisėjavo krepšinio rungtynėms. 1947 metais "Scheinfeldo Kovas" buvo pakviestas į Lübecką, kur nugalėjo latvių krepšinio meisterį "Ryga". 1948 metais lietuvių krepšininkų rinktinė, kurios branduolį sudarė "Scheinfeldo Kovo" žaidėjai, buvo pakviesta į Prancūziją, kur iš 20 rungtynių su prancūzais išlošė 19. Rinktinė daug prisidėjo garsinant Lietuvos vardą. "Scheinfeldo Kovo" komandą sudarė: kapitonas V. Grybauskas, Gružauskas, Ginčauskas, Lauraitis, Gailius, Birutis, Jakubaitis.

Broniaus Budriūno pastangomis buvo suorganizuotas choras, vienas iš geriausių tremtyje. Stovykloje veikė literatūros kuopelė.

Teisininkų draugija su B. Novickiene priešakyje, (Slavėnas, Aleškaitis, Senikas, Baltrušaitis, Sruoginis, Leknickas, A. Balčiūnas) padėjo komitetui ruošti įvairias taisykles ir instrukcijas.

Meno skyrius ruošė parengimus, choro koncertus, kvietė solistus ir kitur ruošė vaidinimus. Į koncertus atsilankydavo svečiai iš UNRRA ir Amerikos kariuomenės atstovai, kur jie galėjo susipažinti su lietuviška daina ir menu.

Buvo taip pat ruošiamos paskaitos įvairiomis temomis: apie politinę padėtį, literatūrą, sveikatos reikalais ir t.t.

Stovykla leido savo laikraštį, kurį redagavo Slavėnas.

Veikė spaudos kioskas — vedėja Dudėnienė.

1946 m. rugsėjo mėn. įvyko UNRRA organizacijos pertvarkymas. Direktorius Pritchardas su visu UNRRA štabu buvo iškeltas kitur. Komiteto pirmininkas S. Birutis, UNRRA Nūmbergo apygardos direktoriaus įsakymu, buvo paskirtas Scheinfeldo stovyklos administratorium ir komendantu. Scheinfeldo stovykla buvo priskirta prie Sub-Area 2 Furth-Scheinfeld, kurios buveinė buvo Furthe. Jos direktorium buvo Australijos aviacijos atsargos pulkininkas Cummings. Kurį laiką su administratorium Scheinfeldė dirbo vienas UNRRA karininkas, bet netrukus jis buvo atšauktas ir stovyklos komendantui buvo pavesta atstovauti UNRRA ir betarpiiai atsakyti prieš Sub-Area 2 direktorių Cummingą.

Tuo būdu nuo 1946 m. lapkričio mėn. Scheinfeldo stovykla pirmoji tapo valdoma pačių gyventojų — lietuvių.

1947 metų vasarą stovykla buvo perkelta žinion Sub-Area 3, Ansbache. UNRRA buvo pertvarkyta į PCIRO.

Įvyko nauji komiteto rinkimai. Pirmininku

buvo išrinktas Č. Masaitis. Į stovyklos komitetą dar buvo išrinkti šie asmenys: H. Blazas, Petras Balčiūnas, Rimkus, Aleškaitis, Staniškis, Reichertas.

1949 metais S. Biručiu išemigravus į Ameriką, stovyklos administratorium buvo paskirtas Reichertas, kuris šias pareigas ėjo iki stovyklos likvidavimo. Stovyklos didesnei gyventojų daliai išemigravus, likusieji buvo iškelti kitur. 1949 metų rudenį stovykla buvo uždaryta.

Pagal UNRRA potvarkį stovyklos administracijos pareigūnai gaudavo algą, gi komiteto nariai ir darbuotojai šios privilegijos neturėjo. Bet buvo susitarta visas gaunamas algas dėti į bendrą fondą ir dalintis tarp visų administracijos ir komiteto darbuotojų.

Stovyklai esant okupacinės karo valdžios jurisdikcijoje, stovyklos administratorius kas savaitę turėjo pranešti Scheinfeldo karo komendantui apie stovyklos gyvenimą ir įvykius. Turiu čia pabrėžti, kad stovyklos gyventojų moralė buvo labai aukšta ir per 4 buvimo Scheinfeldė metus neįvyko nei vieno didesnio kriminalinio nusikaltimo.

Čia pridedu dviejų Scheinfeldo karo komendantų, kpt. Jones ir mjr. Cody, atsiliepimus apie Scheinfeldo stovyklos gyventojus.

Esant reikalui, karo komendantas tarpininkaudavo tarp stovyklos administracijos ir vietinės vokiečių valdžios. Jokių didesnių nesusipratimų su vokiečių valdžia stovykla neturėjo.

Bolševikų repatriacijos komisijos agentai stengdavosi paveikti kaikiuriuos stovyklos gyventojus. Apie tai sužinojęs karo komendantas pavedė stovyklos administracijai ateityje tokius agentus sulaikyti ir pristatyti į karo komendantūrą.

Per visą stovyklos laiką iš Scheinfeldo stovyklos į okupuotą Lietuvą repatriavo Vasiliaus-kienė ir mokytojo Papeckio žmona.

Okupacinė karo vadovybė gerai pažino Scheinfeldo stovyklos gyventojus ir todėl stovyklos gyventojai screening'ų metu nenukentėjo.

Iš žymesnių asmenų savo tarpe turėjome vyskupą V. Brizgį, vyskupą Padolskį ir gen. St. Raštikį.

Be vyskupų religiniais reikalais rūpinosi prof. kun. Aleksa, kun. Tautkus, kun. Dziegoraitis, kun. Karalevičius, kun. Šeštokas. Lietuviškos pamaldos buvo laikomos stovyklos gyventojams gražioje pilies koplyčioje.

Scheinfeldo stovykla pirmoji suformavo amerikiečių kariuomenės dvi lietuvių darbo ir sargybos kuopas. Pirmosios kuopos vadu buvo Drabišius, antrosios — Andrušaitis. Į kuopų vadovybę

iš Scheinfeldo dar išvyko Banys, Gaigalas, Ry-
mas, Vedeckas.

Scheinfeldo stovykloje buvo taip pat ir būsti-
nė Regensburgo tremtinių apygardos — Novic-
kis ir Gaigalas.

Iš stovyklos į VLIKą 1947 metais išvyko A.
Novickis, 1948 metais Č. Masaitis. Į UNRRA
įstaigą prancūzų zonoje — inž. J. Rugys.

Šias žinias apie Scheinfeldo stovyklą sura-
šiau iš prisiminimų ir galimas dalykas, kad ką
nors praleidau ir ne visus, kurie darbavosi Schein-
feldo stovykloje, paminėjau. Iš dokumentų pas
save turiu tik mano paskyrimą Scheinfeldo sto-
vyklos administratorium, kur aptariamoms mano
teisės, pareigos bei atsakomybė.

*(Už šių atsiminimų prisiuntimų Redakcija yra
dėkinga poniai A. Birutienei.)*

IŠEIVIJOS DOKUMENTAI

C o p y

Neustadt—Aisch, Germany
1 September 1947

TO WHOM IT MAY CONCERN!

Having known the Lithuanian Displaced persons,
of which 1350 souls were living in the Schwarzen-
burg Castle, Kreis Scheinfeld Bavaria, Germany, since
April 1946, it is indeed a pleasure to commend
these people on their tireless working ability, high
sense of morality, American Democratic views of life
and their non-fascist attitude.

The above displaced persons were under my
jurisdiction from April 1946 through April 1947. They
have conducted themselves in such a manner that
reflects upon them the very best recommendations.
Throughout this period their behaviour has deserved
only praise.

These sensible and able people knowing they
have to renounce and waive a claim to all the major
joys of life, like comfortable homes, travel and well
ordered existence, have learned to be content with
the rare and modest joys that fate has in store for
them. The Lithuanians themselves have been testi-
monials of their sincere gratitude of the American
people and the humane attitude of the American
Government toward them. Observations and frequent
conversations testify again and again of the profound
gratitude of all these people.

It is my firm opinion and belief that the Lithu-
anians would be a great asset to the United States
as citizens of that country.

George B. Jones
Capt. AC

MILITARY GOVERNMENT SECURITY & LIAISON OFFICE

DET B-270, Landkreis Scheinfeld
APO 170 US ARMY

Scheinfeld, Bavaria
20 September, 1947

TO ALL MEMBERS OF THE BALTIC DISPLACED PERSONS CAMP SCHEINFELD, MITTELFRAKEN, BAVARIA

On completion of my tour of overseas duty, I
wish to take this opportunity to thank the manage-
ment and committee and all members of the Schein-
feld Displaced Persons Camp for their cooperation
and the good work they have done in solving some
of the difficult problems that we were confronted
with.

Before I came to Scheinfeld I had heard of the
Lithuanians as a highly literate, vigorous people, used
to working and fighting for the reluctant fruit of
their native land with a stolid dignity, proud of
their small separate culture. The experience I had
after my arrival and after meeting and dealing with
these people has not disappointed me. On the contrary,
I have been greatly impressed by their superior standard
of morality and loyalty, and, above all, by their whole-
some and courageous outlook on life, in the face of
prevailing predicaments and handicaps. The fact that
fifteen hundred people can live for eighteen months
without a serious incident occurring is in itself an
outstanding accomplishment.

It is not surprising, for this very reason, that
the Scheinfeld Camp was among the first chosen
by the managing director of UNRRA to become self-
managing, that is, to be administered by its own
people. The conduct of all members of the Camp
has amply justified this privilege ever since. I was
particularly impressed by the thrift and skill of all
of these Baltic people, regardless of their vocation
and training. They did not sit back idly, bewailing
their misfortunes, but became busy building and
operating their various workshops, where they manu-
facture admirable products of craftsmanship.

I am firmly convinced that people with such
sterling qualities will always succeed, no matter where
they may be. They may have to suffer for a while,
but their faith in themselves and in a better world,
and their faith in Divine Providence, will not permit
them to perish. Their individual dignity has not been
debased in spite of many barbarian attacks by dictatorial
fanatics upon a liberty-loving people, neither has
it annihilated their ambition and democratic ideals.

I congratulate all of you on your splendid spirit
and courage, adding my sincerest wishes for a better
and brighter future.

C. J. Cody
major, Air Corps,
Director

KANŲ MŪŠIS

A. Ž.

Nuo seno istorikai ir kariai domėjosi ir tyrinėjo didžiąją Hannibalo pergalę, įvykusią 216 metais prieš Kr. gim.

Kanų (Cannae) mūšis yra tuo ypatingas, kad jame mažesnė kariuomenė (Kartaginos) netik sumušė didesnę (Romos) kariuomenę, bet ją beveik visą sunaikino.

Garsusis Schlieffeno planas, kuriuo vokiečiai rėmėsi I Pas. kare, ypač sumušdami prie Tannenbergo žymiai didesnes rusų jėgas, manoma, irgi buvo Kanų mūšio studijų išdava.

Aiškus ir paprastas to mūšio aprašymas išliko Romos istoriko Polybiaus raštuose. Polybius gimė Achajijoje, Graikijoje, 200-tais m. pr. Kr. gim.; jaunas būdamas buvo deportuotas į Romą. Ten gyvendamas išsimokslino ir tapo Romos karo vado Publiaus Scipio Aemiliano mokytoju. Su juo jis dalyvavo tolesniuose Romos karuose su Kartagina ir dalyvavo Kartaginų sunaikinant. Jis mirė 118 m. pr. Kr. gim. Seka ištrauka iš Polybiaus raštų apie Kanų mūšį.

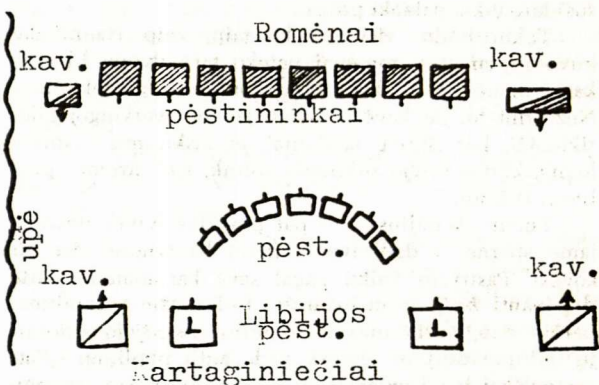
Sekančią dieną, kai tik pasirodė saulė, Gaius Terentius, perėmęs vadovybę, pakėlė kariuomenės dalis iš abiejų stovyklų. Kai tik didžiosios stovyklos dalys persikėlė per upę, jis išrikiavo jas kautynių rikiuotėn. Dalis atvykusias iš mažosios stovyklos jis irgi rikiavo toje pačioje eilėje. Visa rikiuotė buvo atsukta veidu į pietus. Romėnų raitelius jis išdėstė dešiniame sparne, išilgai upės, o jų pėstininkus greta, toje pačioje eilėje. Tačiau, manipulas jis rikiavo tankiau kaip paprastai, kiekvienos jų gilumą sudarydamas kelis kart didesnę už frontą. Sąjungininkų raitelius jis pastatė kairiajame sparne, o lengvai šarvuotus dalinius išdėstė kiek į priekį visos kariuomenės eilių. Jo kariuomenėje, kartu su sąjungininkais buvo 80 tūkstančių pėstininkų ir truputį daugiau kaip 6 tūkstančiai raitelių.

Tuo pačiu metu, priešingoje pusėje, Hannibalas perkėlė per upę savo svaidyklinikus iš Balearų ir ietininkus. Jis išdėstė juos priekyje savo pagrindinių jėgų, kurias išvedęs iš stovyklos, ir dviejose vietose persikėlęs per upę, išrikiavo priešais romėnus. Savo kairiajame sparne, prie pat upės, jis išrikiavo iberų ir keltų raitelius priešais romėnų. Greta jų pastatė pusę savo sunkiai šarvuotų Libijos pėstininkų, o greta jų — iberų ir keltų pėstininkus. Toliau, jis išrikiavo savo libiečių antrąją pusę ir dešiniame sparne — Numidijos kavaleriją. Visus išrikiavęs vienon eilėn, jis pajudėjo pirmyn su centre stovėjusiais iberų ir keltų daliniais. Kitus gretimais dalinius jis paliko palaipsniui ir nuolaidžiai sparnams atsilikusius, taip kad kariuomenės rikiuotė įgavo pusbėgimo pavidalą, į sparnų galus vis mažėjančio gilumo. Jo planas buvo Libijos dalis palikti mūšio rezerve, o pradėti kovą su iberais ir keltais.

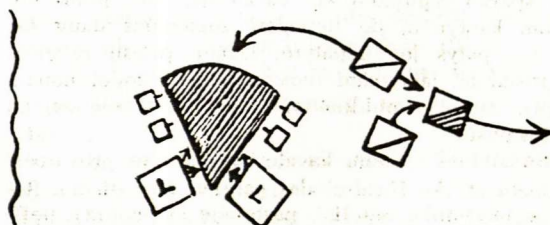
Libiečių šarvai buvo romėniški, nes Hannibalas apšarvavo juos parinkęs šarvus iš grobio, paimto anks-

tesniuose mūšiuose. Iberų ir keltų skydai buvo mažiau to paties dydžio, bet jų kalavijai buvo visai skirtingi. Romėnų kalavijų galima veiksmingai durti, kaip ir kirsti, kai galų kalavijų galima tik kirsti, kam reikalinga kiek vietos. Daliniai buvo išrikiuoti pakaitomis, pusnuogiai keltai, o greta jų iberai, dėvinti trumpais lininiais rūbais (tunikom) su raudonais apvadais, taip kad išrikiuota kariuomenė darė neįprastą ir bauginantį įspūdį. Kartaginiečių kavaleriją sudarė 10 tūkstančių raitelių, tačiau jų pėstininkų buvo nedaugiau kaip 40 tūkstančių, įskaitant ir keltus. Aemilius vadovavo romėnų dešiniajam sparnui, Gaius Terentius — kairiajam, praėjusių metų konsulai, Markus Atilius ir Gneus Servilius — centrai. Kartaginiečių kairė buvo vedama Hasdrubalo, dešinė — Hanno, o centras paties Hannibalo, padedant jo broliui Magui. Kadangi romėnų rikiuotė buvo atsukta į pietus, kaip jau esu anksčiau sakęs, o kartaginiečių į šiaurę, tai tekančios saulės spinduliai nekludė nė vienai kovojančių pusei.

Mūšį pradėjo abiejų kariuomenių priekyje išdėstyti saugos daliniai. Pradžioje susidūrimas tarp tų lengvai šarvuotų dalinių buvo be aiškių pasekmių. Tačiau, kai tik iberų ir keltų raiteliai pasiekė romėnų eiles, prasidėjo rimtos ir barbarams būdingos kautynės, nes jų metu nebuvo vykdoma nei aiškus puolimas, nei aiškus pasitraukimas. Suėjus daliniams į arti-



Prieš mūšį



Mūšio pabaiga

mas kautynes, buvo kovojama vyras prieš vyrą. Nusėdę nuo žirgų jie kovėsi pėsti. Besikaunant ėmė viršyti kartaginiečiai, kurie ten kautynių lauke išmušė daugumą savo priešų, mat romėnai kovėsi nesitraukdami, drąsiai ir ryžtingai. Kai jie ėmė pagal upę vaikytis likusius, juos žudydami be pasigailėjimo, lengvai šarvuotųjų vieton stėjo legionieriai, kurie tuoj susidūrė su priešais.

Kurį laiką iberų ir keltų eilės laikėsi ir narsiai kovėsi, tačiau, sunkiai šarvuotų eilių spaudimo neišlaikę, jos ėmė netrukus trauktis atgal, saugydamos kariuomenės rikiuotės pusbėgimo pavidalą. Romėnų manipulos užsidedę puolė paskui ir lengvai skynėsi sau kelią per priešų eiles, nes keltai buvo išrikiuoti negiliom eilėm. Romėnų puolimas ėjo iš sparnų centro link į pavojingą vietą.

Kartaginiečių sparnai kautynes pradėjo ne tuo pačiu metu, kaip jų centras, kuris susidūrė su priešais pirmasis, kadangi gālai, išrikiuoti pusbėgimo lanko viduryje, pirmieji sudarė sąlytį su priešais gerokai prieš tai kaip sparnai. Mat, pusbėgimo rikiuotės išlinkimas buvo į priešą. Tuo tarpu, persekiodami romėnai greitai artėjo į centrą. Priešų gi daliniai, besitraukdami atsidūrė taip toli, kad sparnuose stovėję Libijos sunkiai šarvuotos dalys atsirado romėnų šonuose. Libiečiai, stovėję dešinėje, pasisuko kairėn ir puolė romėnų kairį šoną, o stovėję kairiajame sparne, pasisuko dešinėn ir puolė romėnų dešinį šoną užsukdami iš kairės, nes tuo kautynių momentu jiems susidarė tokia palanki proga.

Tokiu būdu, viskas vyko taip, kaip Hannibalas buvo suplanavęs: romėnai pateko tarp dviejų libiečių kariuomenės eilių dėka smarkaus keltų persekiojimo. Nežiūrint to, jie kovėsi, tačiau jau ne tvarkingoj eilės rikiuotėj, bet iškrikę pavieniai, ar atskiromis manipulomis, kurios turėjo sukinėtis aplink, kad atremtų puolimus iš šonų.

Lucius Aemilius, nuo pat pradžios buvęs dešiniajame sparne ir dalyvavęs raitelių kautynėse, dar vis kovėsi. Pasiryžęs veikti pagal savo kariuomenei tartą drąsinantį žodį, ir matydamas, kad mūšio sprendimas parėjo daugiausia nuo legionierių, jis išjojo priešais jų eilių vidurį ir ėmėsi vadovauti puolimui. Pats asmeniškai besikaudamas su priešu, jis drąsino ir ragino savo karius pulti.

Kitoje pusėje Hannibalas darė tą patį. Jis jau iš pat pradžios užėmė vietą centre. Kartaginiečių dešinėje stovėję Numidijos raiteliai puolė romėnų kairiojo sparno (sąjungininkų) kavaleriją. Nors jiems būdingom kautynėm jie nepadarė romėnams daug žalos, nei patys jos nepatyrė, tačiau, priešų raitelius jie pristabdė, laikydami juos užimtus ir todėl nenaudingus, patys gi puldinėdami juos tai iš vienos, tai iš kitos pusės.

Sunaikinęs romėnų kavalerijos dalinius prie upės, tuo metu atvyko Hasdrubalas paremti numidiečių. Romos sąjungininkų raiteliai, pastebėję jo puolimą, neišlaikė ir spruko iš kautynių lauko. Tuo momentu Hasdrubalas, atrodo, veikė susigaudydamas ir dideliu įgudi-



Romos legionų karys Punų karų laikais

mu. Pamatęs, kad gana skaitlingi ir veiklūs numidiečiai buvo pakankamai pavojingi iš kautynių lauko besitraukiančioms raitelių dalims, jis liepė jiems tęsti persekiojimą, o pats su savo raiteliais nuskubėjo paremti libiečius. Puldamas romėnų legionus iš užpakalio, žeidamas juos iš karto daugelyje vietų vienas po kito puolančiais eskadronais, jis pakėlė libiečių dvasią, tačiau sukėlė nerimą ir baimę romėnams. Tuo pat metu, žaizdomis padengtas, kovos įkarštyje krito Lucius Aemilius. Tai buvo vyras, kuris iki savo gyvenimo paskutinės valandos buvo pareigingas savo kraštui, koks jis buvo ir visais kitais, praėjusiais metais. Vyras, kaip nė vienas kitas.

Kol romėnai pajėgė išlaikyti vieningą frontą, pasisukdami tai į vieną, tai į kitą pusę ir atmušdami priešų atakas, tol jie laikėsi. Tačiau, apsupto rato išorinės eilės nuolat krito ir apskritimas vis traukėsi ir mažėjo. Pagaliau, jie visi žuvo tame mūšio lauke...

Toks buvo Kanų (*Cannae*) mūšio galas. Jame abi pusės kovėsi labai narsiai, nugalėtieji nenusileisdami nugalėtojams. Tą patvirtina ir tas, kad iš 6 tūkst. romėnų raitelių tik 70, kartu su Gaium Terentium, pa-

(Nukelta į 435 psl.)

Redaguoja —
S. Kaunellenė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREMties TRIMITAS

ŠAULIAMS ŽINOTINA

Teis. ALGIRDAS BUDRECKAS

Šie metai Šaulių S-gai yra atmintini, nes yra ketvirčio šimtmečio — sidabrinis jubiliejus, kaip Sąjunga įsteigta Amerikoje ir Kanadoje, "Vytauto Didžiojo" kuopa Čikagoje ir keleta savaičių anksčiau "VI. Pūtvio" šaulių kuopa Toronte.

Galime didžiutis, kad steigiant Lietuvos Šaulių S-gą Tremtyje radosi atgarsis šaulių, lietuvių patriotų, o taip pat susipratusių lietuvių tarpe. Per tuos 25 metus Sąjunga sėkmingai išaugo ir net kituose kraštuose ir yra pasiekusi keleto tūkstančių narių skaičių.

Šaulių S-gos įkūrėjais buvo: iniciatorius Vaidevutis Mantautas (V. Pūtvio vaikaitis), jo tėvai Sofija ir Aleksandras Mantautai, Alfa Valatkaitis, plk. Mykolas Kalmantas ir Eugenija Klupšienė.

Tiems pirmūnams parūpo atkurti Šaulių S-gą ne kariniais pagrindais, bet patriotiniais: tikslu atkurti Lietuvos valstybės suverenumą, o iškovojus nepriklausomybę, atgaivinti Sąjungą vėl Lietuvoje, o taip pat puoselėti lietuviybę, jos kultūrą, tradicijas ir t.t.

Daugelis mano, kad pavadinus Šaulių S-ga, ji jau yra karinė. Deja, Sąjunga atkurta be Lietuvos kariuomenės. Jeigu ji būtų karinė, jai "Čarteris" nebūtų išduotas, nes karinės organizacijos, o juo labiau svetimos valstybės, steigti čia neleidžiama.

Šaulių S-ga atkurta demokratiniais pagrindais, tai reiškia visa vadovybė yra renkama, bet jokiū būdu neskiriama. Ta pačia proga tenka priminti, kad jeigu yra sudaryta Nominacijų Komisija, tai ji savęs negali išstatyti kandidatais į rinkimus. Jos darbas yra rasti tinkamus kandidatus ir gauti iš jų sutikimus būti renkama. Jei būtų priešingai, tai būtų neleistina, neetiška ir nemoralu. Visiškai natūralu demokratinuose rinkimuose jei būna opozicija, todėl negalima ją smerkti,

priešingai, tai būtų irgi prieš demokratinis principus.

Tenka dažnai išgirsti, kad Statutas negeras, pasenęs ir t.t. Gal kai kur ir būtų reikalinga mažų pataisų. Turiu pasakyti, kad šauliai turėtų didžiutis esamu Statutu, nes nei viena lietuviška organizacija Amerikoje neturi tokių gerų ir apgalvotų ir lietuviybei išlaikyti tinkamų principų ir nuostatų.

Pastebėjau, kad dažniausiai Statutą peikia tie, kurie nori savaip tvarkytis, savivaliauti ir su nuostatais nesiskaityti ir jų nepaisyti . . .

Lietuvos Šaulių S-gos Tremtyje nariai tarpusavy vienas kitą vadina broliu ar sese. Tie žodžiai nėra beprasmiai, arba taip sau sugalvoti. Tai nustatė Statutas, nes Sąjunga yra nelyg šeima. Jei yra broliai ir seserys, savaime yra ir vyresnieji. Jie yra jų pačių renkami, bet jie šeimoje negali būti amžini, jei nebent jie būna perrinkti.

Kol vadovybės kadencija nėra pasibaigusi, reikalinga jos klausyti, jos nurodymus vykdyti, žinoma, Statuto ribose . . .

Nėra namų be dūmų, nėra šeimos be problemų. Todėl tenka esamas problemas koreguoti, tvarkyti ir visomis išgalėmis jas pašalinti. Visa tai daryti reikia be pykčio, asmeninių ambicijų ir taip rasti "modus vivendi", kad šeima neirtų, nenukentėtų. Reikia ieškoti ir rasti kas mus jungia, o ne skiria, kad Sąjunga nenukentėtų, išliktų stipri ir būtų pavyzdžiu visoms lietuviškoms organizacijoms.

Esame be tėvynės tremty ir be pagrindinio tautos kamieno, tad turėtume stengtis dar labiau savo brolių ir sesių šaulių gretas suartinti.

Drausmė ir susiklausymas yra svarbiausi pagrindiniai veiksniai, jungią Sąjungą vieningam darbui.

Laimėjimas bus užtikrintas ir tikrai liks mūsų rankose, jei būsime drausmingi ir ištikimi šauliškiesiems idealams, vykdysime Statuto nurodytus nuostatus, o tarpusavy būsime susiklausę, drausmingi ir vieningi. □

ISKILMINGAS MINĖJIMAS "VLADO PŪTVIO" ŠAULIŲ KUUOPE, TORONTE

Reikšmingas ir didingas LŠST "Vlado Pūtvio" šaulių kuopos Toronte 25 metų įsteigimo minėjimas yra jau praeitis — istorija. Kuopa buvo įsteigta 1954 metais. Ją įsteigė Eugenija Klupšienė su savo artimais idėjos draugais — šauliais.

Minėjimas įvyko š.m. rugsėjo 29 d., šeštadienį, 7 val. v., Toronto Lietuvių Namuose, karaliaus Mindaugo gražioje salėje, 1573 Bloor Street West, Toronte.

Oficialioji iškilios programos dalis prasidėjo punktualiai, pagal programos numatytą laiką. Tai geras pavyzdys visiems kitiems parengimams. Svečių buvo susirinkę apie 300.

Sukaktinio minėjimo-šventės programa buvo sekanti: atidarymas — Kanados himnas. Atidarymo žodis — St. Jokubaitis, šaulių kuopos pirm. Invokacija — kun. Petras Ažubalis, Lietuvos Kankinių parapijos klebonas ir kuopos kapelionas, Romo Kalantos bareljefo atidengimas — Simas Kudirka. Pagrindinis prelegentas — LŠST garbės pirm. prof. Vaidevutis Mantautas. Sveikinimai — Lietuvos Generalinis Konsulas Kanadai dr. J. Žmuidzinai, estų ir latvių atstovų žodiniai sveikinimai. Atsiųsta raštu nuoširdžių sveikinimų, kurių tarpe buvo net iš tolimos Australijos. Toliau sekė žymių įteikimas, padėkos žodis — St. Jokubaitis, tautos himnas, kuris visus dalyvius nuskraidino į mylimą Tėvynę.

Po oficialios dalies vyko meninė programa, kurią atliko "Gintaro" ansamblio dainininkės: R. Gustainytė, D. Jokubaitytė, L. Kaminskaitė, R. Kaminskienė, B. Nakrošūtė, D. Vitkutė ir S. Zenkevičiūtė. Akordeonu lydėjo Algis Kaminskas. Vienetui vadovavo Giedrė Paulionienė. Sceną paruošė V. Pačkauskas.

Koncertinėje dalyje: Poeto svajonė — žodžiai H. Nagio, muz. Viltienio, Aš saugosiu meilę — žodžiai P. Gaulės, muz. M. Vaitkevičiaus, Pakalnė — liaudies daina, Klausyk širdies — žodžiai V. Bložės, muz. B. Garbulskio. Šokėjus linksmino estų orkestras "Gustavson".

Kuopos pirmininko St. Jokubaičio

atidarymo žodis:

"Sveikinu jus visus taip gausiai susirinkusius iš toli ir arti. Man yra labai džiugu ir miela pradėti šių šventę, kurią švenčia ne tik "Vlado Pūtvio" šaulių kuopa Toronte, bet ir visa Šaulių Sąjunga laisvajame pasaulyje. Ta pačia proga švenčiame ir 60 m. nuo įsteigimo Šaulių Sąjungos Laisvoje Tėvynėje Lietuvoje. Toronto "Vlado Pūtvio" kuopa įsteigta tremtyje pirmoji, šaulės Eugenijos Klupšienės iniciatyva, šiandieną mini savo sidabrinę 25 metų nepalaužiamos veiklos sukaktį, prisimindama a.a. Vladą Pūtvį.

Nelinkniuosiu jums šiandieną kokius darbus per tuos 25 metus yra atlikusi "Vlado Pūtvio" šaulių kuopa Toronte. Jų yra gana daug, tad užimtų daug laiko viską išvardinti. Šiandieną susirinkome ne detalių linksniavimui, bet iškilmingam džiaugsmui. Šaulys yra tautos sargas. Mes šauliai budime savo tautos interesų sargyboje, galimais būdais siekdami Lietuvai laisvės ir lietuvių išlaikymo čia iševijoje.

Įprasminimui šios šventės, pagal skulptorės E. Docienės sukurtą projektą, padarėme jauno lietuvių tautos herojaus Romo Kalantos bareljefą, kurį šiandien atidengsime. Romas Kalanta ir jo ištarti žodžiai, "LAISVĖS LIETUVAI!", teprimena mūsų jaunajai kartai, kad Lietuva, nors ir pavergta, išsilaikys ir vėl bus laisva.

Šią iškilią valandą jungiamės kartu su broliais ir sesėmis pavergtoje Lietuvoje, nes tik Lietuva yra tėvynė mūsų, o mes visi — jos vaikai".

Vėliavų paradas

I sceną sekančias šaulių kuopų vėliavas įvedė šaulys P. Gulbinskas: "Vlado Pūtvio" — Torontas, "Vilniaus" rinktinės — Montrealis, "D.L.K. Gedimino" — Delhi, Ont., "L. Kar. Mindaugo" — Montrealis, jūrų "Švyturio" — Detroitas, "D.L.K. Algirdo" — Hamiltonas, jūrų "Neringos" — Montrealis, "Povilo Lukšio" — St. Catharines, "Maironio" — Sudbury, Ont. Taip pat scenoje

buvo Lietuvos vėliava ir Kanados vėliava su klevo lapu.

Garbės svečiai, dalyvavę iškilmėse:

Dr. Jonas Žmuidzinai — Lietuvos Generalinis Konsulas Kanadai; klebonas Alg. Žilinskas su ponia, Lietuvių evangelikų parapijos vadovas; klebonas Petras Ažubalis, Lietuvos Kankinių parapijos vadovas ir šaulių kapelionas; Tėvas Augustinas Simanavičius, Pranciškonų Priskėlimo parapijos klebonas; V. Skrinskas, Kanados rajono skautų vadas; E. Ozols su ponia, Baltic Veteran's League in Canada pirmininkas; A. Kala, estų karo veteranų atstovas; J. Šiaučiulis, "Vilniaus" šaulių rinktinės Kanadoje pirmininkas; A. Šukys, jūrų "Švyturio" kuopos Detroite pirm., su atstovais; S. Petkevičienė, "Vilniaus" moterų rinktinės Kanadoje vadovė; A. Mylė, iš Montrealio, "Mindaugo" kp. pirm.; S. Varanka su ponia — Vilniaus Krašto Lietuvių S-gas Kanadoje pirm.; P. Kanopa iš Hamiltono, "Algirdo" kp. pirm., Labuckienė su atstovais iš Sudbury, atstovavo "Maironio" kp.; Stp. Jakubikas iš Delhi, Ont., "Gedimino" kp. pirm. su atstovais; Šetikas su atstovais iš St. Catharines, "Lukšio" kp. pirm.; Kirstukas iš Montrealio, "Neringos" kp. pirm. Be to, buvo kviešti spaudos ir foto reporteriai.

Žymių įteikimas

Ketvirčio šimtmečio veiklos proga buvo pagerbti — apdovanoti šaulių garbės ženklais keturi "Vlado Pūtvio" kuopos nuspelnę, veiklūs šauliai: M. Petrulis — Šaulių Žvaigždės ordinu, T. Bernotienė, Z. Jonikienė ir V. Stočkus — Šaulių Žvaigždės medaliais. Tai gražus pagerbimas veiklių šaulių.

Žymenis įteikė Vlado Pūtvio vaikaitis, prof. Vaidevutis Mantautas, asistuojant šaulėms ir "Vlado Pūtvio" kp. pirm. St. Jokubaičiui.

Sveikinimai žodžiu

Žodžiu sveikino, Lietuvos Generalinis konsulas Kanadai, dr. J. Žmuidzinai; Toronto Lietuvių Namų valdybos pirm. A. Senkus; Baltiečių karinių organizacijų Kanadoje pirm. E. Ozols; Estų Karo veteranų S-gos Toronto skyriaus pirm. A. Kala;



“Vl. Pūtvio” š. kp. 25 m. sukaktis minėjimą atidaro kpr. pirm. St. Jokubaitis. Svenoje dalinių, dalyvavusių minėjime, vėliavos. Nuotr. S. Dabkaus

Toronto “Gintaro” ansamblio dainininkės, atlikę meninę programą: vadovė — Giedrė Paulionienė, akordeonistas — Algis Kaminskas, dainininkės — D. Jokubaitytė, R. Gustainytė, B. Nakrošiūtė, Ž. Šilinskaitė, S. Zenkevičiūtė L. Kaminskienė, D. Vitkutė, R. Kaminskaitė.





Laisvės kovotojas Simas Kudirka atidengia Romo Kalantos bareljefą. Sargyboje stovi šauliai V. Pečiulis ir A. Pajaujienė. Nuotr. S. Dabkaus

“Vilniaus” šaulių Rinktinės Kanadoje pirm. J. Šiaučiulis; A. Šukys, Detroito jūrų “Švyturio” kp. pirm. Dovaną “Vlado Pūtvio” kuopai įtekė Montrealio “Mindaugo” kuopos vardu — A. Mylė.

Sveikinimai raštu

Raštu buvo gauta daugiau negu 20 sveikinimų. Čia paminėsiu tik tuos, kuriuos pirm. Jokubaitis dėl laiko stokos skubiai paminėjo: “Vlado Pūtvio” šaulių kuopos steigėjos Eugenijos Klupšienės; Lietuvių Namų V-bos; KLB Krašto V-bos pirm.

J. Simanavičiaus (jis pats negalėjo minėjime dalyvauti dėl kitų įsipareigojimų); Lietuvių Savanorių Toronto skyriaus; Vlado Pūtvio dukters Emilijos Pūtvytės; Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjungos Kanados Krašto V-bos; “Vytauto Didžiojo” Šaulių Rinktinės iš Čikagos; LŠST Garbės Teismo pirm. M. Šnapščio; “Juozo Daumanto” kp. iš Los Angeles; “Dr. Vinco Kudirkos” kp. iš Worcesterio; “Romo Kalantos” š. kp. iš St. Petersburgo, Floridos; “Dariaus ir Girėno” š. kp. iš Australijos; “Tremties Trimito” redakto-

rės Stefanijos Kaunelienės; “Maironio” kuopos iš tolimo Sudbury ir eilė kitų. Gal kas nors dar rašys apie šią iškilmingą šaulių šventę ir smulkiau apie viską ir visus aprašys, kad visi šauliai ir jų kilnūs darbai bus neužmiršti ir pagerbti. Savo laiku Vladas Pūtvis yra pasakęs: “Ne vien ginklu ginsi Tėvyne”. Tai mūsų kasdieninėje kalboje reiškia, kad šaulių darbai yra labai reikšmingi nepriklausomos Lietuvos labui. Viename rašte palyginau, kad Lietuva be Šaulių Sąjungos, tai kaip Nemunas be vandens. O lietuviška išėivija be šaulių veiklos, tai diena be saulės.

Invokacija

“Vlado Pūtvio” šaulių kuopos kapeliono, Lietuvių Kankinių parapijos klebono P. Ažubalio invokacijos žodžiai buvo tiksliai pritaikyti šventei ir jaunojo Lietuvos didvyrio Romo Kalantos didžiausiam aukai, kokią tik žmogus gali atiduoti už savo tautą. Degančio jauno lietuvio Romo šauksmas “Laisvės Lietuvai!” sukrėtė visą Lietuvą, vėliau viso pasaulio lietuvišką išėiviją ir net kai kuriuos mūsų priešus. Kalantos gyvybės auka liks visiems laikams priminimas, kas iš tikrųjų yra tikroji laisvė. Kol kas pasaulio sąžinė dar nėra jautri nuskriaustiesiems. Turėkime viltį, kad Romo auka ir jo šauksmas išsipildys.

Simo Kudirkos žodis

Čia pateikiu svarbesnes Simo kalbos mintis: “Mano mieli, broliai ir sesės ir laisvieji Lietuvos atstovai. Šiandieną mes čia susirinkome labai prasmingam ir svarbiam minėjimui paminėti ir prisiminti mūsų tautos garbę ir kančias. Svarbiausia įamžinti jauno lietuvio patrioto nepaprastą auką, kuria jis pademonstravo pasauliui, kaip lietuvis trokšta būti laisvas ir nepriklausomas nuo jokio okupanto”. (Kudirka asmeniškai nepažino Kalantos. Apie jo nepaprastą gyvybės auką sužinojo būdamas Sovietų Sąjungos koncentracijos stovykloje).

Baigdamas, Simas ragino visus laisvus lietuvius ištvermingai nepa-



↑ Minėjimo ir pamaldų dalyviai su savo vėliavomis.

↓ Bažnyčioje, pamaldų metu. Iš deš. kp. pirm. St. Jokubaitis, Simas Kudirka, LŠST Garbės pirm. prof. V. Mantautas ir "Vilniaus" š. rinkt. pirm. J. Šiaučiulis. S. Dabkaus nuotr.





Pagrindinę kalbą sako ir sveikina LŠST Garbės pirm., Pūtvio vaikaitis, prof. V. Mantautas. S. Dabkaus nuotr.

vargti ir nuolat šaukti, kalbėti, liudyti ir skelbti, kad Lietuva yra gyva, nori būti laisva ir siekia tos laisvės visom jai prieinamom priemonėm. Šiandieną ir laukinės Afrikos tautelės gauna laisvę ir nepriklausomybę. Kodėl pasaulio didžiųjų valstybių jautrumas taip žemai nupuolė? Jos nedrįsta iki šiol Lietuvai iš rusų okupanto išreikalauti laisvę ir nepriklausomybę. Tai jų pačių politinis nusikaltimas, kad Lietuva yra pavergta. Pabaigęs kalbą, Simas Kudirka atidengė scenoje gelėmis papuoštą Romo Kalantos bronzinį bareljefą, prie kurio stovėjo pakaitomis šaulių garbės sargyba, šauliai ir šaulės.

Pagrindinė kalba

Pagrindinio kalbėtojo, Vlado Pūtvio vaikaičio, prof. Vaidevučio Mantauto kalbos teksto neturiu. Tikiu, kad jo kalbos turinys bus kur nors paskelbtas.

Prelegentas, LŠST garbės pirm.,

pradžioje klausytojus supažindino su Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje centrinio organo organizavimu pasaulio lietuvių išeivijoje sostinėje Čikagoje, prieš daugiau kaip 25 metus. Tų visų, kartais slaptų pasitarimų išvadoje buvo įsteigta Toronto (1954.8.20) pirmoji tremtyje — išeivijoje šaulių kuopa, kuri pasirinko sau pirmojo šaulio ir Šaulių Sąjungos steigėjo Vlado Pūtvio vardą. Nuo įsisteigimo dienos prasidėjo nenutraukiamas, kas metai vis našesnis ir vaisingesnis patriotinis darbas. Reikia džiaugtis, kad prie šaulių skyrių atsiranda vis daugiau jaunimo. Tai kuopų vadų-pirmininkų sugebėjimai juos pritraukti. Prof. Mantautas už tai pirm. Jokubaitį pagyrė ir iškelė jo gabumus kaip gabaus organizatoriaus, moka prieti prie žymesnių įvairių politikų, kurie remia Lietuvos nepriklausomybės reikalus. Priminė klausytojams, kad šiuo metu Kanadoje Lietuvos labai veikia 9 šaulių kuopos.

Konsulo kalba — Sveikinimas

Lietuvos Generalinio Konsulo Kanadai dr. Jono Žmuidzino kalba buvo trumpa, tačiau labai prasminga: Lietuvos Šaulių Sąjunga įsisteigė Lietuvai labai reikalingu laiku, kai reikėjo ginti jos laisvę ir sienas. Šia nepaprasta proga būtina prisiminti, kad Toronto "Vlado Pūtvio" kuopa per tuos 25-rius metus atliko eilę reikšmingų ir naudingų visuomeninių, politinių ir kultūrinių veiksmų, kurie vienaip ar kitaip padarė Lietuvos laisvę. Galime kuopos veiklą vertinti įvairiai. Iš tikrųjų, turime pripažinti, kad be šaulių veiklos Toronte-Kanadoje atsirastų neįtikėtina tuštuma. Šia proga, "Vlado Pūtvio" kuopai reikia palinkėti, kad ir toliau jos nariai išstvermingai tęstų naudingą ir prasmingą Lietuvai laisvinimo darbą. Tai tik keli sakiniai Konsulo gražaus linkėjimo.

Kitų svečių sveikinimai

Visi sveikintojai, kurie sveikino

žodžiu, Toronto "Vlado Pūtvio" kuopai ir jos vadovui, linkėjo išstvermingai su pasišventimu dirbti nelengvą išeivijos sąlygomis ir nedėkingą darbą, siekiant savo pavergtai — rusų okupuotai Tėvynei Lietuvai atgauti laisvę ir nepriklausomybę. Šaulių veikla išeivijoje yra labai reikšminga. Be šaulių vyrų ir moterų veiklos, Pasaulio Lietuvių bendruomenėje jaustume savotišką vegetaciją, nejaukią tuštumą. Visos mūsų įvairios patriotinės išklmės ir minėjimai būtų ne taip įspūdingi bei prasmingi. Juk ir nepriklausomoje Lietuvoje be Šaulių Sąjungos dažniausiai neapsieidavo svarbūs tautos minėjimai ir šventės. Šaulių "Radijo Pusvalandis" Lietuvoje buvo vienas iš populiariųjų. Jame reikėsi šaulių chorai ir įvairūs meniniai vienetai ir solistai. Būtų labai naudinga, kad LŠST vadovybė tokį pusvalandį, nors kartą į mėnesį, įsteigtų išeivijoje, kuriame šauliai ir šaulės galėtų parodyti savo gabumus ir meną. Tokie pusvalandžiai

galėtų būti kiekvieną mėnesį vis kitur, ten kur yra lietuviškos radijo valandėlės.

Antroji iškilmingo minėjimo dalis

Antrąją minėjimo programos dalį atliko "Gintaro" ansamblio mergaičių oktetas, vadovaujamas G. Paulionienės, A. Kaminskui pritariant akordeonu. Oktetas atliko 5 dainas. Tuo oficialioji šventės programa buvo baigta. Pabaigai buvo sugiedotas Lietuvos himnas. Toliau buvo patiekta šilta vakarienė su vynu, vyko šokiai ir loterija.

Vakarienė buvo paruošta iš kelių patiekalų, prie gražiai papuoštų apskritų stalų. Po vakarienės svečiai buvo vaišinami kava ir skaniais pyragaičiais. Sekančioje salėje veikė "dievaičio Baccho" kampelis su patarnaujančiu personalu, kuris stengėsi maloniai aptarnauti norinčius "atsigaivinti". Pasibaigus vakarienei, vyko nuotaikingi šokiai, grojant estų orkestrui "Gustavson". Šokių metu

buvo platinami loterijos bilietai. Simas Kudirka nuolat buvo apsuptas jaunimo ir senimo, atsakinėjo į įvairius jam pateiktus klausimus. Išigijusiems jo knygą: "For Those Still At Sea", įrašė puikias dedikacijas, tuo maloniai nuteikdamas knygos pirkėją.

Simo Kudirkos pakvietimas ir jaunų didvyrio Romo Kalantos bareljefo atidengimas, paliks savo gilius pėdsakus. Tai buvo šaulių "Vlado Pūtvio" kuopos valdybos gerai apmąstytas ir suderintas aktas. Pagarba priklauso kuopos valdybos šauliams V. Bačėnui ir V. Stočkui, kurie nesavanaudiškai apsiėmė padengti, visų mūsų mylimo Simo Kudirkos kelionę, ir sudaryti tai iškilmingai šaulių sidabrinei šventei ypatingą nuotaiką, leisdami arčiau pažinti patį Simą. "Pūtvio" kuopos šauliai Romo Kalantos bareljefą perduoda Toronto Lietuvių Namams, kur jis bus saugojamas Gedimino pilies salėje-menėje.

"VI. Pūtvio" š. kuopos valdyba, surengusi 25-mečio minėjimą. Sėdi: M. Jokubaitienė, S. Jokubaitis — pirm., R. Daugelienė. Stovi iš k.: V. Pečiulis, V. Bačėnas, A. Borkertas ir V. Stočkus. Nuotr. S. Dabkaus



Sekmadienis — iškilmingos pamaldos

Taip ketvirčio šimtmečio sidabrinė "Vlado Pūtvio" šaulių kuopos neeilinė šventė buvo užbaigta ir apvainikuota iškilmingomis pamaldomis Lietuvos Kankinių bažnyčioje. Iškilmingas pamaldas atnašavo kuopos kapelionas, klebonas kun. Petras Ažubalis, asistuojamas pranciškono tėvo B. Mikalausko iš Priskelimo parapijos Toronte. Kun. Ažubalis savo pamoksle, pritaikytame šiais šventei, karštai ragino šaulius nepasitenkinti savo laurais pirmaja-

me 25-metyje, bet dar su didesne energija ir ryžtu dirbti siekiant Lietuvai laisvės ir nepriklausomybės, tarnauti Dievui ir tėvynei Lietuvai. Iškilmingos pamaldos puikioje šventovėje buvo baigtos su lietuvių mėgiama giesme: "Marija, Marija" ir Tautos himnu, kuris skambėjo tėvynės ilgesiu ir prisiminimais žuvusiųjų dėl brangios laisvės.

Baigiant, linkiu dabartinei Totonto "Vlado Pūtvio" šaulių kuopos valdybai: pirm. St. Jokubaičiui, V. Stočkui, V. Bačėnui, A. Borkertui, M. Jokubaitienei, R. Daugelienei ir V.

Pečiuliui pradėti auksinę sukaktį su dar didesne energija ir pasiryžimu nežiūrint įvairių užmetimų ir priekaištų. Kas dirba, tas buvo, yra ir bus kritikuojamas ir turės priešų.

Šauliams ir visiems doriems lietuviams, kurie kiekvienas pagal savo išgales ir sugebėjimus dirba Lietuvos labui, dar syki, linkiu sveikatos ir ištvermės. Laisvė savaimė neateina. Laisvė reikalauja darbo, aukų dažnai ir gyvybės. Tegul meilė Lietuvos dega mūsų širdyse!

Stepas Varanka

"Vlado Pūtvio" kuopos Toronte, pirmosios šaulių kuopos išeivijoje, sidabrinės sukakties proga raštu gautų sveikinimų keletas ištraukų:

Šauliai Lietuvoje buvo lietuvių tautos laisvės saugotojai ir jos kultūros skleidėjai.

Šiandieną, kada Lietuvos valstybė yra svetimųjų paverpta — mūsų, laisvajame krašte gyvenančių šaulių uždavinys yra saugoti lietuvių tautos gyvybę siūlą ir prisidėti kūrybiniu darbu prie jos kultūros plėtimo, o taip pat dėti visas galimas pastangas Lietuvos laisvei atgauti.

Sėkmės ir ištvermės šiame sunkiame kelyje linkiu "Vlado Pūtvio" kuopai.

Jūsų Sesė *Emilija Pūtvytė*

- o -

Tegul Šaulių Sąjunga sujungia Jus visus ir sustiprina Jūsų širdis. Tegul visos jėgos susivienija bendrajame Tėvynės darbu.

Linkiu Jums daug sėkmės ir ištvermės Jūsų šauliškoje veikloje.

Visuomet su Jumis,

šaulė *Emilija Klupšienė*

- o -

Pasišventusių lietuvių — šaulių pirmoji kuopa, įsteigta 1954 metais, šiandien mini ketvirtį šimtmečio našaus lietuviško darbo. Be šaulių, vyrų ir moterų veiklos, mūsų išeivijos kultūrinis gyvenimas nebūtų pilnas...

Vilniečiai, kurie ilgus metus gyveno ir kentėjo lenkų okupacijoje, giliai įvertina ir linki "Vlado Pūtvio" kuopai ir toliau ištvermingai tęsti savo kilnius darbus ir jungti

išblaškytų išeivijos lietuvių širdis ir garbę Nepriklausomai Lietuvai. Vienybėje yra stiprybė.

Stepas Varanka

Vilniaus Kr. Liet. S-gos
Kanados Krašto Pirm.

- o -

Šiame sveikinimo žodyje norėčiau palinkėti, kad ir toliau eitume Vlado Pūtvio ideologijos keliu, kad jūsų darbai ir vardai liktų garbingoje vietoje šaulių istorijos puslapiuose.

Tikiu, kad ši puikioji Vilniaus Šaulių Rinktinės vėliava, kuri pirmą kartą dalyvauja jūsų garbingos sukakties iškilmėse, yra ir bus čia Kanadoje esančių visų sesių ir brolių šaulių Didžiosios mūsų visų Laisvės kovos už Lietuvos Nepriklausomybę ir vienybės simboliu.

V. Šiaučiulis

"Vilniaus" Šaulių Rinkt.

Kanadoje Pirm.

- o -

Tamsta, Pirminke, savo nepalaužiamu ryžtu steigėi dalinius, gi Kanados sluoksniuose, atstovauji mus lietuvius. Pagarba Jums!

Gražios ir našios veiklos ateityje.

Vincas Tamošiūnas

"Stasio Butkaus" š. kp.

Detroito Pirm.

- o -

Tegul visi mato, kaip pasaulio vėtrų atsviesti ažuolai net svetimoje teritorijoje sužaluoja naujomis atžalomis ir toliau klesti Šaulių Sąjungos organizacijos. Klasingieji mūsų šalies priešai savo šėtoniškais nagais tegali tik materiališka suža-

loti laikinai užgrobtą Lietuvos teritoriją, bet pačios tautos ir jos dvasinių vertybių niekas nesunaikins.

Mes, daumantiečiai, esame pilnai įsitikinę, kad Dievas palaimins mūsų organizacijų kilnius darbus, žygius ir atneš Lietuvai laisvę.

Tegyvuoją ir klesti toliau "Vlado Pūtvio" šaulių kuopa žaliame Toronto mieste — nešdama savo rankose laisvės žibintą Nepriklausomai Lietuvai.

K. Karuza

Justinas Naujokas

Vladas Račius,

J. Paškauskienė

"Daumanto š. kp. v-ba,

Los Angeles, Kalif.

- o -

Tegul Jūsų darbai ir siekiai pavergtai brangiai Tėvynei Lietuvai laisvės, nuveda Jus prie gintarinės Baltijos jūros pakrantės, žaliuojančių nepriklausomos Lietuvos laukų, į Gedimino kalno pašlaites.

Tegul gili Tėvynės meilė ir ryžtas bei ištvermė lydi Jūsų darbus.

Edmundas Vengianskas

"T. Daukanto" jūrų

šaulių kp. p-kas,

V. Utara, sekr.

- o -

Linkime Jums sėkmės puoselėti šauliškasias tradicijas lietuviškos išeivijos tarpe ir aktyviai dalyvauti veikime, kuris siekia laisvės Tėvynei Lietuvai.

Petras Petrušaitis

"DLK Kęstučio" kp.

p-kas, Racine, Wis.



Š.m. rugsėjo 16 d. Čikagoje šaulių gretos ir dalis vėliavų, besirikiuojant pamaldoms "Vytauto Didžiojo" Rinkinei švenčiant 25-rių metų veiklos sukaktį. Nuotr. P. Malėtos

- o -

Linkime visiems šauliams sėkmės ir ryžto darbuose Tėvynei Lietuvai ir Šaulių Sąjungai.

Toronto Lietuvių Namai

- o -

Tegu šis minėjimas primena kiekvienam iš mūsų, jog mūsų tarpe neatsiras tokių, kuriems nusibostų būti veikliais šauliais, kaip nenusibosta būti sveikais žmonėmis. Neabejotinai tikime, jog mūsų veikla tremtyje su dideliu įnašu prisidės prie mūsų visų pagrindinio tikslo atsiekimo, mūsų tėvų žemės Lietuvos išlaisvinimo iš bolševikinės vergijos.

Tegyvuoja Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje, tegyvuoja "VI. Pūtvio" vardo šaulių kuopa Toronte.

Ignas Petrauskas

Jūrų šaulių kp. "Klaipėda", Cicero

Šių metų rugpjūčio mėn. 19 d. "Klaipėdos" jūrų šaulių kuopos nariai turėjo išvyką į gamtą. Išvyka įvyko erdvioj s. A. Ašoklio vasarvietėj, Union Pier, Michigan. Visi dalyviai atsivežė savo užkandžius ir gėrimus ir turėjo progos gražiai praleisti popietę. Čia pat Mičigano ežeras, tai kam įkaito galva ir kūnas, turėjo galimybės ežero vėsiaame vandenyje atvėsti. Šaulys Antanas Markauskas, pasikeisdamas su Stelmoku, paėjo akordeonu.

Rugsėjo 3 d. buvo Darbo Diena. Ndidelis Lemonto miestelis, esąs apie 25 mylias nuo didžiosios Čikagos, kasmet rengia ta proga parodus, karnavalus ir kitokias pramogas. Šiais metais šio miestelio kalniukai ir pašlaitės buvo užkimštos mašinomis iš plačios apylinkės.

Parade dalyvauti buvo pakviesti Cicero Klaipėdos" ir Čikagos "Gen. T. Daukanto" kuopų jūrų šauliai su vėliavomis. "Vytauto Didžiojo" rinktinės šauliai jau ir anksčiau dalyvaudavo jų rengiamuose paraduose. Šiemet buvo pakviesti ir dalyvavo šioje šventėje visi šaulių vienetai. Parade išsirikiavome su penkiomis vėliavomis.

Gana ilgas ir kalnuotas parado kelias privargino mūsų kojas, bet šiltas žmonių sutikimas ir plojimas suteikė mums jėgų ištverti. Žmonių buvo nepaprastai daug. Visi šaligatviai, tarpnamiai ir visos tuščios aikštelės buvo tirštai prisigrūdę žmonių, tikriausiai pasiskolino pusę ar daugiau iš plačiųjų apylinkių. Diena pasitaikė labai puiki, tai ir sutraukė daugybę žmonių į Lemontą pažinti parado, dalyvauti karnavale ir pasilinksinti.

Ap. Skopas

Iš Daukantėnų veiklos

"Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopa šią vasarą nesnaudė, pasireiškė gyva veikla Čikagoje ir už jos ribų.

Liepos 7-8 d.d., dalyvaujant ir Cicero "Klaipėdos" jūrų šaulių kuopai, "Nemuno" rinktinės apimtyje, suorganizavo ir

sėkmingai pravedė tradicinę Jūros Dieną, Union Pier, Mich. Rugsėjo 11 d., ten pat, Union Pier, surengė smagų vasaros pasilinksminimą, kuopos nariams ir šeimoms išvažiavimą į gamtą. Rugsėjo 3 d. matėme kuopos reprezentantus su vėliava žygiuojančius Lemonto miestelio gatvėmis, Darbo Dienos didingoje eisenoje. Rugsėjo 9 d. daukantėnai dalyvavo "Vytauto Didžiojo" rinktinės surengtame Tautos šventės minėjime, o 15-16 d.d. rinktinės 25-rių metų veiklos sukaktuvinėje šventėje, jos akademijoje, pamaldose ir apeigose prie Lietuvos Laisvės Kovų paminklo, padėdami vainiką žuvusiems šauliams pagerbti.

Tuo pačiu vasaros laikotarpiu, kuopos laivas "Gen. T. Daukantas II" atlieka vieną kelionę į Union Pier, Mich. ir pagal užsibrėžtą metinę jūrinę programą, vykdė plaukimus Mičigano ežere, Čikagos pakrantėmis, kurie, anot laivo įgulos, nebuvo skaitlingi, nes mažai atsirado norinčių, nors kuopos vadovybė visus ragino ir kvietė plaukiojimais pasinaudoti.

Pradedant "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos šių metų rudeninę veiklą, rugsėjo 23 d. Cicero Medžiotų ir Meškeriotų Dr-jos šaudykoje, netoli Antioch, Ill., buvo prarastos kuopos 1979-jų metų šaudymo varžybos, kurios vyko atskirose vyrų, moterų ir svečių grupėse. Svečių grupėje šaudė jūriniai šauliškosios veiklos rėmėjai ir atvykę iš Indianos, East Čikagos Lietuvių Medžio-



“Gen. T. Daukanto” j.š. kuopos sesės, A. Janušauskienė, M. Gidienė ir G. Kuzmienė rikiuojasi š.m. liepos 8 d., vainiko nuleidimui žuvusiems pagerbti, tradicinėje Jūros Dienoje, Union Pier, Mich. Nuotr. P. Malėtos

tojų ir Meškeriotųjų klubo nariai. Tad, kiek plačiau apie pačias varžybas.

Varžybose, kuriomis kuopoje daugiau ir daugiau domimasi, šiais metais dalyvavo 22 šauliai. Buvo šaudoma mažojo kalibro šautuvais LŠST nustatytais sąlygomis. Pravedė buvęs Lietuvos šaudymo ekipos dalyvis lt. J. Balčiūnas, teisėjavo Cicero j.š. kuopos nariai B ir I. Petrauskai.

1979 m. “Gen. T. Daukanto” jūrų šauliai Z. Dailydė ir G. Kuzmienė, užtikrintai, virš 20-ties taškų skirtumu, nungė praėjusių kelių metų šių varžybų laimėtojus.

Moterų grupėje, netikėtai pirmąją vietą ir DLK Birutės Dr-jos Centro Valdymo skirtą pereinamąją taurę, atrodo, rimtai pasiruošusi ir šaudžiusi nuosavu šautuvu, laimėjo G. Kuzmienė, antroji vieta atiteko, kelis metus iš eilės tos vietos laimėtojai, S. Ripskienei ir į trečią vietą įsirikiavo, gražią pažangą šaudyme padariusi, G. Martinkienė.

Vyrų grupėje staigmeną patiekė, pirmą kartą kuopos šaudymo varžybose dalyvavęs Z. Dailydė, užtikrintai išsikovojęs pirmąją vietą ir tuo pačiu gen. št. plk. K. Dabulevičiaus pereinamąją taurę. Antroje vietoje liko tris metus iš eilės

prieš tai laimėjęs, K. Pumputis ir trečioji vieta atiteko šaudymo sporto entuziastui V. Ripskiui.

Svečių ir rėmėjų grupėje stipriai pasireiškė pirmosios vietos laimėtojas, ir bendrai varžybose aukščiausią pasekmę pasiekęs, East Čikagos Liet. Medžiotojų ir Meškeriotųjų klubo narys R. Mačys, antrą vietą gavo šaulių veiklos rėmėjas V. Lapinskas ir trečioje vietoje liko svečias, jaunasis B. Hotzas.

Šios varžybos, nežiūrint gausaus dalyvių skaičiaus, užtrukusios 5 valandas, praėjo sklandžiai ir buvo prarastos tvarkingai. Tai nuopelnas kuopos šaudymo

Pamaldos “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos surengtoje Jūros Dienoje, š.m. liepos 8 d., Union Pier, Mich. Nuotr. P. Malėtos





Čikagos rajono "Nemuno" Rinktinės dalinių: "Gen. T. Daukanto" ir "Klaipėdos" kuopų vėliavos, š.m. rugsėjo 3 d. Lemonte, Ill., Darbo Dienos parado eisenoje. Nuotr. P. Malėtos

vadovo A. Martinkaus, varžybas pravedusio ltn. J. Balčiūno ir teisėjų B. ir I. Petrauskų.

Šaudymams pasibaigus, visi varžybų dalyviai ir svečiai buvo pakviesti prie baltai užtiestų stalų gamtoje užkandžiams, kurių metu kuopos pirmininkas E. Vengianskas paskelbė varžybų davinius, pasveikino laimėtojus, padėkojo varžybų vedėjams bei teisėjams ir pasidžiaugė, kad "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopoje susidomėjimas šaudymo sportu auga. Taip pat visus pasveikino LŠST Šaudymo Sporto vadovas CV-boje V. Petrašiūnas, žodį tarė jau keliolika metų stebįs kuopos pažangumą šaudyme ltn. J. Balčiūnas. Padėka kuopos moterų vadovei M. Gidienei bei visoms sesėms, paruošusioms suneštinį maistą užkandžiams.

Cražios bei saulėtos dienos prieglobstyje toliau buvo užkandžiaujama, aplaistyti laimėtojai, paguosti pralaimėję ir skambant V. Zinkaus bei E. Holtzo armonikos garsams, su daina, linksmai, šeimyninėje nuotaikoje, buvo praleista diena Cicero Medžiotųjų ir Meškeriotųjų Dr-jos ažuolyne, rudenėjančios gamtos aplinkoje.

Spalio 20 d. Šaulių Namuose įvyks tradicinis "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos plaukiojimo sezono uždarymo parengimas, kurio metu bus atžymėti šaudymo varžybų laimėtojai. Lapkričio 11 d. Vyčių salėje įvyks kuopos narių susirinkimas ir bus paminėta Lietuvos Karinių Pajėgų atkūrimo metinės sukakties šventė. Gruodžio 9 d. kuopos moterys, artėjančių šv. Kalėdų proga, su

dovanomis lankysis Lemont, Ill., Lietuvių Senelių namuose ir 1979-jų metų "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos veiklos lapas bus užverstas gruodžio 15 d., Vyčių salėje rengiamu kalėdiniu parengimu kuopos nariams, šeimoms ir svečiams — tradicine Kūčių vakariene.

J. Š.

Arėjo Vitkausko WORLD-WIDE NEWS BUREAU skiria metinę 1,000 dol. premiją už knygą angliškai apie Lietuvos okupaciją 1940 metais ir partizanų kovas prieš ją. Reikalingas įrodymas gauto honoraro.

Šaulius sveikina Lietuvos gen. kons. Daužvardienė, greta "Vytauto Didžiojo" Rinktinės pirm. V. Išganaitis. Nuotr. C. Genučio





— Greta strateginės aviacijos ir tarpkontinentinių raketų su branduolinės energijos užtaisais, didžiausia vakariečių gynybos atrama yra amerikiečių strateginiai povandeniniai laivai (šiuo metu tarnyboje jų yra 41), varomi atominė energija, ginkluoti po 16 “Poseidon” branduolinės energijos užtaisų raketomis, toliuša apie 2500 mylių (4000 km). Vieno laivo nešamos 16 “Poseidon” raketų turi daugiau sprogimo jėgos negu iš viso, visų kariuomenių II Pas. kare panaudotos sprogstamos medžiagos.

Apie pusę turimų strateginių povandeninių laivų yra nuolatiniame tarnyboje: 70 dienų patuliuoja pasinėrę 400 pėdų — apie 120 metrų gilyje, pilnoje kautynių parengtyje ir jų buvimo vietos per tas 70 dienų niekas nežino. Vienintėlis ryšys su vadoviete yra radijas, kuriuo tam tikru laiku iš vadovietės siunčiami šifruoti signalai sąlyčio palaikymui, arba nauji nurodymai — įsakymai. Juos povandeniniai laivai priima, bet niekad jokių signalų atgal nesiunčia, išskiriant tik tam tikrus atvejus.

Pasibaigus 70 dienų patuliuavimo laikui, laivai grįžta savo bazėms, 30 dienų “atostogų”, kurių metu patikrinamos “Poseidon” raketos (kiekviena jų 34 pėdų — apie 10 metrų ilgio ir sveria 30 tonų), dalis jų pakeičiamos naujomis, papildomi laivo ištekčiai, atliekamos bėgamos pataisos, patikrinami visi techniški ir mechaniniai įrenginiai, tarnyba vykdo papildomus apmokymus ir kita. Laivų bazės yra išdėstytos įvairiose pasaulio vietose, pav. Anglijoje, Ramiojo vandenyno saloje Guame ir kitur. Po 30 dienų “atostogų”, laivai grįžta vėl septyniadešimčiai dienų patuliuvimui į vandenynus.

1980 metais visi strateginiai povandeniniai laivai numatomi apginkluoti 24 raketomis, vietoje dabar turimų 16, kurių toliuša sieks iki 4000 mylių — apie 6000 km. Vienos raketos kaina — 10 milijonų dol.

Karo atveju, strateginis povandeninis

laivas, gavęs įsakymą panaudoti raketą, po 15 minučių gali iššauti pirmą raketą link nurodyto taikinio, būdamas vandenyje pasinėręs 100 pėdų — apie 30 metrų gilyje.

1979 metų pabaigoje amerikiečiai turėjo apie 650 “Poseidon” tipo raketų, rusai — apie 1040; tarpkontinentinių strateginių raketų — amerikiečiai turi 1050, rusai — 1400; strateginių bombonešių — amerikiečiai apie 400, rusai — 675. Pagal SALT II sutartį, 1981 metais, abi šalys nusistatė turėti ne po daugiau, kaip 2250 strateginių raketų (!).

— Nuo I Pasaulinio karo, kaip tik buvo pradėta kautynėse naudoti pirmieji sunkieji kulkosvaidžiai, iki šių dienų, vadovaujantis statistiniais duomenimis, nustatyta, kad masinis ugnies panaudojimas (telkinė artilerijos ir sunkių kulkosvaidžių ugnis) apšaudant plotą, yra daug pasėkmingesnis, negu taikloji, taip vadinama, “snajperių” ugnis, t.y. pavienių šaulių, taikant į pasirinktą matomą taikinį. Pirmajame Pasauliniame kare artimos kautynės baigdavosi durtuvų atakom dalinai dėl to, kad dar buvo linijinės taktikos įpročių ir dėl neturėjimo pėstininkų individualių automatinų ginklų — greit šaudančių, kurie tikty artimose kautynėse. Paskutiniuose karuose vyko didelio judrumo veiksmai, plačiai panaudoti šarvuočiai ir pėstininkų ugnis atakos pabaigoje artimuose atstumuose buvo didelės greitošaudos ginklais, ypatingai gyvenvietėse, miškuose ir pan., kur pėstininkai veikė mažais vienetais, naudodami trumpą, bet galingą rankinių ginklų ugnį. Pėstininkų individualūs ir pagalbiniai automatiniai ginklai daugumoje 7,62 mm, buvo papildomi sunkesniais 12-13 mm ir 20 mm, ypatingai vėliau atsiradus pėstininkų šarvuočiams, kurių kaunamoji ugnis, nors ir netolo daugiau kaip 1500 metrų, tačiau buvo pritaikyti artimų atstumų kautynėms (300 metrų ir arčiau).

Prie artimos ugnies galingumo prisidėjo pėstininkų lengvi kulkosvaidžiai, ku-

rie pavadavo sunkius ginklus prieš pėstininkų priekinio skaidinio pozicijų netarpinį lauką. Atskirų šūvių šautuvus, pakeitė pusiau automatiniai ir trumpavamzdžiai automatiniai, taip pav. šiuo metu amerikiečių gamybos M-16, laikomas geriausiu pėstininkų individualiniu ginklu. Pėstininkų rankiniai — automatiniai ginklai, kaip amerikiečių M3A1, australų X-3, italų Baretta 42, danų Bergman MP-34, belgų -PM/68, čekų CZ-24, prancūzų MAS-38, vokiečių MP-38, lenkų M-63, rusų AK ir PPS-43, švedų M-45 ir kt., daugumoje yra 9 mm, arba 7,62 mm kalibro, greitošauda apie 600 per minutę. Automatiniai ginklai naudingi tada, kai yra šaudmenų, gi pagal minėtą greitošaudą, dažniausiai kautynėse šaudmenų sunaudojimas būna labai didelis. Todėl, dėl didelių normų ir tiekimas yra labai apkrautas, tai apsunkena judrumą ir tiekimo dalinių individualaus kovotojo. Jau senas laikas, kaip japonai pėstininkų ginklams naudoja 5 mm kalibrą; šiuo metu, juos pasekė amerikiečiai ir numato trumpu laiku visus pėstininkų rankinius ginklus iš 7,62 mm pakeisti į 5,56 mm, tuo būdu, sutauptant medžiagų, sandėliavimo ir transporto vietas, padidinti šaudmenų normas kovotojams, tuo būdu pagerinant ugnies galingumą kautynėse.

— Iš keletos tūkstančių pėdų aukščio vakarinėje Utah pusėje, amerikiečių bombonešis B-52, išmetė 20 pėdų ilgio šmaikščią torpedą — raketą (Cruise Missile), pritaikytą laidyti iš lėktuvų į žemės taikinius, kuri išskleidus savo trumpus sparnus, pradėjo sukurti eliptinį ratą (100 mylių ilgio ir 30 mylių pločio) skirdama 500 mylių per valandą greičiu, “ieškodama” jai nustatytą taikinio. Minėta raketa paleista iš lėktuvo, gali nusikristi 2200 km ir tiksliai nusišleisti ant taikinio valdoma savais įrengimais, taip pat gali būti lydima ir link taikinio valdoma naikintuvų, pav. F-4, kaitaliojant aukštį ir kryptį, pagal reikalą. Tas ypatingai svarbu naudojant minėtas raketas prieš priešo laivus. 1982 metais, amerikiečiai numato tokios rūšies raketom, normalių, arba branduolinės energijos užtaisų, apie 500 km toliuša, apginkluoti visus kovos laivus.

— 1979 m. liepos mėn. Indija iššovė orbiton apie 400 km aukštyje, pirmą savos gamybos 44 kg svorio satelitą, panaudojant taip pat indų gamybos SLV3 raketą. Anksčiau indai yra pagaminę kelis satelitus, kuriuos Žemės orbiton išmetė rusai. Dabar Indija yra šešta valstybė, laidanti satelitus. Kitos yra Japonija, Kinija, Prancūzija, Rusija ir USA.

— Kubos ginklavimas įvesta rusų ga-

mybos "Foxtrot" klasės povandeninių laivų, turinčių 2100 bruto tonų (apie 20 metų senumo) ir didelio greičio "Turya" tipo torpedinių laivų.

— "Tautų išlaisvinimo" akcijoje Afrikoj, vietoje kubiečių "Afrika Korps" (jie šiuo metu reikalingi Azijoje), rusai naudoja rytų Vokietijos vokiečius. Šimtai vokiečių instruktorių, apmoko Angolos, Mozambiko, Rodezijos ir kitų rusų įtaikoje esančių Afrikos valstybių kovotojus, taip pat ir kitų valstybių "išlaisvinimo" judėjimo revoliucionierius. Be instruktavimo, vokiečiai organizuoja ir aptarnauja ryšių centrus, vykdo žvalgybą, valdo ir aptarnauja radijo stotis, administruoja kalėjimus ir darbo stovyklas.

— 1979 m. liepos 23-27 dienomis, pavergtos Lietuvos žemėje, rusai vykdė karinius manevrus "Nemunai", kuriuos stebėti buvo sukviesti kariniai stebėtojai iš Belgijos, Olandijos, Danijos, Norvegijos, Prancūzijos, Čekoslovakijos, Lenkijos, Vakarų Vokietijos, Suomijos, Švedijos ir Rytų Vokietijos. Tais manevrais buvo pademonstruota, kad Helsinkio sutartimi yra pripažinti pavergti kraštai sovietų nuosavybei. Iki tol, okupuotoje Lietuvoje rusai tokio masto karinių manevrų nevykdė. Manevuose dalyvavo apie 30,000 kovotojų su šarvuotais daliniais, artilerija, aviacija, parašiutininkais. Veiksmai vyko Panevėžio, Tauragės ir Alytaus rajonuose (apskirtyse).

— Amerikiečiai pagamino žemės satelitams sekstantus, kurie valdys satelitą nepriklausomai nuo siunčiamų iš žemės signalų. Aparatas turi du teleskopus — vienas jų nukreiptas į reikiamą žvaigždę (normaliai poliarinę — Šiaurės

žvaigždę), kita į apšviesto mėnulio kraštą — briauną. Kompiuteris apskaičiuoja turimą, tarp žvaigždės ir mėnulio kampą reliatyviai su satelito vertikaline padėtimi virš žemės rutulio taško (tikslumas — viena sekundė). Tokiu būdu, per elektroninius įrengimus satelitas, pagal iš anksto nustatytus kampus kompiuteryje, veikiant atitinkamai į žemėje nustatytus taškus, žyroskopo pagalba, gali keisti orbitos taką. Sekstantas sveria apie 120 svarų (60 kg) ir turi apie 35 colių (75 cm) skersmenį.

— Amerikiečiai pagamino ir išbandė minų ieškotojus, kurių pagalba surandamos minos bet kokios medžiagos įvairiose, pav. plastikos, medžio, popierio, audinių, stiklo ir pan. Minų ieškotojo veikimo principas — radijo bangos, atitinkamai reaguojančios į bet kokią sprogstamą medžiagą, veikia į elektroninių įrengimų mikroprocesą, kuris nustato (pagal atitinkamą spektrą) sprogstamos medžiagos rūšį ir kiekį. Minų ieškojimui pagaminta "antena" — kelios plastikos plokštės, kurios įrengtos tam tikruose rėmuose ir stumiamos — vežamos apie 16 pėdų priekyje šarvuočio, arba sunkvežimio. Rėmas su "antenų" plokštėmis laikomas pakeltas keleta colių virš žemės paviršiaus, iš vienos "antenos" plokštės sklaidžia radijo bangas, kurios "užkliuvę" už minos grįžta į gretimos "antenos" plokštę, toji perduoda signalus priimtuvui, turinčiam ekraną. Radio bangoms sklindant normaliai, ekrane matosi lygios "juostos"; pakelyje atsiradus minai "juostos" keičia spalvą ir bangavimo amplitudę. Pagal spalvas ir bangavimą nustatoma užtaisų dydis ir rūšis.

— Suardytiems keliams ir pervažoms blogose vietose greitam pataisymui, čekai pagamino mašiną, kuri per trumpą laiką pakloja vikšrines metalo plokštes, pritaikant pervažiuoti tankams ir sunkvežimiams. Vadinama "kilimų klojimo" mašina yra "Tatra" gamybos ir bandomuose davusi geras išdavas.

— Rusai turėtoms SA9 "Gaskin" priešlėktuvinėms raketoms, laidomoms pavieniai, pritaikė šešių vamzdžių bateriją, įtaisyta ant šarvuočio viršaus, judomam stovė, kurį valdo šarvuočio priekyje sėdintis kovotojas, nustatydamas raketų laidytojo apytikrę kryptį ir aukštį link susekto taikinio. SA9 paleista iš laidytojo, taikinį susiranda pagal infra-raudonus spindulius, kurie yra lėktuvų dujų išmetimo angose. Esant blogam matumui, raketų laidytojas turi labai ribotas galimybes. Ginklas vartojamas pulko skaidinyje.

— Amerikiečiai pastatė rusams autovariklių fabriką prie Kama upės. Varikliai turėjo būti panaudoti (pagal sutartį) komerciniams sunkvežimiams. Patirta, kad minėtame fabrike gaminamų variklių 60% panaudojama pėstininkų šarvuočiams, šarvuotom amfibijom ir įvairios paskirties kariniams autovežimiams.

— Amerikiečių spauds žiniomis, rusai pasigamino atominę energiją varomą povandeninį laivą, dydžiu mažesnį, bet greitesnį už turimus amerikiečių. Talpa apie 3500 brutto tonų, pasinėrusio greitis apie 40 mazgų (amerikiečių — 33), pasinėrimo gylis apie 2000 pėdų, išsvysto daugiau arkljo jėgų vienam laivo svarui, negu amerikiečių. □



Somalijos pėstininkai kautynėse. Gilumoje — priešankinis ginklas. Visas ginklavimas yra rusų gamybos.

SPAUDOJE IR GYVENIME PASIŽVALGIUS

SALIETIS

Išgyvenome laikotarpį, kai pasaulis yra perpildytas visokių neramumų, dargi vietomis prieinant iki lokalinio pobūdžio karo veiksmų. Paskutiniu metu įvykiai Irane, Pakistane ir kitus aiškiai parodo, kad ta linkme yra sukama. Dėl to laisvajame pasaulyje atsiranda susirūpinimo dėl galimo III Pasaulinio karo su jo visomis baisiomis pasekmėmis. Blogiausia tai, kad atskirose valstybėse, ar tai dėl vyriausybių nesugebėjimo, ar susidėjus tam tikroms aplinkybėms atsiranda suirutė-netvarka ir iš niekieno nekontroliuojamos masės išlenda kokie tai išsigimėliai, protiniai nenormalios asmenybės, kurios tvarką stengiasi ne atstatyti, bet ją sugriauti. Yra sunkiai suprantama, kaip tokie asmenys, patys būdami daugiau ar mažiau nenormalūs, pajėgia mases patraukti savo pusėn ir joms vadovauti. Taip įvyko 1917 metais, kai Rusijoje buvo sukelta revoliucija, vadovaujant Leninui, kuris save vadino darbo žmonių užtarėju. Tos revoliucijos pasekmės yra jaučiamos ir po šiai dienai. Toliau, Vokietijoje buvo atsiradęs, save laikęs "supermanu", Hitleris. Na ir dabar, Viduriniuose Rytuose atsirado Khomeini, kuris nei daugiau, nei mažiau, save laiko "šventuoju". Ir kas gi gali atsakyti, kai "šventasis viską taip autoritetingai prižada, o nepaklusnius jam pats Alachas įsako sunaikinti; tas "šventasis" ne tik pats savo reikalus tvarko, bet dar reikalauja jo paklusti ir kitas valstybes, ypatingai Ameriką.

Toki dalykai vyksta XX amžiuje, kai technika yra pasiekusi aukščiausio laipsnio, deja tik ne žmonių dvasinis stovis. Šiuo metu vykstantieji neramumai Viduriniuose Rytuose nieko bendro nei su "šventaisiais", nei su pačiu Alachu neturi. Jie tokiais reikalais visai nesijdomauja. Ne ginčytinai, dėmesys yra nukreiptas į didelius Vid. Rytų naftos išteklius pačios Sovietų S-gos, kuri naftos trūkumus neužilgo pra-

dės pajusti.

Taigi, nesileidžiant į bet kokias pranašystes, eikime prie šio meto tikrovės. Pirmiausia, pagal pasaulio politikų ir žinovų nuomonę, apie 1980 metus Sovietų S-ga pradės jausti naftos-gazolino trūkumus. Tas bus juntama ir kitose komunistinėse valstybėse. Kad išvengus sunkiai įsivaizduojamo, net katastrofiško likimo, pirmoje eilėje, jau nuo seniau yra dedamos pastangos sudaryti didesnes degalų atsargas. O, be to, per daug nesiskaitant su priemonėmis, siekiama paimti savo žinion, kad ir Vidurinių Rytų valstybes su dideliais naftos ištekliais. Čia tenka paminėti, kad iki šiol Sovietų S-ga turėjo pakankamai savos naftos ir dargi tam tikrą kiekį jos galėjo eksportuoti, tačiau dabar ir ten einama prie to, kad už vienu kitu metų, sovietai ne tik nebegalės eksportuoti, bet turės patys importuoti. Sovietų S-ga ir jos satelitai, neturėdami savo tvirtos valiutos atsiras labai sunkioje padėtyje.

Tokia tai maždaug tema, buvęs prie prezidento Fordo karinės aviacijos ministeris, S. Thomas Ryd, skaitė Kalifornijoje paskaitą. Ten buvo susirinkęs didesnis skaičius mokslininkų ir šiaip įvairios srities žinovų tikslu aptarti ir išaiškinti aktualius valstybę liečiančius klausimus, o taip pat, nepritari sutarties "Salt II" patvirtinimui. Pagal to paties S. Thomas Ryd žodžius, dar 1973 m. būdamas Pragoje Brežnevas, pokalbyje su kitų komunistinių kraštų asmenimis, buvo pareiškęs, kad politinio atoslūgio (detantės) dėka, Sovietų S-ga savo kraštą taip sustiprins (ekonominiai ir kariniai), kad jau 1983 m. galės lengvai panaudoti savo karines jėgas ten, kur ji ras reikalinga panaudoti. Per paskutinius dešimt metų vykęs sovietų ginklavimasis tik patvirtina S. Thomo Ryd žodžius. Per tą patį laikotarpį Amerikos kariuomenės apginklavimas yra gerokai atsilikęs.

Dar 1975 m. prezidentas Fordas

buvo sudaręs platesnės apimties apsiginklavimo programą, į kurią įėjo povandeninių laivų statyba su atominiais varikliais, ginkluotų "Loksid" firmos raketomis; naujo bombonešio B-1 gamyba ir daugiau modernių ginklų kariuomenei. Programa Kongreso nutarimu buvo priimta. Tačiau, prezidento Carterio administracijos apskaičiavimais, biudžetas kariuomenės reikalams buvo sumažinta 50 milijardų dolerių.

Šiuo metu atsiranda nuomonių, kad bent iki 1981-82 m. Sovietai neisiims kokių rizikingų žygių prieš kapitalistines valstybes, o pasitenkins atskirose vietovėse įsitvirtinti, pav., Kuboje, Pakistane, Šiaurės Vietname. O, kad parodytų pasauliui, kaip sovietai trokšta taikos, tai jie pasiūlys iš Vakarų Europos atitraukti kiek tankų, vieną kitą šimtinę, ar tūkstantinę kariuomenės, dėl ko tenykščiai liberalai liks taip sužavėti sovietų taikos siekimais, kad apie kokį Vakarų ginklavimąsi ir nekalbės.

Kas liečia naftą, tai JAV turės pirkti jau iš Sovietų S-gos, pagal jos nustatytas sąlygas ir kainas. Čia ir sutarčių "Salt II", "Salt III" ir sekančių pasirašymas turės jau kitą prasmę.

Dar tektų kiek prisiminti ir iš praeities. Taigi, dar 1978 m. Izraelio vyriausybės vadovai buvo suteikę žinių Amerikos vyriausybei apie prasidedančius Irane neramumus, tikslu pašalinti Šacho vyriausybę, bet į tai niekas nekreipė dėmesio. Pagaliau kitaip ir būti negalėjo, juk Šacho vyriausybė nebuvo demokratinė, tai kam ji reikalinga? Gi, apie tą patį laiką Amerikos vyriausybės galva buvo nuvykęs į Iraną ir labai nuoširdžiai arabams aiškino apie žmogaus teisių įgyvendinimą... O dar prieš metus, tai yra 1977 m., tas pats Izraelis pranešė Egiptui Sadatui apie prieš jį ruošiamą sukilimą. Bet Sadatas greit susitvarkė, nors dėl to pateko į arabų nemalonę. □

**LIETUVIŲ KARIŲ VETERANŲ S-GA
R A M O V Ė
Centro Valdyba**

Cleveland, 1979 m. spalio 23 d.

BENDRARAŠTIS Nr. 129

Liečia:

1. Kariuomenės šventės minėjimą,
2. Knygos "Kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės" išleidimą,
3. Skyrių atstovų suvažiavimą,
4. "Karyje" straipsniams premijuoti lėšas,
5. Ramovėnų ženklelio reikalą,
6. Centro Valdybai priklausančias lėšas,
7. Lietuvos Laisvės Kovų Muziejų ir
8. Skyrių adresus bei sąrašus.

Kariuomenės Šventės Minėjimas.

Šiais metais jau minime 61-ąją Laisvos Lietuvos ginkluotų pajėgų atsikūrimo sukaktį. Nors mūsų atkurta kariuomenė savo skaičiumi ir ginklais buvo silpnesnė už priešą jėgas, tačiau drąsių ir pasišventusių karių dėka, jų sudėtų gyvybių ir kraujo aukomis, galėjome mes laisvai ir laimingai savo nepriklausomą gyvenimą tvarkyti.

Tad šiais metais, minint lapkričio 23-ią, derėtų priminti Lietuvos kariuomenės kovų reikšmę. Ne stebuklas, o mūsų kariuomenė išgelbėjo kryžiuočių pasmerktą sunaikinti Lietuvą; ne likimas, o mūsų kariuomenė po pirmojo pasaulinio karo, aplaisčiusi prakaitu ir krauju šventą tėvų žemę nuo Gardino iki Dauguvos, nuo Zarasų iki Baltijos, atnešė laisvę ir Nepriklausomybę. Be aukų ir kovos nebūs ir ateityje Laisvos Lietuvos!

Centro Valdyba sveikina šios šventės

proga visus Lietuvos kariuomenės buvusius karius, ramovėnus, savanorius kūrėjus ir linki nepavargti kovoje už Lietuvos laisvę.

Knygos "Kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės" išleidimas

Autoriaus dr. Antano Rukšos knyga "Kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės" jau atiduota spausdinimui. Knyga bus išleista dviejuose tomuose ir tikimės išleisti prieš LKVS "Ramovė" skyrių atstovų suvažiavimą.

Centro Valdyba apgailestauja, kad Sąjungos skyriai rodo mažą susidomėjimą minimos knygos reikalu, nors, mūsų supratimu, kiekvienam ramovėnui turėtų būti aišku, kad Centro Valdyba pati viena be skyrių narių nuosirdžios paramos negalės ištesėti skyrių atstovų suvažiavimo nutarto įpareigojimo — išleisti knygą.

Sąjungos skyrių atstovų suvažiavimas

Sąjungos statusas įpareigoja Centro Valdybą šaukti skyrių atstovų suvažiavimą kas treji metai. Centro Valdyba nutarė tokį suvažiavimą sušaukti 1979 m. gegužės 24-25 d.d. Clevelande.

Daugiau informacijų paskelbsime vėliau, tačiau prašome skyrių valdybas jau dabar pradėti ruošti minimam suvažiavimui.

Kviečiame pajėgesnius skyrius neatsakyti kandidatuoti į Sąjungos vykdomuosius organus.

"Karyje" straipsnių premijavimas

Centro Valdyba savo kadencijos metu jau tris kart išmokėjo (iš viso 450 dol.) "Kario" korespondentams už jų premijuotus rašinius, tilpusius "Karyje".

"Kario" straipsniams premijuoti fonde pinigų nebėra. Skyriai šį reikalą visiškai pamiršo. Prašome skyrių valdybas pasirūpinti šio fondo sustiprinimu ir

pagal išgales keletu ar keliolika dol. jį paremti. Būtų gaila, kad šis gražus užmojis turėtų sustoti dėl lėšų stokos.

Ramovėnų ženklelio klausimas

Centro Valdyba yra nutarusi pagaminti tam tikrą skaičių ramovėnų ženklelių. Prašome skyrių valdybas pranešti, kiek tokių ženklelių skyrius pageidautų gauti. Manome, kad ženklelio kaina neviršys 6 dol.

Centro Valdybai priklausančios lėšos

Centro Valdybos pajamos — tai Sąjungos statute nustatytas nuošimtis iš skyriuose surenkamo nario mokesčio. Neturėdami kitokių pajamų, esame priversti kreiptis į skyrių valdybas su prašymu nedelsiant atsiskaityti su Centro Valdyba iš surinkto nario mokesčio.

Lietuvos Laisvės Kovų Muziejus

Centro Valdyba, pasiremdama Lietuvos Laisvės Kovų Muziejaus nuostatų 1 ir 2 str., nutarė muziejaus eksponatams saugoti, tvarkyti, naujiems rinkti, lėšoms telkti ir atskaitomybei vesti, sudaryti komitetą — vadovybę iš šių organizacijų atstovų: LKVS "Ramovė" Centro Valdybos, Lietuvos Kariuomenės Kūrėjų Savanorių Centro Valdybos, LKVS "Ramovė" Chicagos skyriaus ir Lietuvos Laisvės Kovų Muziejaus Vedėjo.

Skyrių adresai bei sąrašai

Prašome pranešti Centro Valdybai skyrių valdybų adresus bei jų sudėtį, nes prieš įvykstant skyrių atstovų suvažiavimą tos žinios yra būtinais reikalingos. Linkime sėkmės visiems ramovėnams!

**Antanas Jonaitis
Pirminkininkas**

**Jurgis Malskis
Sekretorius**

*Kanų Mūšis atkelta iš 420 psl.
spruko į Venusią. Iš sąjungininkų kavalerijos išbėgo apie 300, pasiekdami kaimyninius miestus. Po geros kovos į nelaisvę pateko 10 tūkstančių pėstininkų, tačiau tik tų, kurie nedalyvavo pačiame mūšyje (t.y. likę saugoti stovyklą, A.Ž.). Iš tų, kurie kovėsi mūšyje, tik gal apie 3 tūkstančiai pabėgo į gretimų sričių miestus. Visų kitų, kurie taip kilniai žuvo, buvo 70 tūkstančių.*

Kaip ir prieš tai buvusius mūšius, taip ir šį, kar-taginečiai laimėjo dėka savo skaitlingesnės kavalerijos. Tai pamoka palikuonims, kad kovoje geriau pasitikti priešą turint tik pusę tiek priešininkų, tačiau gausesnę kavaleriją, kaip susidurti su priešu turint lygiai tiek pat abiejų ginklo rūšių.

Hannibalo pusėje krito 4 tūkstančiai keltų, pus-antro tūkstančio iberų ir libiečių ir tik apie du šim-tai raitelių. □

DŽIAUGSMINGŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ

IR

LAIMINGŲ 1980 METŲ

**LINKIME MŪSŲ MIELIEMS SKAITY-
TOJAMS, RĖMĖJAMS IR BENDRADAR-
BIAMS.**

K A R I O Š T A B A S



Lietuvos kariuomenės atkūrimo sukakties minėjime lapkričio 18 Apreiškimo parapijos salėje rengėjai ir programos dalyviai. Iš k.: Viktoras Ralys, Antanas Rugys, Leonardas Ralys, Astra Butkutė, Jūratė Sperauskaitė, Astra Bilerienė, kun. Antanas Račkauskas, Bronius Balčiūnas ir Vincas Savukynas. Nuotr. L. Tamošaičio

LIETUVOS KARIUOMENĖS ATKŪRIMO 61-MOSIOS METINĖS

Brooklyne matinių minėjimas įvyko lapkr. 18 d., sekmadienį. Gražiam orui esant, Apreiškimo parap. bažnyčia prisipildė 11 valandos pamaldoms. Koncelebravo kun. L. Budreckas, kun. A. Račkauskas ir tėv. V. Gidžiūnas, OFM; jis tarė ir žodį nuo altoriaus, prisimindamas Lietuvos karines pastangas tautos ir valstybės išlaikymui.

Kūrėjų-savanių, ramovėnų ir šaulių vėliavos buvo išsirikiavę abipus altoriaus.

Minėjimas vyko tuoj po pamaldų, parapijos didžiojoje salėje. Salė ir scena buvo papuošta P. Jurkaus pastangomis. Pradžioje ir pertraukomis skambėjo lietuviška muzika, sudarydama iškilmingą ir kartu jaukų foną programai.

Minėjimui energingai vadovavo "Ramovės" sk. pirm. Vincas Savukynas. Įnešus scenon vėliavas, invokaciją sukalbėjo kun. A. Račkauskas, sk. kapelionas. Salėje buvusiems Lietuvos kariuomenės savanoriams: kpt. Petriui Jurgėlai, kpt. Jurgiui Kiaunei, kpt. Jonui Jankui, Kaziu Algeniui ir Alfonsui Koncei buvo prisegtos gėlės; Birutiečių pirm. M. Klivečkieniui čia patalkino sk. pirm. anūkė Jūratė.

Minėjimo žodį tarė kpt. Antanas Rugys, pakviestas kalbėtojas ir visuomenininkas iš Patersono, N.J. Jam būdingu ir vaizdžiu stilium, jis pasidalino su klausytojais mintimis ir prisiminimais apie Lietuvos karį.



Baigdamas, jis patiekė įdomių statistinių žinių apie aukas, kurias jauna Lietuvos kariuomenei teko sudėti ant laisvės aukuro: Redde quod debes.

Meninei daliai vadovauti pirmininkas pakvietė Astrą Bilerienę, dėvinčią žavingais tautiniais rūbais.

Poetės O.B. Audronės du eilėraščius ir antru išėjimu — B. Brazdžionio "Ąžuolą" skaitė B. Balčiūnas. Meistriškai skaitomas meninis žodis paliko gilų įspūdį. Gausūs minėjimo dalyviai, kurių buvo arti pusantro šimto, atsiliepė nuoširdžiais plojimais.

Pradžioje solo, dainavo Astra Butkutė. Akomponuojant Viktorui Raliui, nostalgiskai nuskambėjo "Lietuva brangi". Jauna dainininkė, kartu su Leonardu Raliu duetu dainavo "Lygioj lankelėj" ir "Plaukia Nemunėlis". Pastaroji daina buvo ypač šiltai sutikta klausytojų. Publika nenoriai išleido iš scenos, jau nebe pirmą kartą ramovėnų tarpe pasireiškiančius ir gražiai susidainavusius dainininkus.

Tvarkingai ir labai sklandžiai vykusią programą baigiant, programoje dalyvavę ir prisidėję buvo iškviesti scenon bendrai nuotraukai. Minėjimo nuotraukas darė Liudas Tamošaitis.

Užbaigai, pirmininkas, padėkojęs talkininkams, pakvietė visus vaišėms. Toje pačioje salėje, valdybos nario Sližio rūpesčiu ir jo talkininkų - ponių pagalba, buvo paruošti vaišių stalai, su užkandžiais ir kava. Veikė ir baras.

Jaukus, tvarkingas ir neužsitęsęs minėjimas baigėsi dar dienos šviesoje, palikęs malonų ir gairių prisiminimą. Minėjimą surengė savanoriai, ramovėnai, birutietės ir šauliai.

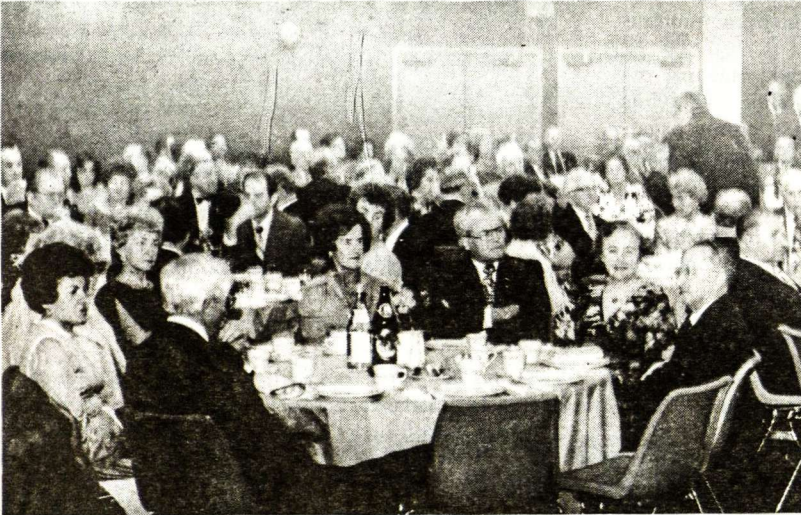


Dalyvis

Minėjime žodį taria kpt. Antanas Rugys

Minėjimo dalyviai pripildė erdvią Apreiškimo parap., Brooklyne, salę. Nuotraukos L. Tamošaičio





KARIUOMENĖS ŠVENTEI PRAĖJUS

LKVS "Ramovė" Clevelando skyrius, kiekvienais metais suruošia Kariuomenės atkūrimo minėjimą, su paskaita, menine programa, vaišėm ir šokiais. Šiais metais minėjimas įvyko lapkričio 10 d. 7 val. vak., Lietuvių Namų auditorijoje.

Skyriaus pirm. Vytautas Stuogis, atidarydamas šventės minėjimą, paprašė svečių, kurių buvo pilnutėlė salė, minutės atsistojimu pagerbti dėl Lietuvos laisvės žuvusius karius, šaulius, partizanus ir visus kitus, kurie vienokiu ar kitokiu būdu, dėl Lietuvos laisvės paaukojo savo gyvybes. Burutiečių pirm. Jadvyga Budrienė, asistuojant ramovėnų skyriaus vicepirm. Ed. Prancui, prisegė birutiečių paruoštus tam vakarui savanoriams-kūrėjams ir ramovėnų skyriaus garbės nariui Pranui Maineliui pagerbimo atžymėjimus. Gaila, kad mūsų garbingų vyrų eilės mažėja, ir kas metai vis mažiau ir mažiau atvyksta į minėjimą. Vieni iškeliauja į amžinąjį gyvenimą, antri dėl senatvės ar ligos negali dalyvauti.

Skyriaus pirmininkas susirinkusiems svečiams pristatė vakaro kalbėtoją-prelegentą kpt. Juozą Kubilių, kuris gerai pasiruošęs, kalbėjo ką Lietuvos karys davė Lietuvai, neprasilenkdamas ir su lietuvių moterim, kurios karo metu savo darbais ir pasiaukojimais daug prisidėjo prie Lietuvos laisvės atgavimo. P. prelegento kalbos, sekė meninė dalia: kurią atliko Ramovėnų Vyrų choras, va dovaujamas muziko Julius Kazėno akomponuojant pianistei G. Karsokienei Choras išpildė daugiausia kariškas dainas ir susirinkusių svečių po kiekvieno dainos buvo palydėtas gausiais plojimais. Prasidejus vaišėm ir šokiams, choras atidarė šokius su "Dunojais valsu". Toliau šokiams grojo lietuvių mėgiamas R. Štrimaičio orkestras.

Svečiams prie stalų besivaišinant, skyriaus vicepirmininkas kultūriniais reikalams, Vytautas Jokubaitis, pavedė loteriją. Loterijos laimingus bilietus platino ponios O. Jokubaitienė ir Aldona Miškinienė.

Skyriaus didelė padėka vakaro kalbė-

IŠ VIRŠAUS: Ramovėnų vyrų choras meninėje programos dalyje. Akomponuoja G. Karsokienė.

Minėjimo dalyviai-svečiai.

Birutiečių pirm. J. Budrienė ir sk. pirm. V. Stuogis įteikia gėles choro vadovui muz. J. Kazėnui ir akomponavusiai G. Karsokienei. Nuotr. V. Bacevičiaus

tojui — prelegentui kpt. Juozui Kubiliui, už pasakytą gražią ir turiningą kalbą, meninės programos atlikėjams, Ramovėnų Vyrų choro choristams, jų vadovui muzikui Juliiui Kazėnui ir akompaniatoriui G. Karsokienei. Jie visi jau kelinti metai iš eilės, mūsų ruošiamuose Lietuvos Kariuomenės šventėse programą atlieka be honorarų. Padėka birutietėms už paruoštus savanoriams atžymėjimus. Didelė padėka skyriaus garbės narei p. Irenai Plechavičienei už dovanotas ir atsiųstas rožes, Jakubs and Son laidotuvių namams už piniginę auką 25 dol., Petriui Tamulioniui už 12 dol., ir Bogomier Kuhar už 12 dol. Loterijai laimėjimų aukotojams: J. Stuogienei, aukojusiai dovaną birutiečių vardu, Br. Tarutienei, Superior Savings Association, p.p. Degučiams, A. ir T. Vegiams, vakaro šeimininkėms, p.p. Smelstoriams, A. ir R. Petrauskams, Ohio Body savininkui J. Švarcui, O. Jokubaitienei, Lithuanian American Citizens Club, P. Vyšniauskui, J. Budrienei ir Vytautui Jokubaičiui, jn.; taip pat už padėjimą parengimo vadovui V. Skirps-tui bare. Taip pat padėka visiems, kurie vienokiu ar kitokiu būdu prisidėjo prie taip gražiai pavykusio Lietuvos Kariuomenės atkūrimo sukakties minėjimo.

Edvardas Pranckus

A.A. VIKTORAS AUGŪNAS

1979 m. liepos 30 d., Melbourne, po ilgos širdies ligos, mirė Viktoras Augūnas. Jis buvo gimęs 1913 m. spalio 17 d., Sargelių km., Pabaisko valsč., Ukmergės apskr., ūkininkų šeimoje.

1935 m. atlikęs karinę tarnybą 5-tame pėst. pulke, išėjo jaun. puskarininkio laipsnyje.

1941 m. birželio mėn. stojo į Lietuvos Savisaugos dalinį, kuris buvo nublokštas į Rytų frontą, gi iš čia — į

Italiją, kovai prieš vietos sukilėlius. Ten jis pateko į raudonųjų partizanų ir vėliau alijantų nelaisvę. Nuovargis, skurdas, badas, kančia, buvo nuolatiniai Viktoro palydovai, atpildui už norą ir viltį, be jungo svetimiesiems, savame krašte laisvėje gyventi.

Iš nelaisvės per UNRRA Ingolštato stovyklą, 1948 m. atvyko į Vakarų Australiją, kur prie miško kirtimo ir vandens užtvankos statybos darbų atlikęs dvejų metų prievolę, persikėlė į Melbourne ir 1951 m. bal. 21 d. vedė Kazę Normantaitę. Užaugino lietuviškoje tautinėje dvasioje trejetą vaikų.



A.A. Viktoras Augūnas

Viktoras mėgo lietuvišką spaudą, rėmė patriotinę veiklą, buvo sąmojingas, teisingas, religingas ir pareigingas ramovėnas.

Laidojimo apeigose pamaldas atliko kun. P. Dauknys, atsisveikinimo kalbas ir užuojautos žodį tarė L.K.V. "Ramovės" skyr. pirm. V. Šalkūnas ir L. Bendruomenės valdybos vardu — L. Padgurskis.

Liudesyje liko — našlė Kazė, dukte Genovaitė, sūnūs Kazimieras ir Antanas.

V. Š.

MIRĖ ATS. PLK. LTN. JONAS IŠLINSKAS

Š.m. birželio 22 d. staiga mirė ilgametis Waterburio gyventojas, ats. plk. ltn. Jonas Išlinskas

Jonas Išlinskas gimė 1895 m. spalio 12 d. Josvainių valsč., Kėdainių apskr. Savo karinę karjerą pradėjo 1914 m., baigdamas Vilniaus karo mokyklą. Prasi-dėjęs I Pas. karui, jaunas karininkas Išlinskas tuoj buvo mobilizuotas į caro armiją ir pasiųstas į austrų frontą Galicijoje. Ten kovose buvo sužeistas.

Atsikūrus nepriklausomai Lietuvai, Jonas Išlinskas 1919 m. grįžo namo, tuoj savanoriu stojo į Lietuvos kariuomenę ir, kaip prityręs karininkas, buvo paskirtas į Kauno karo komendantūrą. Iš čia netrukus buvo perkeltas į 9 pėst. pulką Marijampolėje, jau pakeltas majoru. Po

plk. ltn. gydytojui LEONUI KENSTAVIČIUI

mirus okupuotoj Lietuvoj, jo broliui Antanui ir Stasei Kenstavičiams, reiškiamo gilią užuojautą.

Stasė ir Osvaldas Žadvydai

Šauliui

JUOZUI STANKUI

mirus, jo žmonai Marijai ir dukrai Reginai Pavasarienei su šeima, reiškiamo gilią užuojautą.

Stasė ir Osvaldas Žadvydai

kelių metų buvo perkeltas į A. Panemunę — į 5 pėst. pulką, kur tarnavo pulko vado padėjėju. Po keletos metų buvo perkeltas ir tarnavo karo komendantu Utenoje ir Mažeikiuose. Iš Mažeikių vėl buvo nukeltas į Alytų, kur, jau bolševikams 1940 m. užėjus, pasiluiosavo į atsargą pulkininko leitenanto laipsnyje. Už savo drąsą ir sąžiningą pareigų ėjimą buvo apdovanotas visa eile ordinų ir žymenių, tarp jų Šaulių Žvaigžde ir latvių ordinu.

Atvykęs į Ameriką 1949 m. apsigyveno Waterbury, Conn. ir keliolika metų dirbo Uniroyal kompanijoje, išeidamas

ATOMINĖS ENERGIJOS REIKALU

Jei J.A. Valstybių vis augančius energijos poreikavimus patenkinti bus reikalinga ir atominė energija, tai Vašingtono įstaigos turi jau dabar paskubėti, kad nustatytų jos gaminimo ir vartojimo taisykles. Štai, ženklas, kad reikalas yra skubus: viena iš didžiųjų bendrovių planuoja, dalinai užbaigtas statyti dvi jėgaines, perstatyti į anglimi kūrenamas.

Gera žinia yra, kad šiam reikalui labai svarbus raportas, būtent, Prezidento Komisijos tiriančios "Three Mile Island" įvykį ruošiamas, netrukus bus paskelbtas. Pirmininko John Kemeny vadovaujamos Komisijos narių tarpe yra visų paliestų sričių žinovų, pradedant atominių reaktorių saugumo, elektros inžinerijos ir baigiant vėžio ligos, genetikos ir taršos specialistais.

Kemeny Komisija pirmiausia turi uždavinį atpalaiduoti Branduolinę Regulatorinę Komisiją ("N.R.C.") nuo pašalinių jai pareigų, griežtai nustatyti jos atsakomybės ribas už tai, kas dedasi atominėje srityje ir suteikti jai įsakomąją galią. Trumpai tariant, nustatyti aiškias "N.R.C." pareigas. Tuo būdu būtų baigta su vyrvusia toje Komisijoje ("N.R.C.") nieko nežinojimo ir neatsakingumo pažiūra. Tikimasi, kad savo pasiūlymuose Kemeny Komisija įterps ir reikalavimus pagerinti jėgainių instrumentaciją, užkišti inspekcijų spragas ir ypač sutvarkyti nedovanotiną apsilėidimą tinkamai apmokant aptarnautojus.

į pensiją prieš 18 metų. Buvo aktyvus Lietuvos Karo Veteranų "Ramovės" ir Lietuvos Bendruomenės narys. Velionis buvo palaidotas birželio 26 d. iš lietuvių Šv. Juozapo parapijos bažnyčios. Mišias atnašavo klebonas kun. Vilčiauskas. Pamaldų metu karstas buvo padengtas tautine vėliava. Į Watertowno Alyvų Kalno kapines velionis buvo palydėtas karių-veteranų ir labai gausaus tautiečių būrio. Ant karsto buvo užbertas gimtosios žemės žiupsnelis. Velionis paliko liūdinčią žmoną Stasę ir dukterį Valerijų bei žentą Juozą Gelumbauskus.

A. Bernotas

Gen. št. plk. ANTANAS SPRE-RAUSKAS šiais metais minėjo savo amžiaus 80 metų sukaktį. Nuoširdžiai sveikiname garbingą jubiliatą ir linkime daug sveikų metų ir visokeriopos sėkmės.

KARIO ŠTABAS

Tačiau, Kemeny Komisijos raportas bus tik pirmasis žingsnis. Raporto pasiūlymai turės būti ir įgyvendinti. Virš visų tų techninių smulkmenų reikės siekti bendro plano į atominės jėgos ateitį, ar atsakyti jos. Tas jau, žinoma, nėra tos Komisijos įgaliojimas, nes tą spręst aukštesnės instancijos.

Atominės energijos vystymas eina ir eis visame pasaulyje, nepareinama ir neižiūrint to, ar J.A. Valstybės dalyvaus ar ne. Jau dabar, sekdamas Prancūziją, Anglija planuoja pusę visos elektrinės jėgos pasigaminti branduolinėse jėgainėse, naudodama taip vadinamą, "fission" procesą. Taigi ir J.A. Valstybių ekonominis išsilaikymas, vargu, ar bus įmanomas be atominių jėgainių elektros srovei gaminti. Šiuo metu elektra duoda net 32% visos šio krašto energijos. Edisono Elektrinis Institutas numato, kad už dvidešimt metų, t.y. 2000-siais metais tas santykis pakils iki 50%. Aišku, galime sau nustatinėti ir daug žemesnius elektrinės jėgos reikalavimus, žiūrint kiek norime civilizuotame pasaulyje atsilikti. Juk urviniam žmogui elektros visai nereikėjo. Tuo tarpu tas pats Edisono Institutas pranašauja, kad jau už penkių metų, t.y. 1985 m., mums reikės 38% daugiau elektros srovės kaip dabar. O iki šio



Kūrėjas-savanoris Antanas Virbickas, Lietuvos kariuomenėje 1919 m. Dabar gyvena Marquette Parke, Čikagoje. "Kario" korespondento aplankytas, įkalbėjo į juos telę įdomių išgyvenimų.

amžiaus galo jos poreikavimas patrigubės.

Viską tą turint omenyje, yra visiškai nerealu siūlyti J.A. Valstybėms atsakyti nuo atominių jėgainių ir nuo "fission" proceso, kuris šiuo metu tiekia 13% viso šio didžiulio krašto elektrinės srovės. Pagaliau, vien tik išlaikyti tą buvimą 13%, reikia statyti naujas atominės jėgaines.

Kad atominė jėga yra nesaugi, yra plačiai pripažįstama. Tačiau ir kitokiuose jėgos ir energijos šaltiniuose slepiasi daug pavojų netik dabarčiai, bet ir artimai ir ne taip artimai ateičiai, kurie yra nė kiek nemažesni. Prieš pora metų "Brookhaven National Library" ir "Carnegie-Mellon" universitetas nustatė, kad jėgainėse, esančiose į rytus nuo

Misisipi upės, deginant anglį ir alyvą, atsiranda tokia tarša aplinkumoje, kad perankstyva mirtimi kas met miršta 21,000 žmonių, o pavertus visas jėgaines į anglies ir alyvos kūrenamas, iki šimtmečio pabaigos perankstyvi mirimai pakiltų iki 35,000 per metus.

Taigi, gaminant jėgą ir energiją betkuriuo metodu, reikia skaitytis su tarša ir pavojais, tačiau visi metai yra vartotini.

Ekonomijos gyvybei ar mirčiai kaštai yra pagrindinės reikšmės faktoriai. Naudojant anglį pagaminti elektros srovės vieną kilovatvalandą kaštuoja 2.3 centų, naudojant alyvą — 4 centai, o vartojant atominį procesą — tik 1.5 centų. Nuolat brangstant alyvai tas skirtumas tarp kaštų gali tik didėti. Įvykiai Irane, kur žarijas žarsto komunistai, rodo, kad alyvos kainos niekada nemažės, bet tik didės.

Nepersenai laikurie amerikiečiai išėjo į gatves protestuoti dėl aukštų energijos kainų, kiti — dėl atominės energijos vartojimo. Tačiau, kol ta visų svajonė, švarios ir vis

atsinaujinančios saulės energijos pajungimas žmonijos reikalams, bus pasiekta, o to mūsų vyriausybė turi ypač siekti, nėra jokios vilties apsieiti be veiksmingos ir pigios atominės energijos.

A.

(Pasinaudota vedamuoju "US News & World Report, 1979-X-2)

LAIŠKAI KARIUI

Iššokis prieš LB veiklą

"Kario" Nr. 4 tilpęs B. Raugo straipsnis "Atlikime Pareigą Savajai Bendruomenei" užkliuvo Ap. Skopui. "Kario" Nr. 7 jo laiške LB pavadinimas sudarytas. B.R. straipsnį jis vadina rinkiminiu atsišaukimu, garsinimu ir skelbimu.

JAV Lietuvių Bendruomenę jis pavadino... "Lietuvių Bendruomenė Amerikoje". Tai vertimas iš svetimos kalbos. B.R. straipsnį jis skaitė ir matė net kelis kartus parašytą teisingą jos pavadinimą.

B.R. straipsnis, kviečia sąmoningą ir patriotinę lietuvių visuomenę — narius ir nenarius — dalyvauti LB rinkimuo-

se. Skopui atrodo, kad jei balsuoja ir nenariai, tai rinkimai nedemokratiški. Tokia prielaida yra nuo pradžios iki galo klaidinga.

Daug pavienių asmenų ir šeimų gyvena toliau nuo LB apylinkių, ypač aplink Čikagą. Atstumai kliudo dalyvauti susirinkimuose ar veikloje, bet kurioje apylinkėje. Dėl to ir susilaikoma nuo stojimo į tolimas apylinkes.

Bet jie dosniai remia LB švietimą, kultūrinius renginius ir veiklą aukomis, viršijančiomis metinį nario mokestį. LB rėmėjų skaičius vis didėja, nes per gegužės mėnesį įvykusius LB tarybos rinkimus daugiau balsavo negu per praėjusius.

Skopas piktinasi, kodėl LB apie savo veiklą rašo "Karyje". LB turi savo spaudą, tegul joje ir rašo, o ne "mūsų 'Karyje' ". Nuo kada "Karys" priklauso tik Skopui ir Co.? "Karys" yra atviras mėnraštis visiems. Tad į jį ir rašyti gali visi. Tai liudija ir Skopo laiškas.

Skopas prisistato ilgametiu "Kario" skaitytoju ir rašo... "visų karių vardu..." Naudoti kitų vardą reikia turėti įgaliojimą.

Ir aš esu ilgametis "Kario" skaitytojas ir bendradarbis, nes dar laisvojoje Lietuvoje pradėjau rašinėti.

B. Jablonskis

A. RUKŠOS "LIETUVOS LAISVĖS KOVŲ ISTORIJOS" II tomas yra atiduotas Tėvų Pranciškonų spaustuvei Brooklyne rinkti.

Knyga bus stambi, įrišta ir susidės iš dviejų dalių:

I dalis — LIETUVIŲ-LENKŲ santykiai iki 1919 metų (Apims ma-

žesnę knygos dalį).

II dalis — LENKŲ PASTANGOS OKUPUOTI LIETUVĄ 1919 M. IR PIRMOJOJ 1920 M. PUSĖJ.

Veikalą leidžia KARYS.

Z. RAULINAITIS, "GROBIO IR NAIKINIMO ŽYGIS". To tipo karinių žygių

pavyzdžiai (tarp 1108 m. ir 1372 m.). Žygių nagrinėjimas ir išvados. KARIO leidinys, 176 psl., kieti viršeliai, schemos ir iliustracijos. Schemas braižė B. Balčiūnas, aplanko projektas dail. V. Žilias. Kaina 9 dol., KARIO prenumeratoriams — 7.50 dol.

KARIO REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA PRANEŠA

Pirmiausia — blogos žinios: Kylančios pašto išlaidos ir kitos — surištos su bendru kainų didėjimu, verčia mus pakelti KARIO metinės prenumeratos mokestį vienu doleriu. Taigi, 1980 metams prenumeratos mokestis yra 12 dolerių.

Tačiau, sumokant iki š.m. galo (gruodžio 31 d.), prenumeratos mokestis už 1980 m. lieka tas pat, t.y. 11 dol. (Užsienių skaitytojams šis terminas pratęsiamas iki 1980 m. kovo 1 dienos).

Geros žinios yra tos, kad nuo 1980 m. sausio mėn. Nr. 1, KARYS bus leidžiamas padidintas 4 puslapiais. KARYS yra bene vienintelis žurnalas, leidžiamas išeivijoje, kuris ne tik turinio atžvilgiu, bet ir puslapių skaičiumi nuolat auga ir stiprėja. Už tai KARIO štabas yra dėkingas mieliems skaitytojams ir gaušiem rėmėjams.



“Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kp. pirm. Ed. Vengiaskas, asistuojant vadovėms G. Kuzmienei ir U. Zinkienei, neša vainiką prie Lietuvos Laisvės Kovų paminklo š.m. rugsėjo 16 d. “Vytauto Didžiojo” šaulių rinktinei švenčiant 25-rių metų sukaktį Čikagoje. Nuotr. P. Malėtos

Isvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skirti straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Čekius, arba “Money Order” adresuoti tik “KARYS” vardu, — ne “Warrior” ar kt.